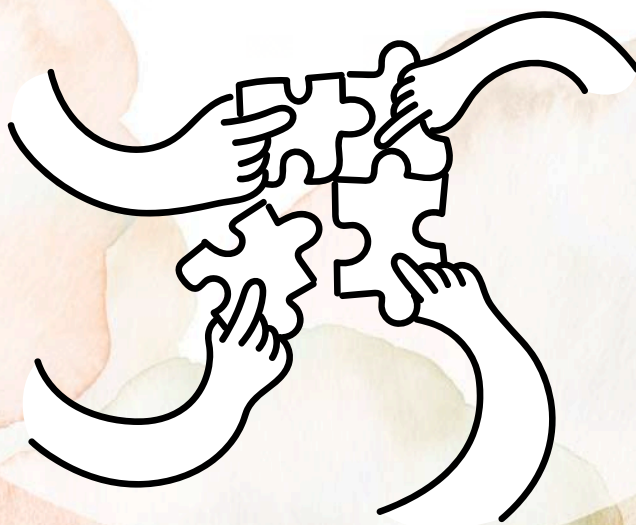

United Nations
Convention to Combat
Desertification

THAILAND'S NATIONAL ACTION PROGRAM (NAP)

แผนปฏิบัติการแห่งชาติอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้าน
การแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) พ.ศ. 2568 - 2573

เอกสารฉบับเต็ม

มิถุนายน 2568

คำนำ

ประเทศไทยได้นำสาระสำคัญจากการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญา UNCCD สมัยที่ 16 (COP16) ที่มีมติให้มีการติดตามการประเมินผลการดำเนินงานในช่วงกลางแผนยุทธศาสตร์ของอนุสัญญาฯ พ.ศ. 2561 – 2573 โดยจะเริ่มต้นขึ้นหลังเสร็จสิ้นการประชุมรัฐภาคีสมัยที่ 16 โดยกรมพัฒนาที่ดินในฐานะหน่วยงานผู้ประสานงานระดับชาติ (National Focal Agency) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายหรือ UNCCD ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านกลไกของคณะกรรมการอนุสัญญา UNCCD ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรมหาชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคม มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย แนวทาง หลักเกณฑ์ และกลไกการดำเนินงานตามพันธกรณี เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และผลประโยชน์ของประเทศตามบทบัญญัติของอนุสัญญา ที่ระบุให้ประเทศสมาชิกจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Programme: NAP) โดยบ่งชี้ถึงปัจจัยความเสื่อมโทรมของที่ดิน มาตรการต่อต้านความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้ง

การจัดทำร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย พ.ศ. 2568 – 2573 ผ่านการระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย การวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย การรวบรวมข้อมูลเชิงนโยบายจากระดับผู้บริหาร และระดมความคิดเห็น (Focus Group) ทำให้ทราบสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งโอกาสและความท้าทายในการจัดทำเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับประเทศ โดยแผนปฏิบัติการแห่งชาติฉบับนี้ได้ผ่านการรับฟังความคิดเห็นระดับประเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

ในโอกาสนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่เกี่ยวข้องในการร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญา UNCCD พ.ศ. 2567 – 2573 ให้มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน เกษตรกร ชุมชน และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

มิถุนายน 2568

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(1)
สารบัญ	(2)
สารบัญตาราง	(4)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 กรอบแนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการ	2
1.4 ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการ	3
1.5 นิยามที่เกี่ยวข้อง	5
1.6 การนำไปใช้ประโยชน์	8
บทที่ 2 บริบทสำคัญและสถานการณ์ของการดำเนินงานอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย	10
2.1 บทบาท หน้าที่ตามพันธกรณี	10
2.2 แผนยุทธศาสตร์ของอนุสัญญาฯ ปี 2561-2573 (The UNCCD 2018-2030 Strategic Framework)	14
2.3 การประชุมสำคัญของประเทศสมาชิกอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้าน การแปรสภาพเป็นทะเลทราย	16
2.4 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่เกี่ยวข้อง	21
2.5 อนุสัญญาสิ่งแวดล้อมอื่นที่เกี่ยวข้อง	23
2.6 นโยบายและยุทธศาสตร์ระดับประเทศ	26
2.7 แนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN)	36
2.8 สถานการณ์ทรัพยากรที่ดินและสิ่งแวดล้อม	42
2.9 กิจกรรมสำคัญเนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก (Desertification & Drought Day)	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การวิเคราะห์กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา	69
3.1 การวิเคราะห์กลยุทธ์ด้วย 6 C's Analysis	69
3.2 ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัด ความต้องการและแนวทางการพัฒนา	71
 บทที่ 4 แผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Programme: NAP)	 81
อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย พ.ศ. 2566 – 2570	
4.1 วิสัยทัศน์ (Vision)	81
4.2 พันธกิจตามพันธกรณี (International Obligations)	81
4.3 เป้าหมายสำคัญ (ultimate Goals)	81
4.4 ตัวชี้วัดระดับประเทศ (National Key Indicators)	82
4.5 วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Objectives)	82
4.6 ประเด็นการพัฒนา (Strategies)	82
4.7 แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map)	86
4.8 แผนปฏิบัติการแห่งชาติ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)	87
 บทที่ 5 กลไกการขับเคลื่อนและการติดตามประเมินผล	 112
5.1 กลไกการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ	112
5.2 แนวทางการประเมินความเชื่อมโยงของที่ดินด้วยแนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN)	113
5.3 กลไกการสนับสนุนของอนุสัญญา	116
5.4 การติดตามและประเมินผล	121
บรรณานุกรม	124
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก	130
ภาคผนวก ข คำสั่งคณะกรรมการและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการแห่งชาติ	130

ภาคผนวก ค รายงานผลการดำเนินงานโครงการจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัด ความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN) เพื่อกำหนดมาตรการการ จัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ ปี 2564 และปี 2565	131
ภาคผนวก ง รายงานผลการดำเนินงานแห่งชาติ (National Report) ปี 2561 และ ปี 2566	131

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	ประวัติการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญา (UNCCD)	17
ตารางที่ 2.2	พื้นที่การสูญเสียดินในประเทศไทย พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2563	44
ตารางที่ 2.3	พื้นที่ประเทศไทยจำแนกตามประเภทการใช้ที่ดิน พ.ศ. 2553-2564	47
ตารางที่ 2.4	การคาดการณ์ความเสี่ยงโทรมของที่ดินทั่วประเทศ (ตร.กม.) ในช่วงปีฐาน (2549-2553)	55
ตารางที่ 2.5	การคาดการณ์ความเสี่ยงโทรมของที่ดินทั่วประเทศ (ตร.กม.) ในช่วงรอบระยะเวลาการรายงาน (2559-2563)	55
ตารางที่ 2.6	การคาดการณ์ความเสี่ยงโทรมของผลิตภาพที่ดิน ในปีฐาน (2549-2553)	56
ตารางที่ 2.7	การคาดการณ์ ความเสี่ยงโทรมของผลิตภาพที่ดิน ในระยะเวลาการรายงาน (2559-2563)	57
ตารางที่ 2.8	ข้อมูลคาดการณ์ความเสี่ยงโทรมของการกักเก็บปริมาณคาร์บอนในดิน ในช่วงเวลาปีฐาน (2549-2553)	58
ตารางที่ 2.9	ข้อมูลคาดการณ์ความเสี่ยงโทรมของการกักเก็บปริมาณคาร์บอนในดิน ในช่วงเวลารายงาน (2559-2563)	58
ตารางที่ 2.10	ข้อมูลคาดการณ์พื้นที่ดินเสื่อมโทรมและสัดส่วนของพื้นที่เสื่อมโทรมต่อพื้นที่ดินทั้งหมด	59
ตารางที่ 2.11	การคาดการณ์การระดับประเทศของพื้นที่ดินในแต่ละระดับความรุนแรงของภัยแล้งตามที่กำหนดโดย Standardized Precipitation Index (SPI) หรือดัชนีภัยแล้งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศ	60
ตารางที่ 2.12	ตารางสรุปพื้นที่ดินที่มีปัญหาภัยแล้ง โดยไม่ได้จำแนกตามระดับความรุนแรงของปัญหา	60
ตารางที่ 2.13	กิจกรรมสำคัญเนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก (Desertification & Drought Day)	62
ตารางที่ 3.1	การสรุปผลการระดมความคิดเห็น	72
ตารางที่ 5.1	แนวทางการกำหนดเป้าหมายและมาตรการดำเนินการ พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN)	115
ตารางที่ 5.2	รูปแบบแสดงรายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) 15.3.1	123

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการ	2
ภาพที่ 2.1 ภาพรวมความเชื่อมโยงของแผน 3 ระดับ	27
ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของแผนระดับที่ 2	27
ภาพที่ 2.3 แผนการสูญเสียดินของประเทศไทย พ.ศ. 2563	46
ภาพที่ 2.4 แผนการใช้ที่ดินประเทศไทย พ.ศ. 2562-2564	49
ภาพที่ 3.1 เครื่องมือ 6Cs Analysis	70

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้ประเทศไทยภาคยานุวัติเข้าเป็นสมาชิกอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (United Nations to Combat Desertification: UNCCD) เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2543 และเป็นสมาชิกอนุสัญญาฯ โดยสมบูรณ์เมื่อเดือนมิถุนายน 2544 โดยกรมพัฒนาที่ดินได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานผู้ประสานงานระดับชาติ (National Focal Agency) จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้การดำเนินงานของอนุสัญญาฯ มีการเชื่อมโยงและบูรณาการกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่ประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ 12 จึงได้นำแนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน หรือ Land Degradation Neutrality: LDN บรรจุในแผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาฯ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการพัฒนาแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Programme: NAP) ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งประเทศภาคีสมาชิกจะต้องจัดทำเป้าหมาย LDN ให้สอดคล้องกับบริบท ความพร้อมของข้อมูล เครื่องมือของประเทศ และนโยบายการพัฒนาในระดับชาติที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลตามตัวชี้วัดเพื่อประเมินความสำเร็จตามเป้าหมาย LDN นอกจากนี้ การประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ 13 ประเทศสมาชิกได้ให้การรับรองแผนยุทธศาสตร์ฉบับใหม่ หรือ แผนยุทธศาสตร์ของอนุสัญญาฯ ปี 2561-2573 (the UNCCD 2018-2030 Strategic Framework) ที่เป็นแผนยุทธศาสตร์ต่อเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์ 10 ปี ของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย พ.ศ. 2551 - 2561 ซึ่งได้ระบุให้ประเทศสมาชิกดำเนินการพัฒนาแผนปฏิบัติการหรือแผนงาน การดำเนินการตามแผนปรับปรุง และติดตามผลอย่างต่อเนื่องตามที่เหมาะสม

แผนปฏิบัติการดังกล่าวเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานอนุสัญญาฯ (UNCCD, 2017) โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาสภาพของระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบต่อการแปรสภาพเป็นทะเลทราย/ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ส่งเสริมให้เกิดการจัดการที่ดินและสนับสนุนความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (2) เพื่อพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชากรที่ได้รับผลกระทบ (3) เพื่อลดผลกระทบ จากการปรับตัว และจัดการภัยแล้งเพื่อพัฒนาการปรับตัวของประชากร และระบบนิเวศ (4) เพื่อสร้างประโยชน์ต่อโลกจากการดำเนินงานอนุสัญญาฯ ที่มีประสิทธิภาพ และ (5) เพื่อสร้างหุ้นส่วนการดำเนินงานในระดับโลก และระดับประเทศที่มีประสิทธิภาพสำหรับขับเคลื่อนทรัพยากรหลัก และทรัพยากรเสริมที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานอนุสัญญาฯ

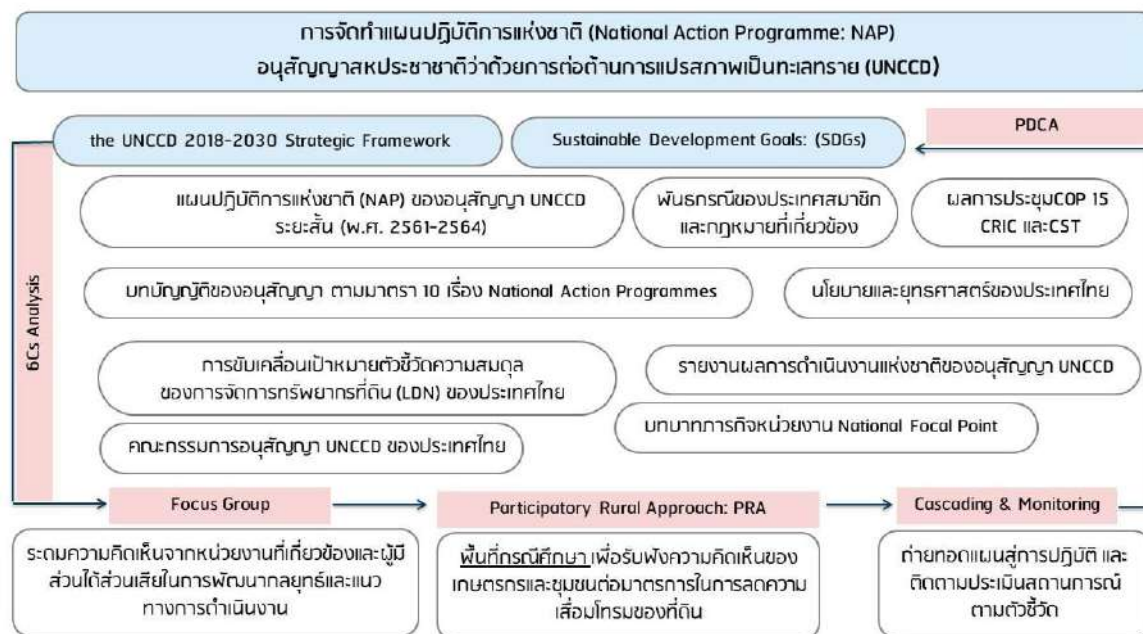
สำหรับการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) พ.ศ. 2566 – 2570 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฐานะหน่วยงานหลักในการดำเนินงานอนุสัญญาฯ ได้ประสานหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องจากภาคต่างๆ เพื่อร่วมหารือการจัดทำแผนดังกล่าวขึ้น เพื่อให้แผนปฏิบัติการฯ สามารถใช้เป็นกรอบทิศทางการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ ของประเทศไทย

โดยทุกหน่วยงานและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ และนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ของอนุสัญญาฯ แนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน และเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งเป็นไปตามข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศภายใต้อนุสัญญาฯ ที่สอดคล้องกับการประชุมรัฐภาคีสมัชชาสมัยที่ 15 (COP 15) เมื่อวันที่ 9 - 20 พฤษภาคม 2565 ซึ่งประเทศไทยมีพันธกรณีในการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อบรรลุเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน และพัฒนาระบบด้านภัยแล้ง รวมถึงสร้างการรับรู้สู่สาธารณะและการส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคม (CSOs) และกลุ่มเยาวชนในการทำงานและการประชุมภายใต้ภาคีอนุสัญญาฯ ควบคู่กับการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ภายใต้บริบทของอนุสัญญาฯ รวมทั้งข้อตกลงในการเร่งการฟื้นฟูพื้นที่ที่เสื่อมโทรมหนึ่งพันล้านเฮกตาร์ภายในปี 2573 ผ่านการพัฒนาการจัดเก็บข้อมูล การติดตาม และการรายงานผล

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อทบทวนผลการดำเนินงานของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายระดับประเทศ และวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) พันธกรณีอนุสัญญาฯ ข้อตกลงระหว่างประเทศ และอนุสัญญาอื่นที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม
- 2) เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) พ.ศ. 2566-2570 ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและข้อตกลงระดับโลก นโยบายและยุทธศาสตร์ระดับประเทศ
- 3) เพื่อใช้เป็นกรอบสนับสนุนรัฐในการพัฒนาเครื่องมือของประเทศและแนวปฏิบัติเพื่อการจัดการทรัพยากรดินที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้น
- 4) เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาแผนงาน โครงการสนับสนุนการดำเนินงานระดับประเทศและระดับหน่วยงานตามแผนปฏิบัติการแห่งชาติอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) พ.ศ. 2566-2570 และโครงการสำคัญภายใต้แผนระดับต่าง ๆ

1.3 กรอบแนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการ

1.4 ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการ

กำหนดกรอบแนวคิดและวิธีการดำเนินงาน จากกรอบยุทธศาสตร์ the UNCCD 2018 - 2030 Strategic Framework เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญา UNCCD และ มติในการประชุมรัฐภาคี (COP) โดยเชื่อมโยงประเด็นสำคัญมาสู่ทิศทางการดำเนินงานในระดับประเทศ ที่มีทิศทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายสำคัญของรัฐบาล ผ่านกลไกการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) ศึกษา วิเคราะห์กรอบแนวทางการดำเนินงานตามพันธกรณีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย การวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กรอบยุทธศาสตร์ the UNCCD 2018 - 2030 Strategic Framework มติในการประชุมรัฐภาคีของอนุสัญญาฯ ตั้งแต่ COP 12 - COP 15 และผลการประชุมคณะกรรมการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในประเด็นสำคัญที่ต้องนำมาใช้ขับเคลื่อนงานในระดับประเทศ พันธกรณีอนุสัญญา เป้าหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ และอนุสัญญาอื่นที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและรูปแบบการดำเนินงาน

2) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของนโยบายและแผนของประเทศ อาทิ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 นโยบายและแผนบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ แผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม แผนปฏิบัติการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แผนปฏิบัติการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ แผนป้องกันและบรรเทาภัยแล้ง แผนปฏิบัติการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดิน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3) ศึกษา วิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในช่วงแผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญา ปีพ.ศ. 2562 - 2565 เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์การดำเนินงาน ด้วย CIPP Model ประกอบด้วย การวิเคราะห์บริบทสถานการณ์และนโยบายที่เกี่ยวข้อง (Context) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) การประเมินกระบวนการ (Process) และการประเมินผลผลิต (Product)

4) วิเคราะห์บริบท สถานการณ์ โอกาสและความท้าทาย การกำหนดทิศทางการ โดยใช้เครื่องมือ 6Cs Analysis ประกอบด้วย การวิเคราะห์องค์การ การระบุผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่แท้จริงขององค์การ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านการแข่งขันขององค์กร การวิเคราะห์กฎ ระเบียบ กติกา ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในอนาคตที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กร และการวิเคราะห์ความท้าทาย ข้อได้เปรียบ และโอกาสที่สำคัญ ดังภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมผ่านการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้คณะกรรมการ UNCCD ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแผนปฏิบัติการแห่งชาติจะสามารถตอบโจทย์ความคาดหวังและ

ความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างตรงจุด สอดคล้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน พันธกรณี ข้อตกลงระหว่างประเทศ นโยบายและทิศทางการพัฒนาระดับประเทศ บริบทขององค์กร และการตอบสนองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหรือวิกฤตการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

5) จัดทำบริบทสำคัญของการดำเนินงานอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ตามพันธกรณี บทบัญญัติของอนุสัญญาตามมาตรา ๑๐ เรื่อง National Action Programmes และความเชื่อมโยงของอนุสัญญาสิ่งแวดล้อมอื่น

6) จัดทำข้อมูลสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดจากองค์ประกอบของเป้าหมายตัวชี้วัดของกรอบยุทธศาสตร์ the UNCCD 2018 - 2030 Strategic Framework

7) วิเคราะห์ข้อมูลผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการอนุสัญญาฯ ประกอบด้วย การดำเนินงานสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDG 15.3.1 สัดส่วนของพื้นที่เสื่อมโทรมเมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด และการจัดทำเป้าหมายตัวชี้วัด LDN Baseline ปี พ.ศ. 2564 - 2565 และแผนการขับเคลื่อนตัวชี้วัด LDN Baseline ปี พ.ศ. 2566 - 2570

8) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาแผนปฏิบัติการแห่งชาติ ด้วยเทคนิค Stakeholders Analysis, Venn Diagram, Focus Group การสอบถามด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการระดมความคิดเห็นต่อร่างแผน (Public Hearings) ประกอบด้วย

8.1) การให้ข้อมูลสถานการณ์และผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาคเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของอนุสัญญา UNCCD โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaires) ปลายเปิดตามแบบฟอร์มที่กำหนด

8.2) การให้ข้อมูลมุมมองแนวคิดและทิศทางการกำหนดเป้าหมายของแผนปฏิบัติการ ผ่านการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) จากระดับผู้บริหารของหน่วยงาน (Policy Makers) ภายใต้คณะกรรมการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

8.3) การระดมความคิดเห็น (Focus Group) ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย กิจกรรมรับฟังการบรรยายผลการดำเนินงาน กรอบทิศทางและแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ การมีส่วนร่วมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย พ.ศ. 2566 - 2570 แบ่งเป็น 2 ครั้ง คือ (1) การทบทวน ประเมินผลการดำเนินงานและการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ (2) การประชาสัมพันธ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย พ.ศ. 2566 - 2570

9) จัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาฯ ระยะกลาง (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานของอนุสัญญา และใช้ประกอบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

10) จัดประชุมรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อ“ร่าง” แผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาฯ ระยะกลาง (พ.ศ. 2566 - 2570) ผ่านกลไกของคณะกรรมการ UNCCD

11) รวบรวมข้อเสนอแนะต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติจากหน่วยงานคณะอนุกรรมการอนุสัญญาฯ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

12) จัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย พ.ศ. 2566 - 2570 เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาและสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDG 15

13) เผยแพร่ผลการดำเนินงานและถ่ายทอดแผนปฏิบัติการแห่งชาติสู่การปฏิบัติ และบูรณาการเครือข่ายเพื่อขยายผลการพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการดำเนินงานของอนุสัญญา UNCCD

1.5 นิยามที่เกี่ยวข้อง

การจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน คือ การใช้ทรัพยากรที่ดิน รวมทั้ง ดิน น้ำ สัตว์ พืช สำหรับการผลิตเพื่อสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลง ขณะเดียวกันสามารถรักษาศักยภาพในการผลิตของทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง และรักษาสภาพเดิมของสิ่งแวดล้อม (กรมพัฒนาที่ดิน, 2562)

ความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) คือ แนวคิดในการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 15.3 ตัวชี้วัดที่ 15.3.1 ซึ่งจากผลการประชุมคณะกรรมการอนุสัญญาอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ครั้งที่ 2/2559 เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2559 ที่ประชุมได้มีมติให้ใช้ชื่อภาษาไทยที่เห็นว่าครอบคลุมหลักการและวัตถุประสงค์ของ LDN คือ “ความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน” ซึ่งเป็นการจัดทำเป้าหมายการดูแลฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดินไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลฐานตามตัวชี้วัดที่กำหนด (Baseline) และประเทศภาคีสมาชิกจะต้องดำเนินการป้องกัน ลดผลกระทบและฟื้นฟูปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดิน และในปี 2573 จะต้องป้องกันไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมของที่ดินเพิ่มขึ้น หรือ No Net Loss โดยใช้ตัวชี้วัดในการติดตามผลการเปลี่ยนแปลงหรือความสำเร็จตามทีอนุสัญญาฯ กำหนด (กรมพัฒนาที่ดิน, 2562)

การต่อต้านแปรสภาพเป็นทะเลทราย คือ กิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ดินแบบบูรณาการ (Integrated development) ในพื้นที่แห้งแล้ง กึ่งแห้งแล้ง และ dry sub-humid areas เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการป้องกัน ลดความเสื่อมโทรมของที่ดิน ฟื้นฟูที่ดินที่เสื่อมโทรมบางส่วน และพลิกฟื้นคืนที่ดินที่กลายเป็นทะเลทราย (กรมพัฒนาที่ดิน, 2562)

ความเสื่อมโทรมของที่ดิน (Land Degradation) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ได้ให้ความหมายของความเสื่อมโทรมของที่ดินไว้ดังนี้ “ความเสื่อมโทรมของที่ดิน” หมายถึง การลดลงหรือการสูญเสียผลิตภาพทางชีวภาพหรือทางเศรษฐกิจและความซับซ้อนของพื้นที่ระบบพืชน้ำฝน พื้นที่ระบบพืช ชลประทาน หรือ พุ่มหญ้า พุ่มเลี้ยงสัตว์ ป่าในพื้นที่แห้งแล้ง กึ่งแห้งแล้ง และ dry sub-humid areas

อันเนื่องมาจากการใช้ที่ดินหรือจากกระบวนการ หรือการรวมกระบวนการต่างๆ รวมทั้งกระบวนการที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์และแบบแผนของดำรงชีพ เช่น

- 1) การชะล้างพังทลายของดินที่เกิดจากลมและ/หรือน้ำ
- 2) ความเสื่อมโทรมของคุณสมบัติทางกายภาพ เคมีและชีวภาพหรือเศรษฐกิจของดิน
- 3) การสูญเสียพืชพรรณ (natural vegetation) ในระยะยาว

ความเสื่อมโทรมของที่ดินเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากอิทธิพลของธรรมชาติและเศรษฐกิจและสังคม ในปัจจุบันยังมีความไม่สอดคล้องกันระหว่างคำนิยามของความเสื่อมโทรมของที่ดิน วิธีการประเมินความเสื่อมโทรมของที่ดิน และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าทรัพยากรดินเป็นตัวแทนหนึ่งของที่ดิน แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันระหว่างความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินและความเสื่อมโทรมของที่ดิน ดังนั้นจากนิยามของ “ที่ดิน” จึงเป็นมากกว่าเพียงทรัพยากรดิน โดยอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ให้คำจำกัดความของที่ดินว่าเป็นระบบที่ประกอบด้วยดิน พืชพรรณ สิ่งมีชีวิต และกระบวนการของระบบนิเวศ และอุทกวิทยาที่อยู่ในระบบดังกล่าว ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน น้ำ และระบบนิเวศ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ และการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ทั้งนี้ ทรัพยากรดินก็เป็นตัวชี้วัดสำคัญหนึ่งซึ่งจะสะท้อนให้เห็นปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดิน ซึ่งจะต้องนำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความเสื่อมโทรมของที่ดินมีความหมายครอบคลุมความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน น้ำ และระบบนิเวศ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ และการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ทั้งนี้ ทรัพยากรดินก็เป็นตัวชี้วัดสำคัญหนึ่งซึ่งจะสะท้อนให้เห็นปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดิน ซึ่งจะต้องนำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยอื่นๆ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2562)

การประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (Conference of the Parties: COP) คือ องค์กรหลักสำหรับการจัดทำข้อตัดสินใจของอนุสัญญาฯ (Main Decision Body) เป็นการประชุมที่ประกอบด้วยผู้แทนจากประเทศภาคีสมาชิก ประชุมทุก 2 ปี มีหน้าที่หลักคือการทบทวนกระบวนการดำเนินงาน จัดทำข้อตัดสินใจในทุกๆ ประเด็น และพัฒนาการดำเนินงานอนุสัญญาฯ ในทุกด้าน (สำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย, 2555)

คณะกรรมการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของอนุสัญญาฯ (The Committee on Science and Technology: CST) คือ องค์กรย่อยในการดำเนินงานอนุสัญญาฯ ภายใต้การประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (COP) ทำหน้าที่ให้ข้อมูลและคำแนะนำต่อ COP ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ความเสื่อมโทรมของที่ดิน และภัยแล้ง (สำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย, 2555)

คณะกรรมการทบทวนการดำเนินงานของอนุสัญญาฯ (The Committee for the Review of the Implementation: CRIC) คือ องค์กรย่อยในการดำเนินงานอนุสัญญาฯ ภายใต้การประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาฯ

สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (COP) ทำหน้าที่ช่วยเหลือ COP ในการทบทวนการดำเนินงานภายใต้การมอบอำนาจและแนวทางที่ COP มอบหมาย (สำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย, 2555)

คณะกรรมการร่วมทางวิทยาศาสตร์และนโยบาย (Science – Policy Interface) คือ คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นจากข้อตัดสินใจที่ 23 จากการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ 11 (COP11) เพื่อพัฒนาการทำงานในด้านวิทยาศาสตร์และนโยบาย โดยถ่ายทอดผลทางวิทยาศาสตร์สู่การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย รวมทั้งเสนอข้อมูลองค์ความรู้ และข้อเสนอแนะในประเด็นการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ความเสื่อมโทรมของที่ดิน และภัยแล้ง (สำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย, 2555)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ เป้าหมายที่การพัฒนาใหม่ที่เกิดขึ้นเมื่อปลายปี 2558 พัฒนาขึ้นโดยอาศัยความคิดที่มองการพัฒนาเป็นมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกัน เรียกว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ซึ่งจะใช้เป็นทิศทางการพัฒนาตั้งแต่เดือนกันยายน 2558 ถึงเดือนสิงหาคม 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี โดยประกอบไปด้วย 17 ตัวชี้วัด และมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย คือตัวชี้วัดที่ 15.3 (สำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย, 2555)

ผู้ประสานงานระดับชาติ (National Focal Agency) คือ กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานอนุสัญญาฯ โดยให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน รวมทั้งการทำงานร่วมกับประเทศอื่นๆ ในกลุ่มภูมิภาคที่สังกัดเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานในระดับภูมิภาค หรือภูมิภาคย่อย สามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการเจรจา สมาชิกองค์กรย่อยของอนุสัญญาฯ ประธานขององค์กรย่อย และหน้าที่อื่นๆ ในระดับภูมิภาคหรือระหว่างประเทศ (สำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย, 2555)

แผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Programme) คือ แผนยุทธศาสตร์ต่อเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์ 10 ปี ของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย พ.ศ.2551-2561 โดยแผนยุทธศาสตร์ฉบับใหม่ หรือ แผนยุทธศาสตร์ของอนุสัญญาฯ ปี 2561-2573 (the UNCCD 2018-2030 Strategic Framework) ได้ระบุให้ประเทศสมาชิกดำเนินการพัฒนาแผนปฏิบัติการหรือแผนงาน การดำเนินการตามแผน ปรับปรุง และติดตามผลอย่างต่อเนื่องตามที่เหมาะสม ซึ่งแผนปฏิบัติการหรือแผนงานดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานอนุสัญญาฯ (สำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย, 2555)

วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ (Strategic Objectives) คือ วัตถุประสงค์ภายใต้ยุทธศาสตร์ของอนุสัญญาฯ ปี 2561-2573 โดยมี 5 วัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) การพัฒนาสภาพของระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบจากการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย/ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ส่งเสริมให้เกิดการจัดการที่ดินและสนับสนุน

ความสมดุลของการจัดการทรัพยากร (LDN) 2) พัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชากรที่ได้รับผลกระทบ 3) ลดผลกระทบ ปรับตัว และจัดการภัยแล้งเพื่อพัฒนาการปรับตัวของประชากร และระบบนิเวศ 4) เพื่อสร้างประโยชน์ต่อโลกจากการดำเนินงานอนุสัญญาฯ ที่มีประสิทธิภาพ และ 5) สร้างหุ้นส่วนการดำเนินงานในระดับโลก และระดับประเทศที่มีประสิทธิภาพสำหรับขับเคลื่อนทรัพยากรหลัก และทรัพยากรเสริมที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ (สำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย, 2555)

อนุสัญญาริโอ (Rio Conventions) หมายถึง อนุสัญญาสหประชาชาติที่เกิดขึ้นจากการประชุม Earth Summit ที่เมืองริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี 2535 ทำให้เกิดอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (สำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย, 2555)

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (United Nations Convention to Combat Desertification) คือ ข้อตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายด้วยการปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพในทุกระดับที่สนับสนุนความร่วมมือและการมีส่วนร่วมระหว่างประเทศภายในกรอบของแนวทางบูรณาการที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ 21 โดยคำนึงถึงการเอื้ออำนวยต่อการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ (สำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย, 2555)

แนวคิด One-out, All-out คือ แนวคิดในการประเมินความเสื่อมโทรมของที่ดิน โดยเมื่อตัวชี้วัดอันใดอันหนึ่งส่งสัญญาณไปในทางลบ จะหมายถึงพื้นที่นั้นเกิดความเสื่อมโทรมของที่ดิน หรือเรียกว่า Loss ในทางกลับกันหากมีตัวชี้วัดหนึ่งตัวที่ส่งสัญญาณทางบวก และไม่มีตัวชี้วัดอื่นที่แสดงผลในทางลบ จะหมายถึงพื้นที่นั้นรับการฟื้นฟูให้คืนสภาพจากความเสื่อมโทรมของที่ดิน หรือเรียกว่า Gain (สำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย, 2555)

1.6 การนำไปใช้ประโยชน์

1) ประเทศไทยสามารถจัดทำข้อมูลประกอบการรายงานผลการดำเนินงานของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายระดับประเทศ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) พันธกรณีอนุสัญญา ข้อตกลงระหว่างประเทศ และอนุสัญญาอื่นที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อมได้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ระดับประเทศและระดับโลก

2) กรมพัฒนาที่ดินในฐานะหน่วยงานผู้ประสานงานระดับชาติ (National Focal Agency) สามารถนำเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการแห่งชาติอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

(UNCCD) พ.ศ. 2566-2570 ไปใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของอนุสัญญาให้สอดคล้องกับเป้าหมายและข้อตกลงระดับโลก รวมถึงนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) หน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และภาคีเครือข่ายสามารถกำหนดเป้าหมายเชิงบูรณาการ ร่วมกันในการพัฒนาแผนงาน โครงการสนับสนุนการดำเนินงานระดับประเทศและระดับหน่วยงานตามแผนปฏิบัติการแห่งชาติอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) พ.ศ. 2566-2570 และโครงการสำคัญภายใต้แผนระดับต่าง ๆ เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

บริบทสำคัญและสถานการณ์ของการดำเนินงานอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

2.1 บทบาท หน้าที่ตามพันธกรณี

ในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยุคปัจจุบันที่มีลักษณะที่เป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้เส้นแบ่งพรมแดนไม่เป็นอุปสรรคต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ซึ่งนำไปสู่สภาวะการพึ่งพาอาศัยกันแบบซับซ้อน (Interdependency) และเพื่อให้สภาวะความร่วมมือดำเนินไปโดยเรียบร้อยและมีระเบียบแบบแผน จึงได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ แนวทางปฏิบัติต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจปรากฏในรูปข้อตกลงลายลักษณ์อักษร เช่น สนธิสัญญา (Treaty) อนุสัญญา (Convention) กฎบัตร (Charter) และเนื่องจากประเทศไทยเป็นสมาชิกของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) ซึ่งเป็นข้อตกลงแห่งการแสดงเจตจำนงเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมกันด้วยความสมัครใจ ประเทศไทยจึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดต่างๆ ที่ถูกระบุไว้ในอนุสัญญาซึ่งถูกเรียกว่าพันธกรณี เช่น การจัดตั้งสำนักงานผู้ประสานงานอนุสัญญาฯ การเข้าร่วมประชุมรัฐภาคี การชำระเงินค่าบำรุงภาคี การจัดทำรายงานและแผนปฏิบัติการแห่งชาติ

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) ได้แบ่งสถานภาพของประเทศสมาชิกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ 1.ประเทศสมาชิกที่ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา และ 2.ประเทศสมาชิกที่พัฒนาแล้ว พร้อมกับกำหนดพันธกรณีเพื่อเป็นบรรทัดฐานความร่วมมือและการปฏิบัติของประเทศสมาชิกตามสถานภาพของตนโดยแบ่งพันธกรณีออกเป็น 3 ส่วนสำคัญ คือ

2.1.1 พันธกรณีทั่วไป คือ

1) ภาคีต้องดำเนินการตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาโดยเอกเทศหรือร่วมกันโดยอาจผ่านข้อตกลงความร่วมมือแบบทวิภาคีหรือพหุภาคีที่มีอยู่หรือที่อาจสร้างขึ้นใหม่หรือทั้งสองอย่างประกอบกันตามความเหมาะสม ทั้งนี้โดยเน้นความจำเป็นที่ต้องประสานความพยายามและพัฒนายุทธศาสตร์ในระยะยาวในทุกระดับ

2) ภาคีจะต้องกำหนดแนวทางการบูรณาการที่ครอบคลุมประเด็นทางกายภาพ ชีวภาพและสังคมเศรษฐกิจของกระบวนการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและภัยแล้ง

3) ภาคีจะต้องให้ความสนใจที่เหมาะสมภายใต้องค์ระภูมิกภาคและระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องต่อสถานการณ์ในภาคีของประเทศกำลังพัฒนาที่กำลังได้รับผลกระทบโดยคำนึงถึงการสร้างบรรยากาศทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4) บูรณาการยุทธศาสตร์ในการจัดความยากจนไว้ในความพยายามที่จะต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและการบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้ง

5) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคีประเทศที่ได้รับผลกระทบในด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำ

- 6) เสริมสร้างความร่วมมือในอนุภูมิภาค ภูมิภาคและระหว่างประเทศให้เข้มแข็ง
- 7) ให้ความร่วมมือภายในองค์การระหว่างรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง
- 8) ส่งเสริมการใช้กลไกและข้อตกลงทางการเงินทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีที่มีอยู่ในปัจจุบันในการระดมทรัพยากรไปสู่ประเทศที่ได้รับผลกระทบเพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้งและการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

2.1.2 พันธกรณีของประเทศที่ได้รับผลกระทบ คือ

- 1) ให้ความสำคัญที่เหมาะสมกับการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและการบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้ง และจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอตามสถานการณ์และความสามารถของตน
- 2) จัดทำกลยุทธ์และลำดับความสำคัญในการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและการแก้ไขผลกระทบจากภัยแล้งภายใต้กรอบของแผนการพัฒนายั่งยืน
- 3) ศึกษาและวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและให้ความสนใจเป็นพิเศษกับปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการแปรสภาพเป็นทะเลทราย
- 4) สร้างความตระหนักและเอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นโดยเฉพาะสตรีและเยาวชนด้วยการสนับสนุนขององค์การที่ไม่ใช่ของรัฐบาลในความพยายามเพื่อต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและการบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้ง
- 5) สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยโดยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งตามความเหมาะสมให้กับกฎระเบียบโดยการออกกฎหมายใหม่และกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการระยะยาว

2.1.3 พันธกรณีของประเทศที่พัฒนาแล้ว

- 1) ให้การสนับสนุนทั้งด้านทรัพยากรทางการเงินและการสนับสนุนอื่น ๆ ในการช่วยเหลือประเทศสมาชิกกำลังพัฒนาที่ได้รับผลกระทบ
- 2) กระตุ้นการเคลื่อนย้ายเงินทุนจากภาคเอกชนและองค์กรเอกชน
- 3) ส่งเสริมและเอื้ออำนวยการเข้าถึงเทคโนโลยี ความรู้และวิทยาการที่เหมาะสมของประเทศภาคีสมาชิกที่ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศสมาชิกที่กำลังพัฒนา

จากพันธกรณีข้างต้น ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีในอนุสัญญาฯ ที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศสมาชิกที่ได้รับผลกระทบ จึงมีหน้าที่ต้องจัดทำกลยุทธ์และลำดับความสำคัญในการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและการแก้ไขผลกระทบจากภัยแล้งภายใต้กรอบของแผนการพัฒนายั่งยืน รวมทั้งศึกษาและวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการแปรสภาพเป็นทะเลทราย โดยบรรจุในแผนปฏิบัติการแห่งชาติเพื่อต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย และบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้งภายใต้กรอบการพัฒนายั่งยืน ซึ่งมีใจความสำคัญดังต่อไปนี้

2.1.4 หลักการจัดทำแผน

1. เป็นไปตามบทบัญญัติของอนุสัญญาตามมาตรา 10 เรื่อง National Action Programmes ดังต่อไปนี้

1.1 แผนปฏิบัติการแห่งชาติต้องบังคับถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของที่ดิน และมาตรการที่ใช้ต่อต้านความเสื่อมโทรมของที่ดินและบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้งที่สามารถดำเนินการได้

1.2 แผนปฏิบัติการแห่งชาติต้องมีการระบุบทบาทของรัฐบาล ชุมชนท้องถิ่นและผู้ใช้ที่ดิน รวมทั้งทรัพยากรที่มีพร้อมใช้และความต้องการใช้ โดยจะประกอบด้วย

- ให้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ที่เน้นการดำเนินการระยะยาวเพื่อต่อต้านความเสื่อมโทรมของที่ดินและบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้งอีกทั้งบูรณาการกับนโยบายการพัฒนาประเทศเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

- เปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงมีความยืดหยุ่นเพื่อการปรับใช้ในระดับท้องถิ่นให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันทางเศรษฐกิจ สังคม ชีวภาพและสภาพทางกายภาพของลักษณะทางภูมิกายภาพ

- ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการดำเนินมาตรการป้องกันไว้ก่อนกับที่ดินที่ยังไม่เสื่อมโทรม

- เพิ่มขีดความสามารถในทางวิชาการด้านภูมิอากาศ การพยากรณ์อากาศและชลศาสตร์เพื่อใช้ในการเตือนภัยล่วงหน้า

- ให้การส่งเสริมทางนโยบายและสร้างกรอบสถาบันที่เข้มแข็งเพื่อพัฒนาความร่วมมือและประสานงาน ในลักษณะการเป็นหุ้นส่วน ในหมู่ผู้ให้ความช่วยเหลือ ภาครัฐในทุกระดับ รวมถึงประชาชนในท้องถิ่นและกลุ่มชุมชนต่างๆ และช่วยให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าถึงข่าวสารและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

- ให้องค์กรเอกชนและประชาชนในท้องถิ่นทั้งหญิงและชายโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้ทรัพยากร รวมทั้งชาวนาและเกษตรกรปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์หรือองค์กรที่เป็นตัวแทนในระดับท้องถิ่นระดับประเทศและภาค มีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวางแผนนโยบาย การตัดสินใจและการทบทวนแผนปฏิบัติการของประเทศ และ

- ให้มีการทบทวนและรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

1.3 แผนปฏิบัติการของประเทศอาจรวมถึง แต่ไม่จำกัด มาตรการบางส่วนหรือทั้งหมดในการเตรียมการป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากภัยแล้ง ต่อไปนี้

- จัดตั้งและ/หรือจัดทำระบบเตือนภัยล่วงหน้าให้มีความเข้มแข็งตามความเหมาะสม รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่นและระบบร่วมที่เชื่อมโยงระดับภาคและระดับรองลงมา รวมถึงกลไกการช่วยเหลือประชาชนที่ถูกเคลื่อนย้ายจากปัญหาสิ่งแวดล้อม

- ให้มีการเตรียมความพร้อมและการจัดการภัยแล้งที่เข้มแข็ง รวมถึงมีแผนเผชิญภัยแล้งในระดับประเทศระดับท้องถิ่น ระดับภาคย่อยและเล็กกว่า โดยพิจารณาจากการคาดการณ์สภาพภูมิอากาศตามฤดูกาลและระหว่างปี

- ให้มีและ/หรือทำระบบความปลอดภัยด้านอาหารให้เข้มแข็ง ซึ่งรวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเก็บรักษาและการจำหน่าย โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ตามความเหมาะสม

- ทำโครงการอาชีพทางเลือก เพื่อให้มีรายได้ในพื้นที่ที่เกิดความแห้งแล้งซ้ำซากและ

- พัฒนาโครงการชลประทานที่ยั่งยืนเพื่อการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์

1.4 เมื่อคำนึงถึงสถานการณ์และความจำเป็นของแต่ละประเทศภาคีสมาชิกที่ได้รับผลกระทบ แผนปฏิบัติการของประเทศ ควรประกอบด้วย (ตามความเหมาะสม แต่ไม่จำกัด) มาตรการบางส่วนหรือทั้งหมด ที่เป็นความสำคัญในลำดับต้นๆในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและภัยแล้งและมีผลต่อประชาชน ต่อไปนี้: ส่งเสริมทางเลือกในการยังชีพและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของประเทศโดยเน้นโปรแกรมเพิ่มความเข้มแข็งเพื่อจัดการความยากจนและสร้างความมั่นใจในความมั่นคงของอาหาร การเปลี่ยนแปลงทางประชากร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน การทำเกษตรที่ยั่งยืน การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรพลังงานต่างๆ โครงสร้างสถาบันกฎหมาย การเพิ่มขีดความสามารถในการประเมินและระบบสังเกตการณ์ ตลอดจน การบริการด้านอุทกวิทยาและอุตุนิยมวิทยา การเพิ่มขีดความสามารถ การศึกษาและการสร้างจิตสำนึกของสาธารณชน

2. มาตรา 3 ในภาคผนวกที่ 2 บัญญัติกรอบของแผนปฏิบัติการแห่งชาติไว้ดังนี้

ก. แผนปฏิบัติการแห่งชาติจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภาพรวมของประเทศ

ข. ประเทศที่ได้รับผลกระทบจะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติขึ้นตามมาตรา 9 ถึงมาตรา 11 ของอนุสัญญาโดยต้องใส่ใจเป็นพิเศษกับมาตรา 10 ย่อหน้าที่ 2 (f) ตามแต่เห็นเหมาะสม โดยอาจขอร่วมมือกับองค์กรความร่วมมือสองฝ่ายหรือหลายฝ่ายก็ได้

3. มาตรา 4 ในภาคผนวกที่ 2 บัญญัติเป็นพันธกรณี ให้ประเทศสมาชิก ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ในการจัดทำและดำเนินการตามแผนปฏิบัติการแห่งชาติ อาจดำเนินการตามสถานการณ์และนโยบายตามความเหมาะสมดังนี้

ก. แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อรับผิดชอบการจัดทำแผน การประสานงานรวมถึงการดำเนินการ

ข. ให้ประชาชนในระดับท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรไม่สังกัดรัฐ มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาขึ้นเป็นแผน รวมทั้งการดำเนินการตามแผน โดยกระบวนการหารือ

ค. ศึกษาสถานภาพของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของที่ดินเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุและผลที่ตามมาเพื่อป้องกันพื้นที่ปฏิบัติการ

ง. ต้องมีการประเมินโครงการที่ทำไปแล้วและกำลังทำโดยประชาชนที่ได้รับผลกระทบมีส่วนร่วม เพื่อการออกแบบยุทธศาสตร์ในการพัฒนาขึ้นเป็นกิจกรรมในแผน

จ. ต้องจัดทำโครงการด้านเทคนิคและทางการเงิน บนพื้นฐานข้อมูลที่ได้จาก ข้อ ก ถึง ง

ฉ. ต้องพัฒนาและใช้กระบวนการและบรรทัดฐานเพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามแผน

ช. ต้องส่งเสริมการบูรณาการการจัดการลุ่มน้ำ การอนุรักษ์ทรัพยากรดินและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรน้ำ

ซ. ต้องช่วยสร้างหรือพัฒนาข้อมูลความรู้ การประเมินติดตาม ระบบเตือนภัย ในพื้นที่ที่มีการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและแห้งแล้งซ้ำซาก โดยคำนึงถึงปัจจัยทางภูมิอากาศ อุทุนิยมวิทยา อุทกวิทยา ชีวภาพรวมทั้งปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

ณ. ทำโครงการสนับสนุนทางการเงินและทางเทคนิค ให้กับแผนปฏิบัติการที่เหมาะสม โดยความร่วมมือและความเป็นพันธมิตรระหว่างประเทศ

2) ดำเนินการให้เป็นไปตาม มาตรา 10 ของอนุสัญญา โดยยุทธศาสตร์ในภาพรวมของแผนปฏิบัติการแห่งชาติ ต้องเน้น โครงการบูรณาการการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบบนพื้นฐานกลไกการมีส่วนร่วมและการบูรณาการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยที่มาตรการของแต่ละภาคส่วนการผลิตต่างๆ ในแผนจะต้องจัดเป็นกลุ่มอยู่ในเรื่องที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรกๆ โดยคำนึงถึงพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างกว้างขวางหลากหลายและเปราะบางตามมาตรา 2 (a)

4. ดำเนินการตามข้อมติของการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาที่ 3/COP 8 เรื่องแผนยุทธศาสตร์ 10 ปี และกรอบการปฏิบัติเพื่อเพิ่มขยายการดำเนินการของอนุสัญญาฯ (2008 – 2018) ซึ่งกำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกดำเนินการ ดังนี้คือ

“ขอให้ประเทศสมาชิกดำเนินการตามยุทธศาสตร์ ให้สอดคล้องกับความสำคัญเร่งด่วนของประเทศด้วยความเป็นพันธมิตรระหว่างประเทศที่เป็นปึกแผ่นเรียกร้องให้ประเทศที่ได้รับผลกระทบ ทำการปรับแผนปฏิบัติการของตน รวมทั้งกิจกรรมดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาฯ เพื่อดำเนินการให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติ 5 ขอให้ประเทศสมาชิกรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ ตามแบบการรายงานที่ได้จากการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ 9”

2.2 แผนยุทธศาสตร์ของอนุสัญญาฯ ปี 2561-2573 (The UNCCD 2018-2030 Strategic Framework)

UNCCD (2017) แผนยุทธศาสตร์ของอนุสัญญาฯ ปี 2561 - 2573 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติไว้เป็นกรอบนำสู่การปฏิบัติไว้ดังนี้คือ

2.2.1 วิสัยทัศน์

หลีกเลี่ยง ลดผลกระทบ และฟื้นคืนการแปรสภาพเป็นทะเลทราย/ความเสื่อมโทรมของที่ดิน และบรรเทาผลกระทบของภัยแล้งในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบในทุกระดับมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินที่ตอบสนองและการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2.2 วัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ (Strategic Objectives)

1) เพื่อพัฒนาสภาพของระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบต่อการแปรสภาพเป็นทะเลทราย/ความเสื่อมโทรมของที่ดินส่งเสริมให้เกิดการจัดการที่ดินและสนับสนุนความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN)

2) เพื่อพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชากรที่ได้รับผลกระทบ

3) เพื่อลดผลกระทบ ปรับตัว และจัดการภัยแล้งเพื่อพัฒนาการปรับตัวของประชากร และระบบนิเวศ

4) เพื่อสร้างประโยชน์ต่อโลกจากการดำเนินงานอนุสัญญาฯ ที่มีประสิทธิภาพ

5) เพื่อสร้างหุ้นส่วนการดำเนินงานในระดับโลก และระดับประเทศที่มีประสิทธิภาพสำหรับขับเคลื่อนทรัพยากรหลัก และทรัพยากรเสริมที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานอนุสัญญาฯ

2.2.3 แนวทางการดำเนินงานของประเทศภาคีสมาชิก

ยุทธศาสตร์ของอนุสัญญาฯ ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของประเทศภาคีสมาชิกเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ที่กำหนดดังนี้

1) เป็นความรับผิดชอบของสมาชิกในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ รวมทั้งทางแผนปฏิบัติการแห่งชาติ และจำเป็นต้องขับเคลื่อนการดำเนินงานตามประเด็นที่ประเทศให้ความสำคัญบนพื้นฐานของความเห็นอกเห็นใจระหว่างกันและความเป็นหุ้นส่วนระหว่างกัน

2) ยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานในระดับประเทศ ภูมิภาคและระดับพื้นที่ขณะเดียวกันช่วยให้สมาชิกประเมินผลการดำเนินงานในกรอบการดำเนินงานของคณะกรรมการทบทวนการดำเนินงานของอนุสัญญาฯ (CRIC) ประเทศภาคีสมาชิกสามารถดำเนินการตามยุทธศาสตร์โดยใช้ประโยชน์จากการพัฒนาหุ้นส่วนความร่วมมือ รวมทั้งความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน และข้อตกลงในการพัฒนา (Innovative Agreement)

ยุทธศาสตร์ฯ ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรการดำเนินงานที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ด้านนโยบายและการวางแผน และด้านการปฏิบัติการในพื้นที่

ด้านทรัพยากรการดำเนินงานที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน

(1) ระดมทรัพยากรที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้นสำหรับการดำเนินงานอนุสัญญาฯ จากแหล่งงบประมาณระหว่างประเทศ ภายในประเทศ ภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งจากท้องถิ่น รวมถึงแหล่งงบประมาณรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่เป็นแนวปฏิบัติทั่วไป (Non-Traditional Funding)

(2) ใช้โอกาสจากแนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินในการพัฒนาความเชื่อมโยง การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและการแสดงให้เห็นประโยชน์ที่จะได้รับในหลายด้านของการลงทุนดำเนินงาน

(3) พัฒนาการใช้งบประมาณแหล่งใหม่ หรือจากกระบวนการ และสถาบันที่เกี่ยวข้อง (เช่น กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก เป็นต้น)

ด้านนโยบายและการวางแผน

(4) พัฒนา ดำเนินงาน ปรับปรุง และติดตามผลแผนปฏิบัติการแห่งชาติ แผนปฏิบัติการในระดับอนุภูมิภาค และแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคอย่างต่อเนื่องตามที่เหมาะสม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพใน การดำเนินงานอนุสัญญาฯ

(5) จัดทำนโยบายและพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา (Enabling Environment) เพื่อสนับสนุนและดำเนินงานต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย/ความเสื่อมโทรมของที่ดิน และลดผลกระทบจากภัยแล้ง รวมถึงการป้องกัน บรรเทาภัยพิบัติ และการฟื้นฟู

(6) ยกระดับการบูรณาการการดำเนินงานต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย/ความเสื่อมโทรมของที่ดินและลดผลกระทบจากภัยแล้ง ขณะเดียวกันเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและลดความซ้ำซ้อนเพื่อนำไปสู่ 1) แผนงานระดับชาติที่เชื่อมโยงข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุสัญญา Rio 2) การพัฒนาพันธกรณี (Commitment) ในเรื่องอื่น ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสม

(7) พัฒนาให้ประเด็นการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้งเชื่อมโยงกับนโยบายการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม เพื่อสร้างผลกระทบและประสิทธิภาพในการดำเนินงานอนุสัญญาฯ

(8) จัดทำนโยบายประเทศ มาตรการ และการบริหารจัดการในด้านการรับมือและจัดการภัยแล้ง รวมทั้งแผนการจัดการภัยแล้งที่สอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาฯ ด้านการปฏิบัติในพื้นที่

(9) ดำเนินมาตรการการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน

(10) ดำเนินการฟื้นคืน และฟื้นฟูความเสื่อมโทรมเพื่อช่วยให้ระบบนิเวศดีขึ้น

(11) ดำเนินมาตรการที่เกี่ยวกับภัยแล้งในการป้องกันความเสี่ยง การติดตามผล และระบบการเตือนภัยล่วงหน้า

(12) สนับสนุนมาตรการทางเลือกที่พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

(13) พัฒนาระบบแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และการจัดการเครือข่ายในด้านการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) และวิธีการที่เกี่ยวกับการจัดการภัยแล้ง

2.3 การประชุมสำคัญของประเทศสมาชิกอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

2.3.1 การประชุมประเทศสมาชิก

การประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) มีวัตถุประสงค์เพื่อการติดตามผลการปฏิบัติตามพันธกรณี แผนงานและความตกลงของประเทศสมาชิก การดำเนินงานของสถาบันและเครือข่ายการพัฒนาความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การใช้จ่ายงบประมาณรวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลและถ่ายทอดเทคโนโลยี และร่วมกันกำหนดแผนการปฏิบัติงานและงบประมาณในอนาคต รวมทั้งทำการเจรจาตกลงเพื่อพัฒนากลไก วิชาการ งบประมาณ และความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อให้การดำเนินการมีความทั่วถึงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีลำดับช่วงเวลา COP 1-16 ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ประวัติการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญา (UNCCD)

สมัยที่ 1-15	วันที่	สถานที่
COP 1	ระหว่างวันที่ 29 กันยายน – 10 ตุลาคม 2540	ณ สำนักงานอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ กรุงโรม ประเทศอิตาลี
COP 2	ระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน 2541 – วันที่ 11 ธันวาคม 2541	ณ ศูนย์การประชุม กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล
COP 3	ระหว่างวันที่ 15-26 พฤศจิกายน 2542	ณ ศูนย์การประชุมพาแนมบูโก เมือง เรซิเฟ ประเทศบราซิล
COP 4	ระหว่างวันที่ 11-22 ธันวาคม 2543	ณ ศูนย์การประชุมนานาชาติกรุงบอนน์ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี
COP 5	ระหว่างวันที่ 29 กันยายน – 24 ตุลาคม 2544	ณ กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์
COP 6	ระหว่างวันที่ 23 สิงหาคม – 5 กันยายน 2546	ณ กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา
COP 7	ระหว่างวันที่ 18-21 ตุลาคม 2548	ณ เมืองไนโรบี ประเทศเคนยา
COP 8	ระหว่างวันที่ 3-14 กันยายน 2550	ณ กรุงมาดริด ประเทศสเปน
COP 9	ระหว่างวันที่ 21 กันยายน – 2 ตุลาคม 2552	ณ กรุงบัวโนสไอเรส ประเทศสาธารณรัฐอาร์เจนตินา
COP 10	ระหว่างวันที่ 10-21 ตุลาคม 2554	ณ เมืองซางวอน ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี
COP 11	ระหว่างวันที่ 16-27 กันยายน 2556	ณ เมืองวินฮุก ประเทศสาธารณรัฐนามิเบีย
COP 12	ระหว่างวันที่ 12-23 ตุลาคม 2558	ณ เมืองอังการา สาธารณรัฐตุรกี
COP 13	ระหว่างวันที่ 6-16 กันยายน 2560	ณ เมืองออร์โดส เขตปกครองตนเองอินเนอร์มองโกเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน
COP 14	ระหว่างวันที่ 2-13 กันยายน 2562	ณ กรุงนิวเดลี สาธารณรัฐอินเดีย
COP 15	ระหว่างวันที่ 9 – 20 พฤษภาคม 2565	ณ เมืองอาบีจาน สาธารณรัฐโกตดิวัวร์
COP 16	ระหว่างวันที่ 2 – 13 ธันวาคม 2567	ณ กรุงริยาด ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย

2.3.3 ผลการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญา สมัยที่ 16 (COP16)

การประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย มีการประชุมย่อยที่สำคัญ 5 รายการ ได้แก่ 1) การประชุมคณะกรรมการกลาง 2) การประชุมคณะกรรมการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ 3) การประชุมคณะกรรมการทบทวนการดำเนินงานตามอนุสัญญา ซึ่งมีผลการประชุมที่สำคัญดังนี้

1) ผลการประชุมที่สำคัญภายใต้การประชุมคณะกรรมการกลาง (Committee of the Whole)

ที่ประชุมคณะกรรมการได้ติดตามการประเมินผลการดำเนินงานในช่วงกลางของแผนยุทธศาสตร์ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ปี 2561 – 2573 และขอความร่วมมือจากประเทศภาคีและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เสริมสร้างและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยประสานงานประจำประเทศและผู้แทนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology Correspondents: STCs) เพื่อยกระดับการแบ่งปันข้อมูลและการประสานงานในระดับชาติ เกี่ยวกับการเตรียมการและการติดตามผลประชุมของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) และการบูรณาการการดำเนินการตามอนุสัญญาฯ เข้าสู่ระบบนโยบาย การวางแผน และการจัดทำแผนงบประมาณของประเทศ รวมถึงส่งเสริมและการยกระดับการดำเนินงานของอนุสัญญาและกรอบยุทธศาสตร์ด้วยความสมัครใจและส่งรายงานระดับชาติ (National Report) และเสนอให้แปลงแนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) ไปสู่เครื่องมือที่เป็นรูปธรรม กระชับ และเข้าใจได้ง่ายสำหรับผู้กำหนดนโยบายและประชาชนทั่วไป และขอความร่วมมือจากประเทศสมาชิกอื่น ๆ องค์การการเงินระหว่างประเทศ และหน่วยงานอื่น ๆ พิจารณาให้การสนับสนุนทั้งทางการเงินหรือทรัพยากรในรูปแบบอื่น ๆ สำหรับความร่วมมือระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับทวีปาศิเพื่อจัดการกับทะเลทราย ความเสื่อมโทรมของที่ดิน และภัยแล้ง (Desertification, Land Degradation and Drought: DLDD) นอกจากนี้ ยังได้ขอความร่วมมือให้เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาริโอ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านวิทยาศาสตร์และนโยบาย และโครงการริเริ่ม

ที่ประชุมให้ความสำคัญด้านการอพยพย้ายถิ่นฐาน ภัยแล้ง เพศ กรรมสิทธิ์ที่ดิน และกำหนดกรอบนโยบายในด้านการถือครองที่ดินภายใต้อนุสัญญาฯ เนื่องจากหลายประเทศยังคงประสบปัญหาความไม่มั่นคงในการถือครองที่ดิน ซึ่งมีการใช้ “Voluntary Guidelines on the Responsible Governance of Tenure of Land, Fisheries and Forests in the Context of National Food Security” ที่พัฒนาโดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ในการบูรณาการเรื่องความมั่นคงในการถือครองที่ดินเข้าสู่การดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาฯ โดยขอให้ประเทศสมาชิกพิจารณาเสนอชื่อผู้ประสานงานหลักด้านการถือครองที่ดิน (Focal Point for Land Tenure) เพื่อประสานงานเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ

2) ผลการประชุมที่สำคัญภายใต้คณะกรรมการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(Committee on Science and Technology: CST)

ที่ประชุมติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการร่วมทางวิทยาศาสตร์และนโยบาย (Science-Policy Interface: SPI) ปี 2565-2567 โดยส่งเสริมให้ประเทศภาคีสร้างสถานะที่เอื้ออำนวยต่อระบบการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน (Sustainable Land Use System: SLUS) สร้างหุ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายกลุ่ม ร่วมดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ ติดตาม และประเมินผล เพื่อการมีส่วนร่วมของผู้ถือสิทธิในที่ดินและผู้ใช้ที่ดิน อีกทั้งสนับสนุนผู้นำชุมชน และผู้แทนที่สามารถใช้ที่ดินอย่างยั่งยืนได้อย่างยืดหยุ่น อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เพื่อรับมือกับความไม่แน่นอน อุปสรรค และการเปลี่ยนแปลง รวมถึงส่งเสริมการแบ่งปันประสบการณ์และความรู้ในท้องถิ่นเพื่อบรรลุเป้าหมาย LDN

นอกจากนั้น ได้ขอความร่วมมือจากองค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (World Meteorological Organization: WMO) องค์การหุ้นส่วนน้ำโลก (Global Water Partnership) และพันธมิตรทางเทคนิคและวิทยาศาสตร์อื่น ๆ บูรณาการข้อมูลเกี่ยวกับความแห้งแล้งเข้าสู่ระบบการติดตามและเตือนภัยล่วงหน้าโดยใช้โครงการบูรณาการการจัดการภัยแล้ง (Integrated Drought Management Programme) เพื่ออำนวยความสะดวกในการพัฒนามาตรฐานและแนวทางปฏิบัติตามหลักวิทยาศาสตร์ สำหรับการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากความแห้งแล้งและภัยแล้งที่เพิ่มขึ้น และได้พิจารณาการพัฒนาส่วนเสริมใน National Adaptation Plan: Technical Guidelines for the National Adaptation Plan Process เพื่อสนับสนุนการปรับตัวต่อความแห้งแล้งและการวางแผนจัดการภัยแล้งอีกด้วย

ทั้งนี้ SPI มีข้อเสนอให้ส่งเสริมให้ประเทศภาคีเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ที่ดิน และการฟื้นฟู โดยเฉพาะในที่ดินที่มีผลผลิตต่ำ เสื่อมโทรม หรือไม่ค่อยเหมาะสมสำหรับการเกษตร โดยใช้แนวทางด้านระบบนิเวศและการวางแผนภูมิทัศน์แบบบูรณาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในมิติทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ รวมถึงให้เสริมสร้างกลยุทธการจัดการที่ดิน เพื่อลดความสูญเสียจากภัยพิบัติทางภูมิอากาศในภูมิภาคที่การเสื่อมสภาพของที่ดินได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ที่ประชุมได้ขอความร่วมมือจากหุ้นส่วนทางวิทยาศาสตร์ การเงินและเทคนิค และองค์กรภาคประชาสังคม ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้และปฏิบัติแบบสหวิชาการในการเชื่อมโยงที่ดิน ภูมิอากาศ และภัยแล้ง มุ่งเน้นการบูรณาการความรู้ทุกระดับ

3) ผลการประชุมที่สำคัญภายใต้คณะกรรมการทบทวนการดำเนินงานตามอนุสัญญา

(Committee for the Review of the Implementation of the Convention: CRIC)

ที่ประชุมมีการประเมินผลการดำเนินงานของอนุสัญญาฯ ตามวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่ 1-4 ของกรอบยุทธศาสตร์ ปี ค.ศ. 2018-2030 ของอนุสัญญาฯ ดังนี้

1) การปรับปรุงระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบจากการแปรสภาพเป็นทะเลทรายการเสื่อมสภาพของดิน ส่งเสริม SLM และ LDN โดยเรียกร้องให้ประเทศภาคียับยั้งการทำลายพื้นที่ธรรมชาติ หยุด

หรือชะลอการยึดที่ดินและการปิดทับดิน รวมถึงเพิ่มระดับเป้าหมาย LDN ใหม่และ พัฒนามากขึ้น และให้มีการจัดสรรทุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) เพื่อการบันทึกข้อมูล โดยเฉพาะเรื่องอินทรีย์คาร์บอนในดิน

2) การปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชากรที่ได้รับผลกระทบควรคำนึงถึงความจำเป็นของนโยบายและมาตรการในมิติหญิงชาย โดยให้ผู้หญิงและผู้ชายมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินการในทุกระดับได้อย่างเต็มที่ เพิ่มบทบาทให้แก่ผู้หญิง เด็กผู้หญิง และเยาวชน

3) การบรรเทา ปรับตัว และจัดการกับผลกระทบของภัยแล้ง เพื่อเสริมการปรับตัวของกลุ่มเปราะบางและระบบนิเวศ ที่ประชุมเน้นย้ำความสำคัญของการตั้งเป้าหมายที่วัดผลได้และพัฒนานโยบาย และแผนเชิงรุกและผสมผสาน เพื่อจัดการความเสี่ยงแบบผสมผสานได้อย่างครอบคลุมและมีส่วนร่วม รับรู้ถึงจุดเชื่อมโยงของภัยแล้งที่ระบุใน Drought Resilience, Adaptation and Management Policy อีกทั้งให้จัดสรรทุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) เพื่อปรับปรุงการประเมินพยากรณ์ และการยับยั้งภัยแล้ง

4) การสร้างประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมระดับโลกผ่านการดำเนินการ ของ UNCCD ที่มีประสิทธิผล ที่ประชุมขอให้สำนักงานเลขาธิการร่วมมือกับสำนักเลขาธิการของอนุสัญญาอื่น ๆ จัดระเบียบการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางเทคนิคและให้ประเทศภาคีและผู้สังเกตการณ์ ส่งความคิดเห็นให้แก่ Joint Liaison Group of the Rio Conventions เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลทางเทคนิค ทางเลือกในการลดภาระการรายงาน โดยระบุตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยง DLDD การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ทั้งนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการได้ทบทวนการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ พิจารณารายงานจากการประชุมครั้งที่ 21 และส่งร่างมติไปยังกลุ่มประสานงาน (Contact Group) พิจารณาเพิ่มเติม ซึ่งที่ประชุมมีมติเรียกร้องให้ GM ปรับปรุงการติดตามกระแสการเงิน โดยบูรณาการคู่มือแนวปฏิบัติที่ดีเข้าไปในแม่แบบการรายงาน พัฒนาทางเลือกเพื่อสนับสนุนให้ประเทศภาคีสามารถให้ภาพรวมที่ครอบคลุมมากขึ้นเกี่ยวกับทรัพยากรทางการเงินที่มุ่งเป้าไปยัง DLDD และความสามารถในการเปรียบเทียบชุดข้อมูลระดับประเทศ รวมถึงสนับสนุนประเทศภาคีในการติดตามกระแสการเงินจากทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามอนุสัญญาฯ

นอกจากนี้ ที่ประชุมเรียกร้องให้สำนักงานเลขาธิการร่วมกับผู้ให้ข้อมูลพันธมิตรด้านการเงินและเทคนิค และ Earth Observation Community สนับสนุนประเทศภาคีในการดำเนินการทำแผนที่แบบมีส่วนร่วมของพื้นที่ที่เสื่อมโทรมและเป้าหมาย LDN ตามความสมัครใจ โดยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือกับสถาบันภูมิภาค โครงการ และองค์กรต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในรูปแบบ South-South, North-South ความร่วมมือไตรภาคีและจัดทำแนวทางเพื่อสร้างมาตรฐานวิธีการทำแผนที่สำหรับ geospatial indicators ที่เกี่ยวข้อง

การประชุมร่วมระหว่างสำนักเลขาธิการอนุสัญญาฯ คณะกรรมการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (CST) และคณะกรรมการทบทวนการดำเนินงานของอนุสัญญาฯ (CRIC) ได้มีการรายงานผลการดำเนินงานต่อที่ประชุมประเทศสมาชิก (COP) โดยที่ประชุมมีมติให้สำนักงานเลขาธิการทำงานร่วมกับสำนักงานเลขาธิการ CBD และ FAO ต่อไปเพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการทำงาน

ร่วมกันของเครื่องมือและพัฒนาขีดความสามารถในการติดตามและรายงานการเสื่อมโทรมและการฟื้นฟูที่ดินและระบบนิเวศ และให้สำนักงานเลขาธิการและ GM ปรับปรุงการทำงานของ PRAIS ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) รายงานเกี่ยวกับเรื่องงบการเงินของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแปรสภาพเป็นทะเลทราย/การเสื่อมสภาพของที่ดินและภัยแล้ง โดยการดำเนินงานของ GEF-8 ได้บรรลุสถิติ 5.33 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และ 618.37 ล้านดอลลาร์สหรัฐได้ถูกจัดสรรให้แก่สาขาการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดิน (LDFA) ซึ่งที่ประชุมมีมติเกี่ยวกับความร่วมมือกับกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) ให้รับรองการมุ่งเป้าในการดำเนินงานด้านที่ดินที่มากขึ้นและมุ่งเน้นไปที่ผู้หญิง เด็ก เยาวชน ชนพื้นเมือง และ สังคมชุมชนดั้งเดิม อีกทั้งยังส่งเสริมให้ GEF และ GM ระดมทรัพยากรทางการเงินใหม่ ๆ และเพิ่มเติม โดยร่วมมือกับกองทุนพหุภาคี เช่น Green Climate Fund, Adaptation Fund และ Climate Investment Funds และให้ดำเนินการปฏิบัติงานเพื่อหาโอกาสเพิ่มการบูรณาการระหว่างอนุสัญญาริโอ และ Agenda for Sustainable Development ปี 2030

กรมพัฒนาที่ดินในฐานะหน่วยงานหลักในการดำเนินงานอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย จะร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ปรับปรุงรูปแบบการจัดทำรายงานแห่งชาติ (National Report) แผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Programme: NAP) ในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN)
- 2) เสริมสร้างความเข้มแข็งของการดำเนินการร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวแบบบูรณาการให้กับหน่วยงานคณะกรรมการอนุสัญญาฯ รวมทั้งภาคีเครือข่ายทั้งในระดับประเทศ และระดับสากล
- 3) คำนึงถึงความจำเป็นของนโยบายและมาตรการที่ให้ทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจดำเนินการในทุกระดับได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิผล และเพิ่มการสร้างบทบาทให้แก่ผู้หญิง เด็กผู้หญิง และเยาวชน
- 4) พิจารณาเสนอชื่อผู้ประสานงานหลักด้านกรรมสิทธิ์ที่ดิน (Focal Point for Land Tenure) เพื่อประสานงานเกี่ยวกับการบูรณาการสู่แผนและกิจกรรมในประเทศให้มีประสิทธิภาพ
- 5) พัฒนาแผนงานโครงการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่ นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินอย่างเป็นรูปธรรม

2.4 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่เกี่ยวข้อง

ประเทศไทยได้ดำเนินงานสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย โดยมีเป้าหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย คือเป้าหมายที่ 13 และ 15 มีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

เป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น ได้ดำเนินการ (1) จัดทำแผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น (ฉบับปรับปรุง) โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit: GIZ) เพื่อทบทวนแผนที่นำทางฯ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน โดยได้ศึกษาทบทวนนโยบาย แผน และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสัมภาษณ์หน่วยงานที่มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง และจัดประชุมรับฟังข้อคิดเห็นในรายเป้าหมายของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 13 เพื่อนำข้อมูลและความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมา (ร่าง) แผนที่นำทางการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 13 (ฉบับปรับปรุง) (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2565ก)

เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง พื้นฟู และส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืน การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดยั้งการเสื่อมโทรมของดินและฟื้นฟูสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ได้รวบรวมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ (1) การลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (SMART Patrol) ที่ได้นำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาส่งเสริมการทำงานของเจ้าหน้าที่ ในการสำรวจ ตรวจวัด และเก็บข้อมูลอย่างละเอียด และนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อจัดการและป้องกันป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศเพื่อนบ้าน (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2565) (2) การศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือผ่านเครื่องมือ และกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพสู่ระดับสากล จำนวน 4 กิจกรรม ได้แก่ การท่องเที่ยวชีวภาพ (Biotourism) ตราส่งเสริมผลิตภัณฑ์และบริการจากความหลากหลายทางชีวภาพ (Bio Economy Promotion Mark) ผลิตภัณฑ์จากฐานชีวภาพ (Biodiversity-based Products) และโครงการไม่มีค่า-ป่าชุมชน (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน), 2565) และ (3) การจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ กรณีศึกษา: จังหวัดนครราชสีมา โดยเป็นการประเมินตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินในระดับพื้นที่ เพื่อประเมินตัวชี้วัดตามกรอบของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็น ทะเลทราย (United Nations Convention to Combat Desertification (UNCCD) Progress Indicators) ในระดับพื้นที่ ได้แก่ ผลผลิตของที่ดิน (Land Productivity: LUP) การกักเก็บอินทรีย์คาร์บอนในดิน (Soil Carbon Stock: SOC) และพืชปกคลุมดินและการเปลี่ยนแปลงพืชปกคลุมดิน (Land Cover/ Land Cover Change: LUC) เพื่อนำผลจากการศึกษามาวิเคราะห์แนวโน้มความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่ดิน และสรุปจัดทำเป็นคู่มือแนวทางการจัดการด้านความสมดุลของการใช้ที่ดินในระดับพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และป้องกันไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมของที่ดิน และขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ครอบคลุมทั้งประเทศ อีกทั้งยังใช้เป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในการวิเคราะห์ในระดับที่สูงขึ้น (Scaling Up) สำหรับจัดทำแผนความสมดุลของการจัดการที่ดิน และกำหนดนโยบายในระดับประเทศ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565)

2.5 อนุสัญญาสิ่งแวดล้อมอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีการดำเนินงานภายใต้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พิธีสารเกียวโต และความตกลงปารีส ใน พ.ศ. 2564 ดังนี้ (1) การประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 26 การประชุมรัฐภาคีพิธีสารเกียวโต สมัยที่ 16 (The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol: CMP 16) การประชุมรัฐภาคี ความตกลงปารีส สมัยที่ 3 (The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Paris Agreement: CMA 3) และการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้อง ในระหว่างวันที่ 29 ตุลาคม-12 พฤศจิกายน 2564 ณ เมืองกลาสโกว์ สหราชอาณาจักร มีผู้เข้าร่วมการประชุมจาก 196 ประเทศ โดยได้ร่วมกล่าวถ้อยแถลงแสดงวิสัยทัศน์ ซึ่งสาระของถ้อยแถลงที่แสดงจุดยืนของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญสูงสุดกับการแก้ไขปัญหา การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และพร้อมร่วมมือกับทุกประเทศและทุกภาคส่วนเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ในการแก้ปัญหา และได้แสดงเจตนารมณ์ของประเทศไทยที่จะยกระดับการแก้ไขปัญหาภูมิอากาศอย่างเต็มที่ และด้วยทุกวิถีทาง ซึ่งเป็นความท้าทายอย่างยิ่งที่จะทำให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายใน ค.ศ. 2050 และเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Greenhouse Gas Emission) ภายในหรือก่อนปี ค.ศ. 2065 และหากได้รับการสนับสนุนทางการเงิน เทคโนโลยี และการเสริมสร้างขีดความสามารถจากความร่วมมือระหว่างประเทศ และกลไกภายใต้กรอบอนุสัญญาฯ ที่เหมาะสม ประเทศไทยจะสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกร้อยละ 40 ภายใน ค.ศ. 2030 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ ได้ใน ค.ศ. 2050 (2) การประชุมสัมมนาเผยแพร่สรุปผลการประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 26 การประชุมรัฐภาคีพิธีสารเกียวโต สมัยที่ 16 (CMP 16) การประชุมรัฐภาคีความตกลงปารีส สมัยที่ 3 (และการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2564 โดยที่ประชุมมีการเสนอสรุปผลการประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 26 และการประชุมอื่นที่เกี่ยวข้อง ณ เมืองกลาสโกว์ สหราชอาณาจักร และอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็นในหัวข้อ “จากเวทีเจรจาสู่ความก้าวหน้าการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทย” (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2565ก)

2.5.2 อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) และพิธีสารภายใต้อนุสัญญาฯ อยู่ระหว่างการจัดทำกรอบงานความหลากหลายทางชีวภาพของโลกหลัง ค.ศ. 2020 (Post-2020 Global Biodiversity Framework: Post-2020) โดยการจัดทำกรอบงานดังกล่าวใช้ข้อมูลพื้นฐานจากการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 2011-2020 และเป้าหมายไอจิ (Strategic Plan for Biodiversity 2011-2020 and the Aichi Targets) ซึ่ง

ประเทศภาคีอนุสัญญาฯ เป็นผู้ดำเนินงานผ่านระบบรายงานแห่งชาติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และใช้ข้อมูลการประเมินทางวิทยาศาสตร์จากเวทีระหว่างรัฐบาลว่าด้วยนโยบายวิทยาศาสตร์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพและบริการจากระบบนิเวศ (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecological Service: IPBES) ประกอบ การยกกร่างกรอบงานดังกล่าว ประเทศไทยในฐานะภาคี CBD Cartagena Protocol และสมาชิก IPBES ได้จัดทำรายงานแห่งชาติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ฉบับที่ 6 แล้วเสร็จ และส่งให้สำนักเลขาธิการอนุสัญญาฯ เมื่อ พ.ศ. 2562 พร้อมทั้งเข้าร่วมประชุมและให้ความเห็นต่อ IPBES และร่วมพิจารณาร่าง Post-2020 พร้อมกับประเทศภาคี 196 ประเทศ ในการประชุมคณะทำงานจัดทำกรอบงานความหลากหลายทางชีวภาพ หลัง ค.ศ. 2020 ตั้งแต่ ค.ศ. 2019

การจัดทำกรอบงานความหลากหลายทางชีวภาพของโลกหลัง ค.ศ. 2020 ยังไม่แล้วเสร็จ แต่มีกำหนดที่จะต้องนำเสนอในการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 15 ช่วงที่ 2 ซึ่งจะจัดขึ้น ณ นครมอนทรีออล ประเทศแคนาดา ระหว่างวันที่ 5-17 ธันวาคม 2565 เพื่อพิจารณารับรอง และให้ประเทศภาคีสามารถนำไปกำหนดเป้าหมายชาติที่สามารถลดหรือหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพลงอย่างมีนัยสำคัญภายใน ค.ศ. 2030 และเพื่อให้ประชาชนอยู่ร่วมกับธรรมชาติและมีความเป็นอยู่ที่ดีภายใน ค.ศ. 2050 ประเทศไทยในฐานะภาคี CBD และพิธีสารภายใต้ CBD ดำเนินการเพื่อหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพมาโดยตลอด ทั้งการสำรวจ ศึกษา ประเมินสถานภาพ และรวบรวมข้อมูล ซึ่งผลการดำเนินงาน พบว่า ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามหลายชนิดมีสถานภาพดีขึ้นและสามารถกลับคืนสู่ธรรมชาติได้ แต่ด้วยการศึกษาและสำรวจที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาทำให้ประเทศไทยพบชนิดพันธุ์ใหม่ที่ตกอยู่ในสถานภาพถูกคุกคามเช่นกัน ดังนั้น ประเทศไทยจึงพยายามดำเนินการตามแนวทางที่ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้ดีขึ้น เพื่อลดการสูญเสียชนิดพันธุ์และแหล่งที่อยู่อาศัย โดยจัดทำเป้าหมายระดับชาติเพื่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดทำพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดทำข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ และการส่งเสริมให้ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นกระแสหลักในกลุ่มคน รุ่นใหม่และในทุกภาคส่วน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2565ก)

2.5.3 อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ

การดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ หรืออนุสัญญาแรมซาร์ (Ramsar Convention on Wetlands) ประเทศไทยได้ดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (แรมซาร์ไซต์) และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญของประเทศ ดังนี้ (1) ขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (แรมซาร์ไซต์) เป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญาฯ ที่กำหนดให้ภาคีสมาชิกต้องกำหนดพื้นที่ ชุ่มน้ำที่เหมาะสมในดินแดนของตน เพื่อรวมไว้ในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ ขณะนี้ มีการดำเนินการจำนวน 2 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำศูนย์ศึกษาธรรมชาติฯ บางปู จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ระหว่างการพิจารณาให้ความเห็นชอบของกระทรวงกลาโหม พื้นที่ชุ่มน้ำแม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ระหว่างการพิจารณาของจังหวัดฉะเชิงเทรา (2) ปรับปรุงทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญของประเทศ และมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ พร้อมขอบเขตพื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อให้การบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (3) การจัดทำรายงานแห่งชาติ

(National Report) ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (4) จัดทำคู่มือการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบ เครื่องมือ กลไก หรือกระบวนการในการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญของประเทศโดยกระบวนการมีส่วนร่วม และขยายเครือข่ายพื้นที่ชุ่มน้ำในการติดตามสถานการณ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญของประเทศ และ (5) จัดทำแนวทาง การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ คุ่มครอง พื้นฟู และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ได้ดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ภายใต้อนุสัญญาฯ ฉบับที่ 4 (The Fourth Ramsar Strategic Plan 2016-2024) โดยได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติที่ดี ในการฟื้นฟูและบริหารพื้นที่ชุ่มน้ำในเมืองโดยกระบวนการติดต่อสื่อสาร การให้การศึกษา และการเสริมสร้าง ความตระหนักแก่สาธารณชน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงานที่กำกับดูแลพื้นที่ชุ่มน้ำ ให้สามารถฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างชาญฉลาด โดยได้ดำเนินงานในพื้นที่กลุ่มภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งต้นน้ำ และมีปัญหาการใช้น้ำที่ควรเร่งดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วนมากกว่าพื้นที่ส่วนอื่น โดยพื้นที่นาร่องของภาคเหนือ ได้แก่ บึงราชนก จังหวัดพิษณุโลก และพื้นที่นาร่องของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำหนองบัว จังหวัดมหาสารคาม โดยกระบวนการจัดทำแนวทางปฏิบัติที่ดีฯ ได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2565ก)

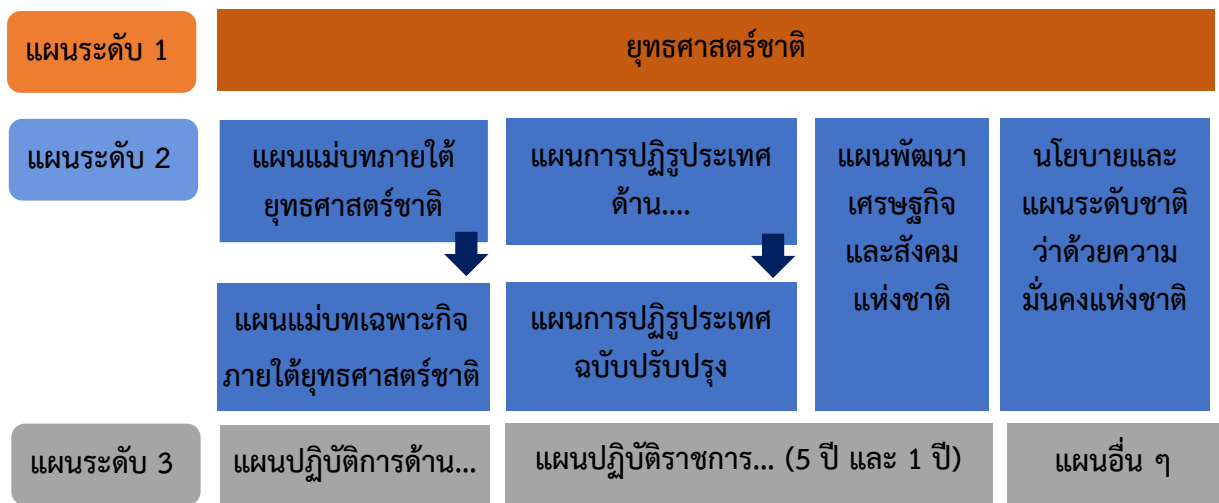
2.5.4 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

การดำเนินงานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ประเทศไทยได้เข้าร่วมโครงการนาร่องการพัฒนาศักยภาพของประเทศภาคีสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย เพื่อจัดทำเป้าหมาย และจัดทำแผนความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) ได้จัดทำตัวชี้วัด จำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ผลผลิตของที่ดิน และอินทรีย์คาร์บอนสะสมในดิน ซึ่งการประเมินตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินในระดับพื้นที่จะเป็นแนวทางหนึ่งในการติดตาม และพัฒนาข้อมูลตัวชี้วัดให้มีความทันสมัย ถูกต้อง และเหมาะสม โดยมีการจัดทำ”โครงการจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ กรณีศึกษา: จังหวัดนครราชสีมา” ในปี พ.ศ. 2564 เพื่อเป็นการประเมินตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินในระดับพื้นที่ พร้อมนำผลจากการศึกษามาวิเคราะห์แนวโน้มความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่ดิน และจัดการทำรายงานสรุปเป็นคู่มือแนวทางการจัดการด้านความสมดุลของการใช้ที่ดินในระดับพื้นที่ ให้เกิดการอนุรักษ์ และป้องกันไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมของที่ดิน แล้วจึงขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ ครอบคลุมทั้งประเทศ อีกทั้งข้อมูลที่จัดเก็บและรวบรวมได้นำมาใช้เป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในการวิเคราะห์ในระดับที่สูงขึ้น สำหรับจัดทำแผน ความสมดุลของการจัดการที่ดิน และกำหนดนโยบายในระดับประเทศ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565)

2.6 นโยบายและยุทธศาสตร์ระดับประเทศ

ประเทศไทย ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา รูปแบบการจัดทำแผนเพื่อวางกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศได้มีการปรับเปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยมาตรา 65 ภายใต้หมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ ได้กำหนดให้ รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ (มาตรา 5 วรรคสอง) และต้องปฏิบัติตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนแม่บทฯ (มาตรา 10 วรรคสาม) และการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล (มาตรา 26) โดยคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และฝ่ายนิติบัญญัติ หากไม่มีการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ หน่วยงานอาจถูกร้องเรียนไปยัง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบได้ (พ.ร.บ.การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560) โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ **4 ธันวาคม 2560** จำแนกแผนออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ แผนระดับ 1 คือ ยุทธศาสตร์ชาติ ใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน แผนระดับ 2 ได้แก่ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนระดับที่ 3 ได้แก่ แผนที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาของแผนระดับ 1 และแผนระดับ 2 เช่น แผนปฏิบัติการด้าน.... แผนปฏิบัตินโยบายของส่วนราชการ ระยะ 5 ปี และรายปี และแผนอื่น ๆ เป็นต้น ตลอดจนกำหนดให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติการ ระยะห้าปี ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทฯ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 (มาตรา 4)

การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการแห่งชาติฉบับนี้จำเป็นต้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20ปี (พ.ศ.2561 – 2580) โดยได้อาศัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแผนหลัก และเป็นกรอบในการวางแผนปฏิบัตินโยบายและแผนในระดับปฏิบัติต่าง ๆ รวมถึงการจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปี ให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ผ่าน ๆ มาจึงมีลักษณะการกำหนดประเด็นการพัฒนาในภาพกว้างที่ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อให้หน่วยงานทุกระดับสามารถเชื่อมโยงภารกิจ และจัดทำแผนปฏิบัตินโยบายและคำของบประมาณให้อยู่ภายใต้กรอบการสนับสนุนเป้าหมายของแผนพัฒนาประเทศ จึงให้ความสำคัญกับมิติการพัฒนาประเทศทุกด้านอย่างเท่าเทียมและสมดุลกัน

ภาพที่ 2.1 ภาพรวมความเชื่อมโยงของแผน 3 ระดับ

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562)

ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของแผนระดับที่ 2

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562)

ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำแผนปฏิบัติแห่งชาติอนุสัญญา UNCCD (พ.ศ. 2566 - 2570) สามารถระบุทิศทางและประเด็นการพัฒนาที่ประเทศควรให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการในระยะ 5 ปี โดยมีการระบุเป้าหมายของประเด็นการพัฒนาที่ต้องดำเนินการอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติ สภาพการณ์เศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในประเทศและในระดับโลกตลอดจนเชื่อมโยงและส่งเสริมแผนระดับที่ 2 อื่น ๆ ในระนาบเดียวกัน ให้สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกในการถ่ายทอดแนวทางการขับเคลื่อนประเทศในมิติต่าง ๆ ของยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การดำเนินการในทางปฏิบัติภายใต้แผนระดับที่ 3 เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการสนับสนุนและบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงดำเนินการภายใต้เป้าหมายสำคัญของประเทศโดยเฉพาะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

2.6.1 แผนระยะยาว

กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ในระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580)

ในการที่จะบรรลุวิสัยทัศน์และทำให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์นั้น จำเป็นจะต้องมีการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะยาว และกำหนดแนวทางการพัฒนาของทุกภาคส่วนให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาวเพื่อถ่ายทอดแนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติในแต่ละช่วงเวลาอย่างต่อเนื่องและมีการบูรณาการ และสร้างความเข้าใจถึงอนาคตของประเทศไทยร่วมกัน และเกิดการรวมพลังของทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งประชาชน เอกชน ประชาสังคมในการขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติและบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือคติพจน์ประจำชาติ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีรายได้สูงอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว คนไทยมีความสุข อยู่ดี กินดี สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการ พัฒนาในระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) มีสาระสำคัญดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

มีเป้าหมายทั้งในการสร้างเสถียรภาพภายในประเทศและช่วยลดและป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในกลุ่มประเทศอาเซียนและประชาคมโลกที่มีต่อประเทศไทย กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ

1. การปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคงทางการเมืองขจัดคอร์รัปชัน สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม
2. การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยภายในตลอดจนการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล
3. การพัฒนาระบบการเตรียมความพร้อมแห่งชาติและระบบการบริหารจัดการภัยพิบัติ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
4. การปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวดิ่งสู่แนวนอนมากขึ้น

2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้วซึ่งจำเป็นต้องยกระดับผลิตภาพการผลิตและการใช้นวัตกรรมในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในสาขาอุตสาหกรรม เกษตรและบริการ การสร้างความมั่นคงและปลอดภัยด้านอาหาร การเพิ่มขีดความสามารถ

ทางการค้าและการเป็นผู้ประกอบการรวมทั้งการพัฒนาฐานเศรษฐกิจแห่งอนาคตทั้งนี้ภายใต้กรอบการปฏิรูปและพัฒนาปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ทุกด้านอันได้แก่โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม การพัฒนาทุนมนุษย์ และการบริหารจัดการทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ

การพัฒนาภาคการผลิตและบริการบนฐานของการพัฒนานวัตกรรมและมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยมีการใช้ดิจิทัลและการค้าที่เข้มข้นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและขยายกิจกรรมการผลิตและบริการโดยมุ่งสู่ความเป็นเลิศในระดับโลกและในระดับภูมิภาคในอุตสาหกรรมหลายสาขาและในภาคบริการที่หลากหลายตามรูปแบบการดำเนินชีวิตและการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนไปรวมทั้งเป็นแหล่งอาหารคุณภาพ สะอาดและปลอดภัยของโลก

- ภาคเกษตรโดยเสริมสร้างฐานการผลิตให้เข้มแข็งและยั่งยืนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยให้ปรับไปสู่การทำเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและรวมกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพที่เข้มแข็งและการพัฒนาสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพและอาหารคุณภาพ สะอาด และ ปลอดภัย

- ภาคอุตสาหกรรม โดยพัฒนาอุตสาหกรรม ศักยภาพ ยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมปัจจุบันที่มีศักยภาพสูง และพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคตที่มีศักยภาพ โดยการใช้ดิจิทัลและการค้า มาเพิ่มมูลค่าและยกระดับห่วงโซ่มูลค่าในระดับสูงขึ้น

- ภาคบริการ โดยขยายฐานการบริการให้มีความหลากหลาย มีความเป็นเลิศและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยการยกระดับบริการที่เป็นฐานรายได้เดิมเช่นการท่องเที่ยวและพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพ ธุรกิจบริการด้านการเงิน และธุรกิจบริการที่มีศักยภาพอื่น ๆ เป็นต้น

- การพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจ ชุมชน พัฒนาทักษะผู้ประกอบการ ยกระดับผลิตภาพแรงงานและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สู่สากล และพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกร

- การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและเมือง พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และพัฒนาระเบียงศูนย์กลางความเจริญ จัดระบบผังเมืองที่มีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วม มีการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับศักยภาพ

- การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในด้านการขนส่ง ด้านพลังงาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการวิจัยและพัฒนา

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

เพื่อพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศมีความพร้อมทางกาย ใจสติปัญญา มีความเป็นสากล มีทักษะการคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมายยึดคุณธรรมจริยธรรม รู้คุณค่าความเป็นไทย มีครอบครัวที่มั่นคง กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ

- การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ
- การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี

- การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย เสริมสร้างบทบาทของสถาบันครอบครัวในการบ่มเพาะจิตใจให้เข้มแข็ง

4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม

เพื่อเร่งกระจายโอกาสการพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้ทั่วถึงลดความเหลื่อมล้ำไปสู่สังคมที่เสมอภาคและเป็นธรรม กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ

- การสร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
- การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย
- การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน

5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เพื่อเร่งอนุรักษ์ฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและมีความมั่นคงด้านน้ำรวมทั้งความสามารถในการป้องกันผลกระทบและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติธรรมชาติและพัฒนาไปสู่การเป็นสังคม สีเขียว กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ

- การจัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
- การวางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพระดับลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ

บริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ

- การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจมีสมรรถนะสูงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระจายบทบาทภารกิจไปสู่ท้องถิ่นอย่างเหมาะสม มีธรรมาภิบาล กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ

- การปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของ หน่วยงานภาครัฐให้มีขนาดที่เหมาะสม
- การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่างๆ ให้ทันสมัย เป็นธรรมและเป็นสากล

2.6.2 นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2566 - 2580)

นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2566 - 2580) เป็นกรอบนโยบายหลัก (Policy Framework) ระยะ 15 ปี ประกอบด้วย 4 ประเด็นนโยบายหลัก ภายใต้วิสัยทัศน์ การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน ด้วยนโยบายหลัก 4 ด้าน ดังนี้

ประเด็นนโยบายที่ 1 การสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ และการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ

ตัวชี้วัด : จำนวนพื้นที่ที่มีการจัดทำเส้นแนวเขตที่ดินของรัฐ ตามหลักเกณฑ์ One Map แล้วเสร็จ

ประเด็นนโยบายที่ 2 การใช้ที่ดินและทรัพยากรดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ตัวชี้วัด : 1. สัดส่วนของที่ดินที่มีการใช้ประโยชน์ไม่เหมาะสม กับศักยภาพของที่ดิน และสมรรถนะของดิน (ลดลง) .
2. สัดส่วนของดินที่ได้รับการฟื้นฟูหรือพัฒนาคุณภาพ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ (เพิ่มขึ้น)
3. สัดส่วนของพื้นที่เกษตรกรรมที่มีการทำการเกษตร ตามแนวทางเกษตรอย่างยั่งยืน (เพิ่มขึ้น)

ประเด็นนโยบายที่ 3 การกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

ตัวชี้วัด : ระดับรายได้ของผู้ได้รับการจัดที่ดิน (เพิ่มขึ้น)

ประเด็นนโยบายที่ 4 การบูรณาการและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อการบริหาร จัดการที่ดินและทรัพยากรดินอย่างมีเอกภาพ

ตัวชี้วัด : มีระบบฐานข้อมูลทรัพยากรดินและที่ดินที่ทันสมัย และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

โดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (สคทช.) ได้ขับเคลื่อนนโยบาย และแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ระยะ 15 ปี มาจัดทำแผนปฏิบัติการด้าน การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2566 – 2570) ระยะ 5 ปี เพื่อเป็นกรอบ แนวทางในการปฏิบัติงาน โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ 5 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมความยั่งยืนของระบบนิเวศของที่ดิน และทรัพยากรดิน

ตัวชี้วัด : นำเส้นแนวเขตที่ดินของรัฐตามหลักเกณฑ์ One Map มาใช้ในการจัดการที่ดิน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างคุณภาพของการใช้ประโยชน์ที่ดิน และทรัพยากรดินตามศักยภาพ

ตัวชี้วัด : ร้อยละของที่ดินที่ถูกทิ้งร้างหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์ ของประเทศลดลง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาขีดความสามารถในการใช้ประโยชน์ที่ดิน และทรัพยากรดิน

ตัวชี้วัด : 1. เกษตรกรมีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น
2. ยกระดับเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร/ Smart Farmer/Smart Group

3. จำนวนครัวเรือนที่ได้รับการส่งเสริมทักษะ ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและกิจกรรมต่อเนื่อง ที่สอดคล้องกับความต้องการทางเทคโนโลยี

4. เกษตรกรมีผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณมากขึ้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม

ตัวชี้วัด : ระดับรายได้ของผู้ได้รับการจัดที่ดิน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การบูรณาการและสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการที่ดินและทรัพยากรดิน

ตัวชี้วัด : 1. มีกฎหมาย/ระเบียบและ/หรือกลไกที่เชื่อมโยง การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินระหว่าง หน่วยงานส่วนกลาง ภูมิภาค และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

2. มีระบบข้อมูลที่สามารถบูรณาการข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจของหน่วยงานทุกระดับ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีกลไกขับเคลื่อนการบริหารจัดการที่ดิน และทรัพยากรดินที่มีประสิทธิภาพ

4. มีการบูรณาการองค์ความรู้และนวัตกรรมระหว่าง ภาครัฐและประชาชนในการบริหารจัดการที่ดิน และทรัพยากรดิน

2.6.3 นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2580

นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพ.ศ. 2560-2580 เป็นการดำเนินการจัดทำขึ้นตามมาตรา 13 (1) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อเป็นกรอบทิศทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในระยะ 20 ปีข้างหน้า ที่มุ่งสู่การเป็นประเทศที่มีฐานทรัพยากรธรรมชาติ ที่สมดุลและยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมุ่งให้นโยบายและแผนฯ ฉบับนี้ได้รับการผลักดันให้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ที่มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ประกอบด้วย มี 4 นโยบายหลัก ๑๒ นโยบายย่อย ดังนี้

นโยบายที่ 1 จัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างมั่นคงเพื่อความสมดุลเป็นธรรมและยั่งยืน

เป้าประสงค์: มีทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพที่อุดมสมบูรณ์และคงความสมดุลของระบบนิเวศ และเป็นฐานในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร น้ำ และพลังงาน

นโยบายย่อย

1.1 อนุรักษ์ ป่าไม้ และใช้ประโยชน์ฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล ยั่งยืนและเป็นธรรม

1.2 จัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อความมั่นคงทางอาหาร น้ำ และพลังงาน

นโยบายที่ 2 สร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน

เป้าประสงค์ : ประชาชนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัยต่อสุขภาพบนฐานการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นโยบายย่อย

2.1 สร้างระบบเศรษฐกิจสังคมที่เกื้อกูลและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.2 ยกระดับการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามลักษณะพื้นที่

2.3 สร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและส่งเสริมการพัฒนาแบบคาร์บอนต่ำ

นโยบายที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์ : มีเครื่องมือและกลไกที่เพิ่มสมรรถนะในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพเป็นเชิงรุก และสนับสนุนการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศให้มีการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นโยบายย่อย

3.1 พัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม

3.2 ส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลและตัวชี้วัด

3.4 วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

นโยบายที่ 4 สร้างความเป็นหุ้นส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์ : ทุกภาคส่วนมีบทบาทใน การร่วมดูแลรักษา และใช้ ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของประเทศในลักษณะ ความเป็นเจ้าของ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมร่วมกัน

นโยบายย่อย

4.1 พัฒนาองค์ความรู้และ กิจกรรมเพื่อสร้างสังคมที่ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งและ การมีส่วนร่วมให้กับทุกภาค ส่วนอย่างบูรณาการ

4.3 เพิ่มขีดความสามารถการพัฒนา ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม ระหว่างประเทศเชิงรุก

2.6.4 ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560 – 2579

ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560 – 2579 ถูกจัดทำขึ้นจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทั้งจากสภาพการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้ กระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่สังคมได้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของทรัพยากรป่าไม้ที่เหลืออยู่รวมถึงการฟื้นฟูพื้นที่ให้มีสภาพความเป็นป่าไม้ที่มีความหลากหลายทางชีวิตและความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ตลอดจนความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์และ

การอนุรักษ์โดยกำหนดวิสัยทัศน์ คือ “บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้มั่นคงและยั่งยืน” ประกอบด้วย 7 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ป้องกันรักษาพื้นที่ป่าที่เหลือให้คงอยู่และยั่งยืน

กลยุทธ์

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานป้องกันรักษาป่า
- 2) ยึดคืนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก (รายนายทุน)
- 3) เพิ่มศักยภาพในการป้องกันและควบคุมไฟป่า
- 4) จำแนกที่ดินป่าไม้ให้เหมาะสมและจัดทำแนวเขตป่าไม้ให้ชัดเจนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม

ร่วมของประชาชน

- 5) สร้างความเข้มแข็งของระบบสารสนเทศทรัพยากรป่าไม้ระดับชาติ
- 6) ประเมินและจำแนกเขตป่าเสื่อมโทรมและป่าที่ถูกบุกรุกอย่างเหมาะสม
- 7) ควบคุมและพัฒนาการจัดการและการใช้ประโยชน์ป่าไม้และที่ดินป่าไม้อย่างเหมาะสม

และเป็นธรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พื้นฟูป่าเสื่อมโทรมอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์

- 1) พื้นฟูป่าเสื่อมโทรมอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรม
- 3) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและปลูกจิตสำนึก
- 4) ส่งเสริม และพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าที่ได้รับการฟื้นฟู
- 5) เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการฟื้นฟูป่าตามแนวเขตชายแดน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมธุรกิจป่าไม้และป่าเศรษฐกิจจากป่าปลูกและการส่งเสริม

ชุมชนในเมืองชนบทเป็นพื้นที่สีเขียว

กลยุทธ์

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกป่าเศรษฐกิจ
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายผู้ปลูกป่า
- 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกต้นไม้ที่มีมูลค่า เช่น ไม้พะยุงและไม้ในสกุล, ไม้หอม

ต่างๆ เป็นต้น

- 4) เพิ่มและพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชุมชน
- 5) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเพิ่มพื้นที่สีเขียว
- 6) พัฒนาระบบการรับรองป่าไม้ (Forest Certification) ที่ได้มาตรฐาน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 แก้ไขปัญหาราษฎรในพื้นที่ป่าไม้อย่างเป็นระบบและเป็นธรรม

กลยุทธ์

- 1) จัดทำฐานข้อมูลผู้ครอบครองและใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้
- 2) แก้ไขปัญหาที่ดินป่าไม้ที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาบนพื้นฐานการบูรณาการอย่างเป็น

ธรรมและเป็นไปตามกฎหมาย

**ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการ
ทรัพยากรป่าไม้**

กลยุทธ์

- 1) ศึกษา วิจัย พัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านป่าไม้แบบบูรณาการ
- 2) พัฒนาศักยภาพการวิจัยด้านป่าไม้
- 3) พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีผลงานวิจัยด้านป่าไม้
- 4) พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านป่าไม้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 บูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

กลยุทธ์

- 1) ส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดการป่าไม้
- 2) พัฒนาและส่งเสริมป่าชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนที่สอดคล้องกับทรัพยากรท้องถิ่นและเกื้อกูลธรรมชาติอย่าง

เหมาะสม

- 4) ส่งเสริมและขยายผลการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ
- 5) อนุรักษ์และพัฒนาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการองค์กร

กลยุทธ์

- 1) ปรับปรุงและบูรณาการนโยบายเกี่ยวกับการป่าไม้ให้มีเอกภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ในทาง

ปฏิบัติ

- 2) พัฒนากฎหมายว่าด้วยการป่าไม้
- 3) จัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาการป่าไม้ของประเทศ
- 4) พัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ
- 5) พัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรทุกระดับ
- 6) พัฒนาสภาพแวดล้อมสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
- 7) ส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และปฏิบัติ

ตามพันธกรณีด้านการป่าไม้ระหว่างประเทศ

8) ปรับปรุงเทคโนโลยีสารสนเทศ และพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการบริหารจัดการ
ทรัพยากรป่าไม้และด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.7 แนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN)

มติการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย สมัยที่ 12 กำหนดให้นำแนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินมาเป็นกรอบดำเนินงานของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าประสงค์ที่ 15.3 ตัวชี้วัดที่ 15.3.1 : สัดส่วนของพื้นที่เสื่อมโทรมของที่ดินเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการสูญเสียที่เกิดจากความเสื่อมโทรมของที่ดินกับการพัฒนาหรือความอุดมสมบูรณ์ที่เกิดจากการฟื้นคืนความเสื่อมโทรมหรือดำเนินมาตรการการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน โดยเน้นการผสมผสานมาตรการ ซึ่งประกอบด้วย การหลีกเลี่ยง หรือป้องกัน (Avoid or Prevention) การลดความรุนแรง (Reduce) และ หรือการฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน (Land Degradation Rehabilitation) นอกจากนี้ ความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การลดความยากจน ความมั่นคงทางอาหาร การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

กรมพัฒนาที่ดิน เป็นหน่วยงานในการประสานการดำเนินงานตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) ของประเทศไทย โดยมติการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย สมัยที่ 15 (COP 15) กำหนดให้ประเทศสมาชิกขับเคลื่อนแนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) เชื่อมโยงและบูรณาการกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าประสงค์ที่ 15.3 ตัวชี้วัดที่ 15.3.1 : สัดส่วนของที่ดินเสื่อมโทรมเมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN) โดยตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความเสื่อมโทรมของที่ดิน จะถูกนำมาใช้ในการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน และติดตามความเปลี่ยนแปลงของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2558 – 2573 ได้แก่ ตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ตัวชี้วัดผลิตภาพของที่ดิน และตัวชี้วัดอินทรีย์คาร์บอนในดิน ซึ่งกรมฯ ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วยการพัฒนาฐานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิด

การจัดทำเป้าหมายตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ จัดทำแนวทางการจัดการด้านความสมดุลของการใช้ที่ดิน กำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมที่เหมาะสมในระดับพื้นที่ และการประเมินตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN) ในระดับพื้นที่ เพื่อใช้จัดทำรายงานตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ดินที่ยั่งยืนของประเทศไทย ตามแนวทางอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย การดำเนินการจัดทำเป้าหมายตัวชี้วัดดังกล่าว ดำเนินงานภายใต้กรอบแนวคิด ดังนี้

1. เป้าหมาย เป็นพื้นที่ศึกษาที่มีปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และเกิดจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นพื้นที่มีข้อมูลการใช้ที่ดินปัจจุบัน (Present Land Use) ปีพ.ศ. 2563 -2565

2. แนวทางการศึกษา เป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ลักษณะ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ การใช้ประโยชน์ที่ดิน ธรณีวิทยา และศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การคัดเลือกพื้นที่ที่จะดำเนินการ ในเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ การเก็บตัวอย่างดิน และออกแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์เกษตรกรด้านการจัดการและผลิต โดยการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงผลผลิตของที่ดิน การเปลี่ยนแปลงปริมาณคาร์บอนอินทรีย์ที่สะสมในดิน ด้วยโปรแกรมภูมิสารสนเทศ และโปรแกรมทางด้านสถิติ การแปลผล การจัดทำรายงานและสรุปจัดทำเป็นคู่มือ แนวทางในการดำเนินการจัดการด้านความสมดุลของการใช้ที่ดินในระดับพื้นที่

ขั้นตอนการดำเนินงาน

การจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ มีดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล และแนวทางการจัดทำ LDN ในระดับโลก และระดับประเทศ เพื่อกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการจัดทำเป้าหมาย และศึกษาแนวทางการประเมินความเสื่อมโทรมของที่ดินในพื้นที่เป้าหมาย และกำหนดตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่

2. วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) เพื่อกำหนดบทบาท และหน้าที่ในการ บูรณาการความร่วมมือทางวิชาการในระดับนโยบาย และระดับพื้นที่

3. จัดทำมาตรฐานและคู่มือการดำเนินงาน ได้แก่ (1) จัดทำมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดความเสื่อมโทรมของที่ดินด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดิน (Land Use Change: LUC) (2) ด้านการเปลี่ยนแปลงผลผลิตของที่ดิน (Land Productivity: LP) และ (3) จัดทำมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดความเสื่อมโทรมของที่ดิน ด้านการสะสมอินทรีย์คาร์บอนในดิน (Soil Organic Carbon Stock: SOC Stock) โดยใช้กลไกของคณะทำงานจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ และคณะทำงานจัดทำมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดความเสื่อมโทรมของที่ดิน ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดิน (Land Use Change: LUC) ด้านการเปลี่ยนแปลงผลผลิตของที่ดิน (Land Productivity: LP) และจัดทำมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดความเสื่อมโทรมของที่ดิน ด้านการสะสมอินทรีย์คาร์บอนในดิน (Soil Organic Carbon Stock: SOC Stock)

4. ประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้กลไกของคณะทำงานฯ เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานของโครงการฯ ต่อหน่วยงาน นักวิชาการ เกษตรกรที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้ประโยชน์ที่ดิน และความเสื่อมโทรมของดินและที่ดิน รวมถึงการรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาปรับปรุงและจัดทำแนวทางการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงาน นักวิชาการ และเกษตรกรผู้ใช้ประโยชน์ที่ดิน

5. จัดทำตัวชี้วัดความเสื่อมโทรมของดินด้วยแนวคิด LDN โดยประเมินจากข้อมูลการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงปริมาณการสะสมอินทรีย์คาร์บอนในดิน และการเปลี่ยนแปลงผลผลิตของที่ดิน จะนำมาใช้เป็นตัวชี้วัด เพื่อประเมินความเสื่อมโทรมของที่ดินในพื้นที่ โดยข้อมูลที่ใช้ในการ

วิเคราะห์ประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เก็บในภาคสนาม และข้อมูลจากการสำรวจระยะไกล (remote sensing data) โดยใช้เทคนิคการประมวลผลข้อมูลทางด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อประเมินพื้นที่เสี่ยงต่อการเสื่อมโทรมของที่ดินในพื้นที่เป้าหมาย ตามแนวทางของ UNCCD แนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรดิน LDN ประกอบด้วยวิธีการ ดังนี้

5.1 รวบรวมฐานข้อมูล แผนที่ ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายและนำเข้าข้อมูลเชิงพื้นที่ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย รายงานการสำรวจดินเพื่อการเกษตร และแผนที่กลุ่มชุดดิน ชุดดิน รายงาน และข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ข้อมูลคุณสมบัติของดิน จากโครงการ 1 หมู่บ้าน 1 ตัวอย่างดิน ข้อมูลการผลิตขั้นปฐมภูมิสุทธิ (Net Primary Productivity: NPP)

5.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย ประกอบด้วย ตัวอย่างดิน ตามสมบัติดิน และประเภทการใช้ที่ดิน สำหรับการวิเคราะห์ปริมาณการกักเก็บคาร์บอนอินทรีย์ในดิน ข้อมูลด้านการจัดการดิน มาตรการการปรับปรุงดินที่มีปัญหา และผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่เป้าหมาย

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่เป้าหมาย โดยเปรียบเทียบและจัดทำแผนที่การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน เพื่อประเมินตัวชี้วัดการใช้ที่ดิน หรือสิ่งปกคลุมดิน (LUC baseline) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการให้ผลผลิตของที่ดิน โดยประเมินจากการผลิตขั้นปฐมภูมิสุทธิ (Net Primary Productivity : NPP) เพื่อประเมินตัวชี้วัดความสามารถในการให้ผลผลิตของที่ดิน (NPP baseline) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงปริมาณอินทรีย์คาร์บอนในดิน เพื่อจัดทำตัวชี้วัดปริมาณอินทรีย์คาร์บอนในดิน (SOC baseline) โดยประเมินจากฐานข้อมูลคุณสมบัติของดินจากโครงการ 1 หมู่บ้าน 1 ตัวอย่างดิน และค่าวิเคราะห์ดินจากการเก็บตัวอย่างดินตามประเภทการใช้ที่ดิน ซึ่งการประเมินทั้ง 3 ตัวชี้วัดจะใช้วิธีการวิเคราะห์ตามหลักการ One-out, All-out ของ LDN

5.4 การประเมินพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดความเสื่อมโทรมของที่ดิน จากตัวชี้วัด LDN ทั้ง 3 ตัวชี้วัด โดยการนำข้อมูลแผนที่การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน (LUC baseline) แผนที่การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการให้ผลผลิตของที่ดิน (NPP baseline) และ แผนที่การเปลี่ยนแปลงปริมาณคาร์บอนอินทรีย์สะสมในดิน (SOC baseline) วิเคราะห์โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) กำหนดเงื่อนไขตามหลักการ One-out, All-out ของ LDN ดังนี้

เงื่อนไขที่ 1 : ถ้ามีอย่างน้อยหนึ่งตัวชี้วัดมีการเปลี่ยนแปลงในทางเพิ่มขึ้น (+) จัดเป็นพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงในทางบวก (improved)

เงื่อนไขที่ 2 : ถ้ามีอย่างน้อยหนึ่งตัวชี้วัดมีการเปลี่ยนแปลงในทางลดลง (-) จัดเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเสื่อมโทรมของดิน (degradation)

เงื่อนไขที่ 3 : ถ้าทั้งสามตัวชี้วัดไม่มีการเปลี่ยนแปลง จัดเป็นพื้นที่ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือคงสถานะเดิม (stable)

พื้นที่เสื่อมโทรมที่ได้จากการวิเคราะห์ทั้ง 3 ตัวชี้วัด จะเป็นพื้นที่เป้าหมาย (hotspot) ในการกำหนดมาตรการในการจัดการที่ดิน ต่อไป

5.5 ประเมินสัดส่วนของพื้นที่เสื่อมโทรมต่อพื้นที่ รายจังหวัด เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดความเสื่อมโทรมของที่ดินในระดับพื้นที่ ณ ปีเส้นฐานอ้างอิงปีปัจจุบัน ตามเป้าหมายของ SDG 15.3.1 (LDN baseline)

6. การกำหนดมาตรการในการจัดการดินเสื่อมโทรมในพื้นที่เป้าหมาย

6.1 การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อนำเสนอพื้นที่และระดับความเสื่อมโทรมของที่ดินในพื้นที่เป้าหมาย และแนวทางการจัดการดินและที่ดินอย่างยั่งยืน การกำหนดพื้นที่เป้าหมายและมาตรการในการจัดการดินเสื่อมโทรมที่เหมาะสมกับพื้นที่และยั่งยืน รวมถึงการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเกษตรกรในพื้นที่ และการรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รวมถึงการยอมรับของผู้ใช้ประโยชน์ที่ดิน

6.2 การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ และการเสนอผลการศึกษาต่อคณะกรรมการอนุสัญญาฯ ด้านวิชาการ เพื่อนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาพื้นที่เป้าหมายด้วยมาตรการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนแบบมีส่วนร่วมของทั้งหน่วยงานและผู้ใช้ประโยชน์ที่ดิน

7. การผลักดันให้เกิดการขยายผล และการนำผลการดำเนินงานของโครงการนี้ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่เป้าหมาย และเป็นพื้นที่ดำเนินการในการพัฒนาโครงการ (implement) เพื่อป้องกันและฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

ผลผลิต

1. ฐานข้อมูลเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN) ในระดับพื้นที่
2. แนวทางการจัดการด้านความสมดุลของการใช้ที่ดิน และมาตรการการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดิน

ผลลัพธ์

1. ฐานข้อมูล LDN ในระดับพื้นที่ของประเทศไทยสามารถนำไปใช้ในการติดตามประเมินผล LDN และเป็นข้อมูลสนับสนุนการรายงานตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ตัวชี้วัดที่ 15.3.1
2. เป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินสามารถนำไปใช้ในการนำเสนอและสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD)
3. แนวทางการจัดการดินที่เสื่อมโทรมอย่างสมดุล และอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ รวมถึงผู้ใช้ที่ดินในพื้นที่ มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดแนวทางการจัดการดิน

ผลกระทบ

ทรัพยากรที่ดินได้รับการจัดการความเสื่อมโทรม และป้องกันการแปรสภาพเป็นทะเลทราย สอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่ และความต้องการของชุมชน และเกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน

เป้าหมายด้านพื้นที่

เป้าหมายพื้นที่ดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2566 - 2570

สำนักงาน พัฒนา ที่ดินเขต	เป้าหมายพื้นที่ดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2566-2570				
	ปี 66	ปี 67	ปี 68	ปี 69	ปี 70
1	สุพรรณบุรี สระบุรี (LU 64)	ลพบุรี สิงห์บุรี (LU 66) ปทุมธานี (LU 64)	ชัยนาท ออยุธยา	อ่างทอง นนทบุรี นครปฐม	กทม. สมุทรปราการ
2	ชลบุรี,ระยอง (LU 63)	ฉะเชิงเทรา (LU64)	ปราจีนบุรี	สระแก้ว	ตราด
3	ชัยภูมิ (LU 65)	สุรินทร์	นครราชสีมา	บุรีรัมย์	ชัยภูมิ
4	อุบลราชธานี (LU 65)	ศรีสะเกษ (LU 65)	ยโสธร อำนาจเจริญ (LU 63)	มุกดาหาร (LU 63)	นครพนม (LU 65)
5	ขอนแก่น (LU 65)	สกลนคร (LU 65)	อุดรธานี (LU 62)	หนองบัวลำภู (LU 62)	กาฬสินธุ์ (LU 62) บึงกาฬ (LU 62) หนองคาย (LU 62)
6	เชียงใหม่ (LU 64)	ลำพูน (LU ...)	แม่ฮ่องสอน (LU 64)	-	-
7	พะเยา (LU 63)	เชียงราย (LU 63)	แพร่ (LU 63)	-	-
8	เพชรบูรณ์ (LU 63)	เลย (LU 65)	พิจิตร (LU 63)	อุตรดิตถ์ (LU 63)	-
9	สุโขทัย (LU 64)	นครสวรรค์ (LU 64)	อุทัยธานี	กำแพงเพชร	-
10	เพชรบุรี (LU 63)	ราชบุรี (LU 64)	ประจวบคีรีขันธ์ (LU 63)	สมุทรสงคราม	สมุทรสาคร
11	พังงา (LU 64)	กระบี่ (LU 64)	นครศรีธรรมราช (LU 64)	ภูเก็ต ระนอง (LU 64)	ชุมพร (LU 64)
12	สตูล (LU 64)	ตรัง (LU 63)/ ปัตตานี (LU 64)	นราธิวาส (LU 64)	สงขลา (LU 63)	ยะลา (LU 64)

ผลการดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2564

ผลการศึกษา พบว่า จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ที่มีความเสื่อมโทรมของที่ดิน (Degraded) มีเนื้อที่ 1,287,300 ไร่ หรือร้อยละ 10.05 ของเนื้อที่จังหวัด พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางบวก (Improved)

หรือพื้นที่คืนจากความเสื่อมโทรมของที่ดิน มีเนื้อที่ 2,676,862 ไร่ หรือร้อยละ 20.90 ของเนื้อที่จังหวัด และมีพื้นที่ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีสถานะคงเดิม (Stable) มีเนื้อที่ 8,844,565 หรือร้อยละ 69.05 ของเนื้อที่จังหวัด ทั้งนี้ในการบรรลุความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality) ได้มีการนำหลักการของ LDN ผสมเข้ากับการจัดทำตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ปี ค.ศ. 2015–2030 (Sustainable Development Goals : SDGs) เป้าประสงค์ที่ 15 ตัวชี้วัดที่ 15.3.1 ซึ่งกำหนดว่า “สัดส่วนของพื้นที่ดินที่ได้รับการเสื่อมโทรมเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด” ดังนั้น สถานะความเสื่อมโทรมของที่ดิน (LDN Baseline) จังหวัดนครราชสีมา ณ ปีฐาน (พ.ศ. 2550-2564) มีสัดส่วนพื้นที่เสื่อมโทรมอยู่ร้อยละ 10.05 ของเนื้อที่จังหวัด เมื่อนำพื้นที่เสื่อมโทรมของจังหวัดนครราชสีมา มาจัดระดับความรุนแรงของพื้นที่เสื่อมโทรม เพื่อจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่จะกำหนดเป้าหมายในการป้องกัน และฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม โดยใช้มาตรการต่างๆ อย่างเหมาะสมในการจัดการทรัพยากรที่ดิน นั้น พบว่าพื้นที่เสื่อมโทรมระดับรุนแรงมาก มีเนื้อที่ 486 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 0.04 ของพื้นที่เสื่อมโทรม พื้นที่มีระดับความรุนแรงปานกลาง และระดับรุนแรงน้อย มีเนื้อที่ 42,012 และ 1,244,802 ไร่ ตามลำดับ อย่างไรก็ตามจะพบว่า พื้นที่เสื่อมโทรมของจังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ที่มีความเสื่อมโทรมระดับรุนแรงน้อยมีเนื้อที่มากที่สุด นั่นคือ เป็นพื้นที่เสื่อมโทรมที่เกิดจากตัวชี้วัดความเสื่อมโทรมเพียงตัวชี้วัดเดียว นั่นคือความเสื่อมโทรมที่เกิดจากตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน หรือตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงผลผลิตของที่ดิน หรือตัวชี้วัดจากการเปลี่ยนแปลงคาร์บอนอินทรีย์ที่สะสมในดินเพียงตัวใดตัวหนึ่ง

ผลการดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2565

ผลการศึกษา พบว่า พื้นที่ทั้งหมด 12 จังหวัด ได้แก่ นครนายก จันทบุรี บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ลำปาง น่าน พะเยา ตาก กาญจนบุรี สุราษฎร์ธานี พัทลุง มีพื้นที่ทั้งหมด 74,625,404 ไร่ โดยพื้นที่ที่มีความเสื่อมโทรมของที่ดิน (Degraded) มีเนื้อที่ 18,427,507 ไร่ หรือร้อยละ 24.69 และเมื่อนำพื้นที่เสื่อมโทรมทั้งหมดมาจัดระดับความรุนแรง เพื่อจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่จะกำหนดเป้าหมายในการป้องกัน และฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม โดยใช้มาตรการต่างๆ อย่างเหมาะสมในการจัดการทรัพยากรที่ดิน นั้น พบว่า พื้นที่เสื่อมโทรมระดับรุนแรงมาก มีเนื้อที่ 206,648 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 1.12 ของพื้นที่ พื้นที่มีระดับความรุนแรงปานกลาง มีเนื้อที่ 2,253,636 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 12.23 ของพื้นที่ และระดับรุนแรงน้อย มีเนื้อที่ 15,953,444 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 86.57 ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2566

ผลการศึกษา พบว่าพื้นที่ทั้งหมด 14 จังหวัด ได้แก่ สุพรรณบุรี สระบุรี ชลบุรี ระยอง ชัยภูมิ อุบลราชธานี ขอนแก่น เชียงใหม่ พะเยา เพชรบูรณ์ สุโขทัย เพชรบุรี พังงา สตูล มีพื้นที่ทั้งหมด 71,620,583 ไร่ โดยพื้นที่ที่มีความเสื่อมโทรมของที่ดิน (Degraded) มีเนื้อที่ 17,256,759 ไร่ หรือร้อยละ 24.9 และเมื่อนำพื้นที่เสื่อมโทรมทั้งหมดมาจัดระดับความรุนแรง เพื่อจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่จะกำหนดเป้าหมายในการป้องกัน และฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม โดยใช้มาตรการต่างๆ อย่างเหมาะสมในการจัดการทรัพยากรที่ดิน

นั้น พบว่า พื้นที่เสื่อมโทรมระดับรุนแรงมาก มีเนื้อที่ 100,547 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 0.58 ของพื้นที่ พื้นที่มีระดับความรุนแรงปานกลาง มีเนื้อที่ 1,483,625 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 8.60 ของพื้นที่ และระดับรุนแรงน้อย มีเนื้อที่ 15,032,846 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 87.11 ตามลำดับ

ผลการดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2567

ผลการศึกษา พบว่าพื้นที่ทั้งหมด 15 จังหวัด ได้แก่ ลพบุรี, ปทุมธานี สิงห์บุรี ฉะเชิงเทรา สุรินทร์ ศรีสะเกษ สกลนคร ลำพูน เชียงราย เลย นครสวรรค์ ราชบุรี กระบี่ ปัตตานี ตรัง มีพื้นที่ทั้งหมด 58,662,120 ไร่ โดยพื้นที่ที่มีความเสื่อมโทรมของที่ดิน (Degraded) มีเนื้อที่ 13,220,846 ไร่ หรือร้อยละ 22.54 และเมื่อนำพื้นที่เสื่อมโทรมทั้งหมดมาจัดระดับความรุนแรง เพื่อจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่จะกำหนดเป้าหมายในการป้องกัน และฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม โดยใช้มาตรการต่างๆ อย่างเหมาะสมในการจัดการทรัพยากรที่ดิน นั้น พบว่า พื้นที่เสื่อมโทรมระดับรุนแรงมาก มีเนื้อที่ 60,050 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 0.45 ของพื้นที่ พื้นที่มีระดับความรุนแรงปานกลาง มีเนื้อที่ 2,548,448 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 19.28 ของพื้นที่ และระดับรุนแรงน้อย มีเนื้อที่ 10,612,348 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 80.27 ตามลำดับ

2.8 สถานการณ์ทรัพยากรที่ดินและสิ่งแวดล้อม

2.8.1 ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน

ปัจจัยขับเคลื่อนและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ การขยายตัวของเมืองและประชากร การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนนโยบายการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เต็มศักยภาพ โดยทรัพยากรดินจากพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและมีศักยภาพในการทำเกษตรถูกนำไปใช้ประโยชน์ประเภทอื่นมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ, 2565) การมุ่งพัฒนาดังกล่าว ส่งผลให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างไม่ถูกต้องตามความเหมาะสมของดิน ทำให้ดินเกิดความเสื่อมโทรม นอกจากนี้ สาเหตุส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรดิน ได้แก่ (1) ภัยแล้ง ทำให้ดินและที่ดินขาดความชื้น โครงสร้างดินแน่นทึบ เป็นสาเหตุให้ดินเกิดความเสื่อมโทรม (2) น้ำท่วม ทำให้การถ่ายเทอากาศในดินลดลง โครงสร้างดิน ถูกทำลายได้ง่าย ปริมาณอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารในดินลดลง อย่างไรก็ตาม ในบริเวณพื้นที่ลุ่มต่ำจะเกิด การทับถมของตะกอนทำให้มีการสะสมของปริมาณอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหาร (3) ดินถล่ม ซึ่งเกิดจากฝนตกหนักเป็นเวลานานบนที่ลาดเชิงเขาหรือภูเขาสูง การตัดไม้ทำลายป่า การก่อสร้าง และการทำการเกษตรในบริเวณเชิงเขาลาดชัน ส่งผลให้เกิดการสูญเสียหน้าดินหรือการชะล้างพังทลายของดิน และ (4) การสะสมของสารพิษในดินจากการทำการเกษตร อาทิ ยาฆ่าหญ้า และยาฆ่าแมลง ทำให้มีสารพิษตกค้างอยู่ในดิน รวมทั้งระบบนิเวศในพื้นที่และสิ่งแวดล้อม (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565) นอกจากนี้ รายงานปริมาณการนำเข้าปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น ยังช่วยสะท้อนปริมาณการใช้ปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรที่ส่งผลกระทบทำให้ทรัพยากรดินเกิดความเสื่อมโทรม ทำให้ความสามารถในการผลิต

ของดินลดลง การปนเปื้อนและส่งผลกระทบต่อคุณภาพแหล่งน้ำ และสุขภาพ ของเกษตรกรและผู้บริโภคซึ่งอาจนำไปสู่ความมั่นคงทางอาหารและความเป็นอยู่ของมนุษย์ในอนาคต

1) ทรัพยากรดิน

ดินเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ พืช สัตว์ และสิ่งมีชีวิต รวมทั้งมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ จากข้อมูลสถานภาพทรัพยากรดินของประเทศไทย พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีเนื้อที่ทั้งหมด 320,696,893 ไร่ สามารถจำแนกดินตามลักษณะและสมบัติดินเป็น 4 ประเภทดิน ได้แก่ (1) **ดินที่มีศักยภาพสำหรับการเกษตร** มีเนื้อที่ 148,633,602 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.35 ของเนื้อที่ประเทศ แบ่งออกเป็น เป็นดินที่มีคุณภาพปานกลางถึงสูง จำนวน 49,763,676 ไร่ หรือร้อยละ 15.52 ของเนื้อที่ประเทศ และดินมีคุณภาพต่ำที่ต้องปรับปรุงบำรุงดิน จำนวน 98,869,386 ไร่ หรือร้อยละ 30.83 ของเนื้อที่ประเทศ (2) **ดินที่มีศักยภาพต่ำสำหรับการเกษตร** จำแนกตามสาเหตุการเกิดได้ 2 ประเภท คือ ดินที่มีศักยภาพต่ำสำหรับการเกษตรที่เกิดตามธรรมชาติ ได้แก่ ดินอินทรีย์ ดินเค็ม ดินเปรี้ยวจัด ดินทรายจัด ดินตื้น มีเนื้อที่ 60,016,961 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.71 ของเนื้อที่ประเทศ โดยพบปัญหาดินตื้นมีเนื้อที่มากที่สุดถึง 38,187,167 ไร่ และดินที่มีศักยภาพต่ำสำหรับการเกษตรที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสม เช่น ดินดาน ดินปนเปื้อน ดินเหมืองแร่ร้าง ดินในพื้นที่นาุ้ง และดินที่เกิดจากการชะล้างพังทลาย เป็นต้น โดยดินที่มีศักยภาพต่ำสำหรับการเกษตรหากขาดการจัดการที่ดี จะก่อให้เกิดสภาวะดินเสื่อมโทรม เช่น เกิดการชะล้างพังทลายของดิน เกิดความไม่สมดุลของธาตุอาหารในดิน ทำให้ความสามารถในการผลิตลดลง เป็นต้น (3) **พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน** มีเนื้อที่ 101,585,093 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.68 ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภูเขาที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 พื้นที่ ส่วนใหญ่ถูกปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่าง ๆ บางพื้นที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในการทำการเกษตรประเภทต่าง ๆ หรือใช้เป็นที่อยู่อาศัย และ (4) **พื้นที่อื่น ๆ** มีเนื้อที่ 10,461,777 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.26 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีส่วนของดินน้อย มีพืชพรรณขึ้นเพียงเล็กน้อย อาจเนื่องจากมีสภาพดินที่ไม่เหมาะสม หรือ เป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมของมนุษย์ เช่น สนามบิน หาด สุสาน เหมืองแร่ร้าง ที่ลุ่มชื้นแฉะ นาเกลือ และพื้นที่ชุมชน เป็นต้น บางพื้นที่สามารถนำมาใช้ปลูกพืชได้ แต่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างมาก (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565)

นอกจากนี้ ยังพบดินที่มีปัญหาทางการเกษตรที่เกิดจากการปนเปื้อนสารเคมีจากการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การทิ้งของเสีย ขยะมูลฝอยจากชุมชน การใช้เป็นหลุมฝังกลบขยะที่ไม่ได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ การใช้ปุ๋ย สารกำจัดแมลงและศัตรูพืชผิดวิธี หรือ การลักลอบใช้สารที่ห้ามใช้ทางการเกษตร เป็นต้น ดังนั้น การรบกวนดินจากกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ดินเป็นแหล่งสะสมสารเคมีตกค้างในพื้นที่การเกษตรและบริเวณใกล้เคียง

สถานการณ์การชะล้างพังทลายของดินในประเทศไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเกิดจากสาเหตุโดยธรรมชาติและกิจกรรมของมนุษย์ ซึ่งใน พ.ศ. 2563 มีการประเมินค่าการสูญเสียดินในภาพรวม ทั้งประเทศ พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีปริมาณการสูญเสียดินอยู่ในระดับน้อย (0-2 ตันต่อไร่ต่อปี) พบกระจายครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่รวมทั้งสิ้น 242.52 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 75.62 ของเนื้อที่

ประเทศ รองลงมา คือ การสูญเสียดินในระดับปานกลาง (2-5 ตันต่อไร่ต่อปี) รวมทั้งสิ้น 46.05 ล้านไร่ และการสูญเสียดินในระดับรุนแรง (5-15 ตันต่อไร่ต่อปี) รวมทั้งสิ้น 18.69 ล้านไร่

เมื่อทำการเปรียบเทียบพื้นที่การสูญเสียดินระหว่าง พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2563 พบว่า พื้นที่ราบของประเทศไทย มีการสูญเสียดินระดับน้อย เพิ่มขึ้น 6.99 ล้านไร่ รองลงมา คือ การสูญเสียดินระดับรุนแรง เพิ่มขึ้น 3.48 ล้านไร่ และการสูญเสียดินรุนแรงมาก เพิ่มขึ้น 0.18 ล้านไร่ ในขณะที่การสูญเสียดินระดับปานกลาง และการสูญเสียดินระดับรุนแรงมากที่สุด ลดลง 10.06 และ 0.58 ล้านไร่ ตามลำดับ ส่วนบริเวณพื้นที่สูง ซึ่งเป็นพื้นที่ภูเขาและที่ราบภูเขา มีการสูญเสียที่ดินระดับน้อยเพิ่มขึ้นถึง 22.45 ล้านไร่ รองลงมา คือ การสูญเสียดินระดับรุนแรงมาก เพิ่มขึ้น 0.64 ล้านไร่ ในขณะที่การสูญเสียดินระดับปานกลาง การสูญเสียดินระดับรุนแรงและการสูญเสียดินระดับรุนแรงมากที่สุด ลดลง 11.91 9.17 และ 2.01 ล้านไร่ ตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ามีการสูญเสียดินระดับน้อย และการสูญเสียดินระดับรุนแรง/รุนแรงมากเพิ่มขึ้นทั้งบริเวณพื้นที่ราบและพื้นที่สูง อย่างไรก็ตาม ทั้งสองพื้นที่ที่มีการสูญเสียดินระดับรุนแรงมากที่สุดลดลง เมื่อพิจารณาการสูญเสียดินเฉพาะพื้นที่ราบเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรมากที่สุด พบว่า ส่วนใหญ่สูญเสียดินระดับน้อย นอกจากนี้ บริเวณพื้นที่ราบบางส่วนเกิดการสูญเสียดินในระดับที่ต่ำเป็นห่วง ทำให้ต้องมีการจัดการดินอย่างเหมาะสม ตามหลักวิชาการเพื่อหาแนวทางการป้องกันและลดความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดินให้เหมาะสมกับพื้นที่ต่อไป (ตารางที่ 2.2 และภาพที่ 2.3) (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565)

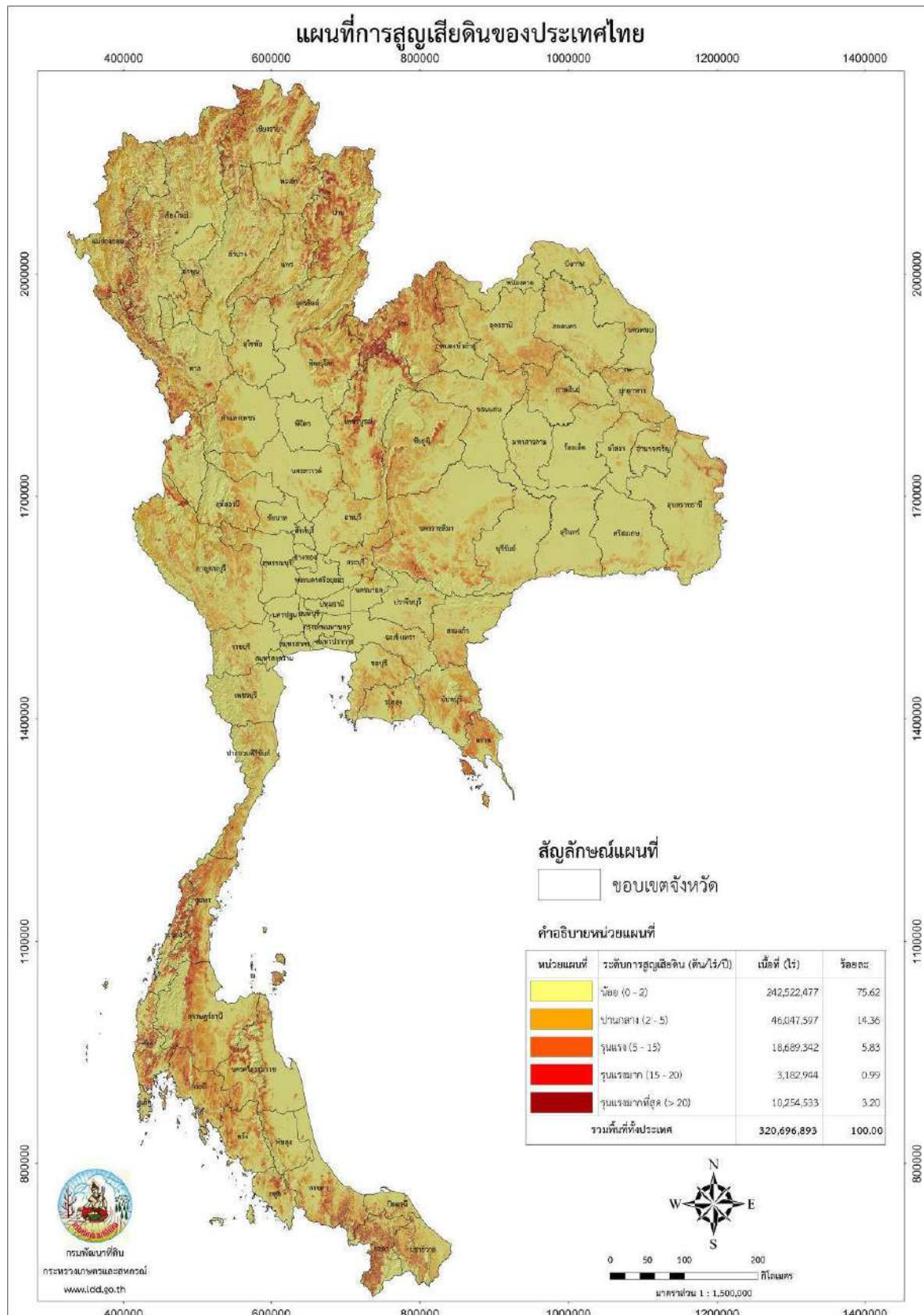
ตารางที่ 2.2 พื้นที่การสูญเสียดินในประเทศไทย พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2563

ชั้นความรุนแรงของการสูญเสียดิน ^[1]		เนื้อที่ (ไร่)		
		พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2563	ผลต่าง
1. พื้นที่ราบ (ที่ราบลุ่มน้ำ ที่ลาดเชิงเขา และเนินเขา ความลาดชันน้อยกว่าร้อยละ 35)				
ชั้น 1	การสูญเสียดินน้อย	165,816,561	172,808,023	+6,991,462
ชั้น 2	การสูญเสียดินปานกลาง	39,152,036	29,087,277	-10,064,759
ชั้น 3	การสูญเสียดินรุนแรง	9,240,050	12,717,869	+3,477,811
ชั้น 4	การสูญเสียดินรุนแรงมาก	727,599	905,762	+178,163
ชั้น 5	การสูญเสียดินรุนแรงมากที่สุด	2,946,932	2,364,255	-582,677
เนื้อที่รวม		217,883,178	217,883,178	
2. พื้นที่สูง (ภูเขาและที่ลาดหุบเขา ความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35)				
ชั้น 1H	การสูญเสียดินน้อย	47,269,417	69,714,454	+22,445,037
ชั้น 2H	การสูญเสียดินปานกลาง	28,869,209	16,960,320	-11,908,889
ชั้น 3H	การสูญเสียดินรุนแรง	15,142,470	5,971,481	-9,170,989
ชั้น 4H	การสูญเสียดินรุนแรงมาก	1,635,494	2,277,182	+641,688

ชั้น 5H	การสูญเสียดินรุนแรงมากที่สุด	9,897,125	7,890,278	-2,006,847
เนื้อที่รวม		102,813,715	102,813,715	
3. เนื้อที่การสูญเสียดินในประเทศโดยรวม				
ชั้น 1	การสูญเสียดินน้อย	213,085,978	242,522,477	+29,436,499
ชั้น 2	การสูญเสียดินปานกลาง	68,021,245	46,047,597	-21,973,648
ชั้น 3	การสูญเสียดินรุนแรง	24,382,520	18,689,350	-5,693,170
ชั้น 4	การสูญเสียดินรุนแรงมาก	2,363,093	3,182,944	+819,851
ชั้น 5	การสูญเสียดินรุนแรงมากที่สุด	12,844,057	10,254,533	-2,589,524
เนื้อที่รวมทั้งประเทศ		320,696,893	320,696,893	

หมายเหตุ: ^[1] ชั้นความรุนแรงของการสูญเสียดิน สามารถแบ่งได้ 5 ระดับ โดยแต่ละระดับชั้นมีปริมาณการสูญเสียดิน ได้แก่

- (1) การสูญเสียดินน้อย 0-2 ตันต่อไร่ต่อปี
- (2) การสูญเสียดินปานกลาง 0-5 ตันต่อไร่ต่อปี
- (3) การสูญเสียดินรุนแรง 5-15 ตันต่อไร่ต่อปี
- (4) การสูญเสียดินรุนแรงมาก 15-20 ตันต่อไร่ต่อปี และ
- (5) การสูญเสียดินรุนแรงมากที่สุด > 20 ตันต่อไร่ต่อปี ตามลำดับ

ภาพที่ 2.3 แผนที่การสูญเสียดินของประเทศไทย พ.ศ. 2563

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2565)

2) การใช้ที่ดิน

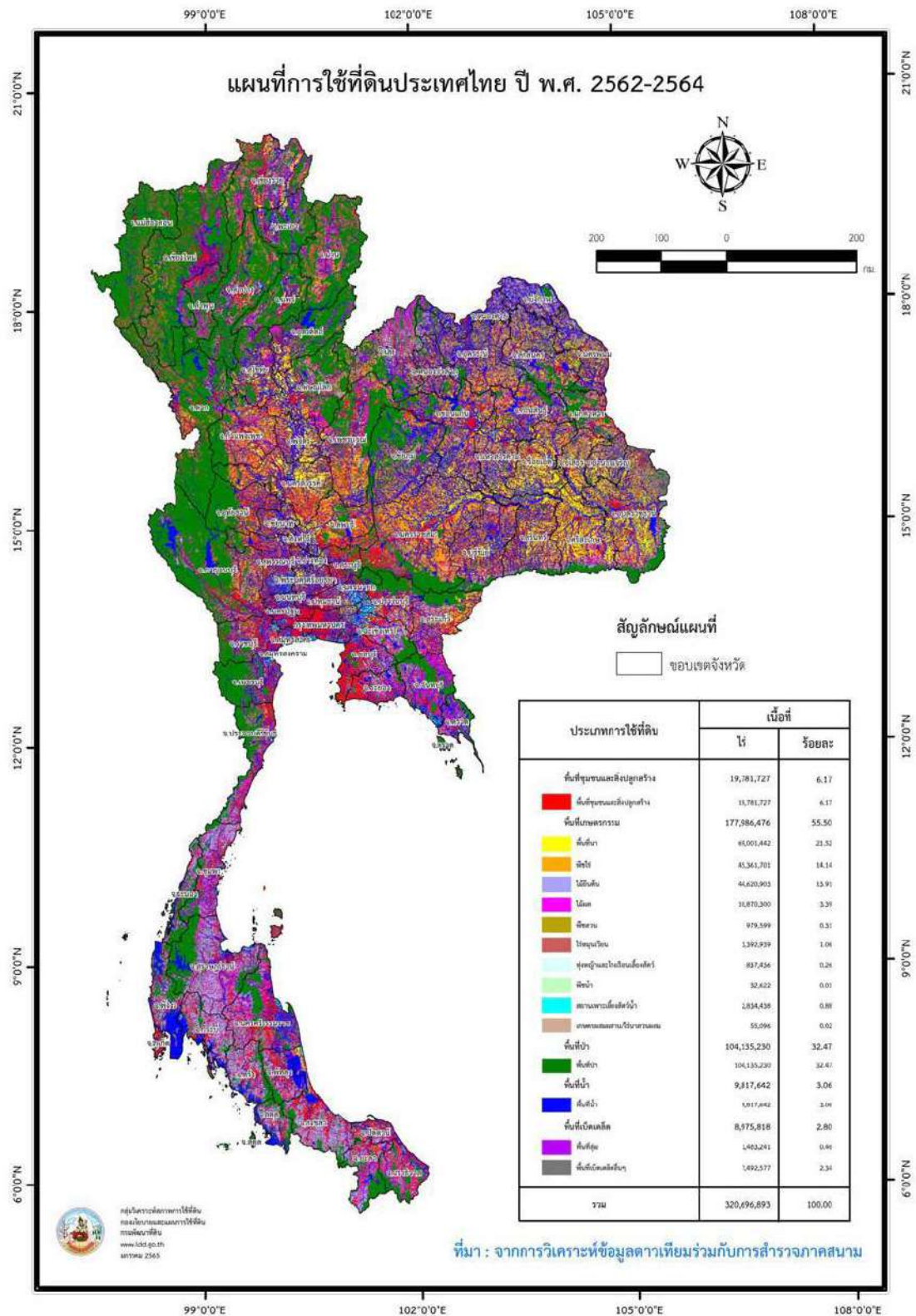
ประเทศไทยมีเนื้อที่ทั้งหมด 320,696,887 ไร่ จากข้อมูลการใช้ที่ดิน ในช่วง พ.ศ. 2562-2564 พบว่า มีการใช้ที่ดินเป็นพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด มีเนื้อที่ 177.98 ล้านไร่ รองลงมา คือ พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 104.13 ล้านไร่ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 19.78 ล้านไร่ พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 9.82 ล้านไร่ และพื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 8.97 ล้านไร่ เมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ในช่วง พ.ศ. 2562-2564 กับ ช่วง พ.ศ. 2560-2561 พบว่า ประเภทการใช้ที่ดินที่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.55 อันเนื่องมาจากการขยายตัวของที่อยู่อาศัยและโรงงานอุตสาหกรรม รองลงมา คือ พื้นที่ แหล่งน้ำ เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.80 ส่วนประเภทการใช้ที่ดินที่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อที่ลดลง ได้แก่ พื้นที่ เบ็ดเตล็ด ลดลงร้อยละ 2.29 พื้นที่ป่าไม้ ลดลงร้อยละ 0.51 และพื้นที่เกษตรกรรม ลดลงร้อยละ 0.42 โดยมี สัดส่วน การเปลี่ยนแปลงมีสัดส่วนเป็นพื้นที่พืชไร่ ไม้ยืนต้น ไม้ผล พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และพื้นที่อื่น ๆ เพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาในช่วง 11 ปีที่ผ่านมา พบว่า พื้นที่ป่าไม้ และพื้นที่เกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้างและพื้นที่แหล่งน้ำมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 2.4 และภาพที่ 2.4) (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565)

ตารางที่ 2.3 พื้นที่ประเทศไทยจำแนกตามประเภทการใช้ที่ดิน พ.ศ. 2553-2564

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ล้านไร่)				เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน พ.ศ. 2560-2561 กับ พ.ศ. 2562-2564	
	2553-2556	2558-2559	2560-2561	2562-2564	เนื้อที่ (ล้านไร่)	ร้อยละ*
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	16.52	17.92	18.74	19.78	+1.04	+5.55
พื้นที่เกษตรกรรม	174.31	177.63	178.74	177.98	-0.76	-0.43
- นาข้าว	77.11	74.28	71.46	69.00	-2.46	-3.44
- พืชไร่	40.71	41.25	43.81	45.36	+1.55	+3.54
- ไม้ยืนต้น	36.43	42.87	44.59	44.62	+0.03	+0.07
- ไม้ผล	11.23	10.30	10.42	10.87	+0.45	+4.32
- พืชไร่หมุนเวียน	4.04	4.33	3.84	3.40	-0.44	-11.46
- สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	2.90	2.68	2.74	2.83	+0.09	+3.28
- อื่น ๆ (พืชสวน, พืชไร่ เลี้ยงสัตว์, พืชไร่)	1.88	1.92	1.89	1.90	+0.01	+0.53
พื้นที่ป่าไม้ (พื้นที่ป่าปกคลุม)**	109.26	105.85	104.66	104.13	-0.53	-0.51

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ล้านไร่)				เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง การใช้ที่ดิน พ.ศ. 2560-2561 กับ พ.ศ. 2562-2564	
พื้นที่แหล่งน้ำ	8.98	9.25	9.37	9.82	+0.45	+4.80
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	11.63	10.05	9.19	8.97	-0.22	-2.39
รวม	320.70					

หมายเหตุ: พื้นที่การใช้ที่ดินคำนวณด้วยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศและถ่วงน้ำหนักกับเนื้อที่ (ไร่) จากกรมการปกครองรายจังหวัด

ภาพที่ 2.4 แผนที่การใช้ที่ดินประเทศไทย พ.ศ. 2562-2564

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2565)

การใช้ที่ดินโดยไม่ถูกต้องและเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมถึงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรโดยไม่มี การปรับปรุงบำรุงดิน ผลที่ตามมา คือ ทรัพยากรดินเกิดความเสื่อมโทรม ความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีแนวโน้มลดลง สำหรับดินที่มีปัญหาทางด้านการเกษตร มีสาเหตุจากการเกิดขึ้นเองตามสภาพธรรมชาติ เกิดจากการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมาะสมหรือการทำการเกษตรไม่ตรงกับศักยภาพของดิน โดยใน พ.ศ. 2565 (ข้อมูล ณ วันที่ 4 มีนาคม 2565) พบว่า พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศไทย 13 ชนิด ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรด ลำไย เงาะทุเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ มีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 133,000,976 ไร่ มีข้อมูลการปลูกพืชไม่เหมาะสมรวมกันถึง 11,364,812 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 8.54 ของพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก ซึ่งการปลูกพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมจะส่งผลให้สมบัติดินเปลี่ยนแปลงจนเป็นอันตรายต่อการเจริญเติบโตของพืช และทำให้ผลผลิตพืชลดลงและอาจไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565)

ผลกระทบ

จากข้อมูลสถานการณ์การใช้ที่ดินของประเทศไทย มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการเกษตรมากที่สุด การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเข้มข้นโดยขาดการปรับปรุงบำรุงดิน และการใช้ที่ดินผิดประเภท อาทิ การปลูกพืชในดินที่ไม่เหมาะสมกับพืชจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ทรัพยากรดินเกิดความเสื่อมโทรม ความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีแนวโน้มลดลง โดยพบว่าดินของประเทศไทยส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ อีกทั้ง การใช้ประโยชน์ที่ดิน ผิดประเภทในการทำการเกษตร หรือการนำดินที่มีศักยภาพต่ำสำหรับการเกษตรมาใช้ประโยชน์ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตของดินลดลง ส่งผลให้ในกระบวนการผลิตต้องใช้ปุ๋ยในปริมาณมากเพื่อบำรุงดิน เนื่องจากดินอยู่ในสภาพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตทางการเกษตร และมีสมบัติที่ไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช ทั้งนี้ ดินที่มีศักยภาพต่ำสำหรับการเกษตรสามารถเกิดขึ้นได้ตามสภาพธรรมชาติ ได้แก่ ดินอินทรีย์ ดินเค็ม ดินเปรี้ยวจัด ดินทรายจัด และดินที่มีศักยภาพต่ำจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ ดินดาน ดินเหมืองแร่ร้าง ดินปนเปื้อนจากโลหะหนักที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ นอกจากนี้ การใช้สารเคมีทางการเกษตรเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ปัจจุบัน เกษตรกรยังคงใช้สารเคมี ในกระบวนการผลิต ส่งผลกระทบทำให้เกิดการตกค้างและสะสมของสารเคมีในดินเกิดการชะล้างลงแหล่งน้ำ ผลผลิตทางการเกษตรลดลง ระบบนิเวศเสียความสมดุล สิ่งมีชีวิตในพื้นที่ลดลง อีกทั้ง ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพโดยตรงต่อเกษตรกร ตลอดจนเกิดอันตรายต่อผู้บริโภค เนื่องจากการตกค้างของสารเคมี (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565)

นอกจากนี้ การใช้สารเคมีทางการเกษตรยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้สัมผัสสารเคมีทางการเกษตรเกิดอาการผิดปกติ เช่น มือสั่น ชาปลายมือ ปลายเท้า ผิวหนังอักเสบ เนื้อเน่า ไตเสื่อม เป็นต้น โดยจากข้อมูลการสำรวจอัตราผู้ป่วยจากสารพิษสารทางการเกษตร ใน พ.ศ. 2564 พบผู้ป่วยจากการใช้/สัมผัสสารเคมีทางการเกษตร ประกอบด้วยสารกำจัดศัตรูพืช สารกำจัดแมลง สารกำจัดวัชพืช และสารกำจัดศัตรูพืชอื่น ๆ รวมจำนวน 5,047 ราย แบ่งออกเป็น สารกำจัดแมลง 2,456 ราย สารกำจัดวัชพืชจำนวน 1,150 ราย และสารกำจัดศัตรูพืชอื่น ๆ จำนวน 1,441 ราย ซึ่งมีจำนวนผู้ป่วยลดลงจาก พ.ศ. 2563 ที่มีผู้ป่วยจากการใช้/

สัมพัทธ์สารเคมีทางการเกษตร จำนวน 6,285 ราย แบ่งออกเป็น สารกำจัดแมลง 3,488 ราย สารกำจัดวัชพืช จำนวน 1,254 ราย และสารกำจัดศัตรูพืชอื่น ๆ จำนวน 1,543 ราย นอกจากนี้ ยังอาจส่งผลกระทบต่อ ผู้บริโภคที่ได้รับสารพิษตกค้างจากการบริโภคผัก ผลไม้ที่ปนเปื้อนจากสารเคมี นำไปสู่การเกิดโรคที่เกิดจาก สารเคมีทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง (กรมควบคุมโรค, 2565)

การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน ดังนี้

1) การจัดทำและขับเคลื่อนนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง

1.1) จัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2566-2580 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากการประชุมคณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ครั้งที่ 1/2565 เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2565 และเสนอสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีพิจารณา ก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป นอกจากนี้ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการที่ดินและ ทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2566-2570 เพื่อขับเคลื่อนนโยบายและแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติให้เกิด ประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันต่อไป

1.2) ขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม กิจกรรมปฏิรูปที่ 5 การสร้างมูลค่าให้กับที่ดิน ที่รัฐจัดให้กับประชาชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินและกระจายการถือครองที่ดิน โดยเฉพาะ เกษตรกรและผู้อยากไร้ตามกฎหมายหลายฉบับ เนื่องจากที่ดินที่ได้รับการจัดสรรเหล่านั้นยังมีข้อจำกัด และไม่สามารถนำไปใช้เป็นหลักประกันใด ๆ ได้ เนื่องจากไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยระหว่าง พ.ศ. 2557-2561 มีรายงานข้อมูลจำนวนผู้อยากไร้ที่ดินทำกินมาขึ้นทะเบียนที่ดินทำกินกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ การเกษตร จำนวนทั้งสิ้น 823,936 ราย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้ดำเนินการศึกษาแนวทางการสร้าง มูลค่าที่ดินที่รัฐจัดให้กับประชาชน เพื่อศึกษาและเสนอแนะ รูปแบบ และกลไก ที่เหมาะสมในการสนับสนุน แนวทางการสร้างมูลค่าที่ดินในทุกประเภทที่ดินที่รัฐจัดให้กับประชาชน และรูปแบบและกลไกการนำแนว ทางการสร้างมูลค่าที่ดินที่รัฐจัดให้กับประชาชนไปสู่การปฏิบัติในการให้หลักประกันการเข้าถึงแหล่งเงินทุน สำหรับการประกอบอาชีพของเกษตรกร และคนยากจน โดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) ในที่ดินที่รัฐจัดให้กับ ประชาชน ประเภทพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยให้ครอบคลุมทุกรูปแบบของการจัดการที่ดิน ดังกล่าว (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ, 2565)

1.3) จัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน เพื่อกำหนด มาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ กรณีศึกษา: จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2564 และในปี 2565 จำนวน 12 จังหวัด เป็นการประเมินตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) ในระดับพื้นที่ตามกรอบของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็น ทะเลทราย (United Nations UN Convention to Combat Desertification: UNCCD) (Progress indicators) ได้แก่ ผลผลิตของที่ดิน การกักเก็บคาร์บอนอินทรีย์ในดิน และพืชปกคลุมดินและการเปลี่ยนแปลงพืชปกคลุม ดิน เพื่อสามารถวิเคราะห์แนวโน้มความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน และจัดทำเป็นคู่มือแนวทางการจัดการ ด้านความสมดุลของการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่ นำไปสู่การกำหนดนโยบายการจัดการที่ดินใน ระดับประเทศต่อไป (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565)

1.4) จัดทำแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศได้อย่างต่อเนื่อง มุ่งสู่เป้าหมายในการส่งเสริมให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยมีคุณภาพและมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับสากล สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรและยกระดับรายได้ให้เกษตรกร นำไปสู่ความเป็นอยู่และสุขภาพที่ดีอย่างยั่งยืน บรรลุตามวิสัยทัศน์ "ประเทศไทยเป็นผู้นำเกษตรอินทรีย์ของภูมิภาคอาเซียน บนพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2570" ที่กำหนดไว้ (คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ, 2565)

2) การจัดการทรัพยากรดินในพื้นที่เกษตรกรรม

มีผลการดำเนินงานปี 2565 ได้แก่

2.1) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยวิธีกล และวิธีพืช ในพื้นที่ลุ่ม ที่ดอน ที่สูง และพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติทางการเกษตร จำนวน 686,169.78 ไร่ และเพิ่มแหล่งกักเก็บน้ำ โดยขุดสระในไร่นา จำนวน 38,000 บ่อ

2.2) ปรับปรุงคุณภาพดินในพื้นที่ดินเปรี้ยว ดินเค็ม ดินกรด จำนวน 100,895 ไร่ อาทิ เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินหลังการเก็บเกี่ยว ลดการเผาวัสดุเศษพืช ในพื้นที่ทำการเกษตร รณรงค์ส่งเสริมให้เกษตรกรไถกลบตอซังและประยุกต์ใช้น้ำหมักชีวภาพในการหมักตอซังเพื่อให้ย่อยสลายได้ง่าย การเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดแทนปุ๋ยเคมี และการใช้วัสดุป้อนปรับปรุง ค่าความเป็นกรดต่าง

2.3) พื้นที่ทรัพยากรดินที่มีปัญหาดินเฉพาะพื้นที่ โดยการอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรแบบผสมผสานโดยจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด และดำเนินโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวอินทรีย์และพืชหลังนาเพื่อการส่งออกในพื้นที่ทุ่งมหาวิญ จังหวัดอุบลราชธานี ดำเนินการในพื้นที่จำนวน 14,929 ไร่

2.4) สาธิตถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินให้แก่หมอดินอาสาและเกษตรกร จำนวน 51,799 ราย พร้อมสนับสนุนให้จัดทำแปลงสาธิตในพื้นที่ของหมอดินอาสา เพื่อเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรรายอื่นและผู้สนใจมาดูงาน และเป็นกลไกขับเคลื่อนงานพัฒนาที่ดินให้เข้าถึงเกษตรกรในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และโรงเรียน.

2.5) จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 77 แห่ง พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนวัสดุในการผลิตเป๋องตัน เพื่อผลิต และใช้ประโยชน์ปุ๋ยอินทรีย์อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อมุ่งเน้นให้เกษตรกรนำเอาเศษวัสดุเหลือใช้ในครัวเรือนและจากโรงงานอุตสาหกรรมมาฝากไว้ที่ธนาคาร และมีการนำไปใช้ประโยชน์ ได้ถูกต้อง และมีราคาถูก โดยธนาคารปุ๋ยหมัก ผลิตปุ๋ยหมักได้ 498 ตัน และผลิตน้ำหมักชีวภาพได้ 228,200 ลิตร เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดจำนวน 41 ตัน (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565)

3) การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายของรัฐ

จัดที่ดินทำกินให้ชุมชนเพื่อให้ราษฎรผู้ยากไร้และไม่มีที่ดินทำกินในพื้นที่เป้าหมายได้รับการจัดที่ดินทำกินในลักษณะแปลงรวม โดยรัฐรับรองการจัดการสิทธิของชุมชนให้ถูกต้องตามกฎหมายในรูปแบบสหกรณ์ หรือ รูปแบบอื่นที่เหมาะสม ซึ่งที่ดินนั้นยังคงเป็นของรัฐ การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้ราษฎรมี

รายได้ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2558-2565 ดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน จำนวน 1,483 พื้นที่ ใน 70 จังหวัด ครอบคลุมเนื้อที่ประมาณ 5,792,144 ไร่ 3 งาน 44.75 ตารางวา นอกจากนี้ ได้ดำเนินการออกหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ/ป่าสงวนแห่งชาติ (เชิงรุก) ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ป่าไม้ถาวร ป่าชายเลน ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ที่ดินสาธารณประโยชน์ ที่ดินราชพัสดุ นิคมสหกรณ์ (13 นิคม 14 ป่าสงวน) และที่ดินสงวน เพื่อกิจการนิคมในนิคมสร้างตนเอง จำนวน 356 พื้นที่ รวมทั้ง ได้ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ สร้างความรู้ความเข้าใจการขับเคลื่อนนโยบายการจัดที่ดินทำกินให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน และจัดทำคู่มือฉบับปรับปรุงแนวทางการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ, 2565)

4) การดำเนินงานความร่วมมือกับประเทศอาเซียน

4.1) โครงการการนำร่องในการพัฒนาศักยภาพของประเทศภาคีสมาชิกอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย เพื่อจัดทำเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) และได้จัดทำแผนการดำเนินงาน LDN เพื่อขับเคลื่อนการจัดทำเป้าหมาย ความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน ใน พ.ศ. 2560 ทั้งนี้ ตามมติการประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย สมัยที่ 12 กำหนดให้แนวคิดความสมดุลของการจัดทรัพยากรที่ดินเชื่อมโยงกับเป้าหมายพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการสูญเสียที่เกิดจากความเสื่อมโทรมของที่ดินกับการพัฒนา หรือความอุดมสมบูรณ์ที่เกิดจากการฟื้นคืนความเสื่อมโทรมหรือดำเนินมาตรการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน โดยปัจจุบันประเทศไทยได้ขับเคลื่อนงานในพื้นที่รวม 27 จังหวัด ได้แก่ ปังบประมาณ 2564 จำนวน 1 จังหวัด คือ นครราชสีมา ปังบประมาณ 2565 จำนวน 12 จังหวัด ประกอบด้วย นครนายก จันทบุรี บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ลำปาง น่าน พิษณุโลก ตาก กาญจนบุรี สุราษฎร์ธานี พัทลุง ปังบประมาณ 2566 จำนวน 14 จังหวัด ประกอบด้วย สุพรรณบุรี สระบุรี ชลบุรี ระยอง ชัยภูมิ อุบลราชธานี ขอนแก่น เชียงใหม่ เพชรบูรณ์ สุโขทัย เพชรบุรี พังงา สตูล

4.2) ความร่วมมือภายใต้สมัชชาความร่วมมือทรัพยากรดินโลก (Global Soil Partnership: GSP) เพื่อร่วมกันแสวงหาแนวทางการจัดการดินอย่างยั่งยืน ที่สอดคล้องกับกฎบัตรดินโลก (World Soil Charter) โดยประเทศไทยเป็นสมาชิกภายใต้สมัชชาความร่วมมือทรัพยากรดินแห่งภูมิภาคเอเชีย (Asian Soil Partnership: ASP) มีการดำเนินกิจกรรม ใน พ.ศ. 2564 ได้แก่ (1) จัดทำแผนที่ดินเค็ม แผนที่อินทรีย์คาร์บอนในดิน แผนที่ดินดำ แผนที่การชะล้างพังทลายของดินทั้งในระดับประเทศและระดับเอเชีย (2) จัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศด้านการวิจัยดินแห่งภูมิภาคเอเชีย (Center of Excellence for Soil Research in Asia: CESRA) ในประเทศไทย (3) เป็นต้นแบบการจัดตั้งเครือข่ายห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ดินระดับเอเชีย (Southeast Asian Laboratory Network: SEALNET) (4) จัดตั้งเครือข่ายห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ดินระดับประเทศ (Thai Soil Laboratory Network: TSLAN) (5) จัดทำเอกสารเชิงนโยบายด้านดินและภัยคุกคามทางดิน เรื่อง Policy Brief on “The Multi-face Role of Soil in Asia” และ (6) เป็นต้นแบบโครงการ Global Soil Doctor

Program ขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565, Land Development Department, 2021)

4.3) ร่วมเป็นคณะทำงานระดับผู้เชี่ยวชาญด้านความร่วมมือการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมของอาเซียน (Expert Working Group on Good Agricultural Practices in ASEAN: EWG-ASEAN GAP) เป็นหนึ่งในคณะทำงานระดับผู้เชี่ยวชาญภายใต้คณะทำงานด้านพืชของอาเซียน (ASEAN Sectoral Working Group on Crops: ASWGC) โดยจะมีการประชุมคณะทำงานฯ ปีละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานความก้าวหน้าการดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมของอาเซียนของประเทศสมาชิก การทบทวนมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมของประเทศสมาชิก การพิจารณาจัดทำแผนปฏิบัติงานของ ASEAN GAP และการพิจารณาโครงการความร่วมมือกับคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ ASEAN GAP โดยประเทศไทยได้เข้าร่วมการประชุม ASEAN-EWG GAP ครั้งที่ 12 ใน พ.ศ. 2564 และจะได้เป็นเจ้าภาพการจัดประชุม ครั้งที่ 13 ใน พ.ศ. 2565 (กรมวิชาการเกษตร, 2565)

4.4) ดำเนินงานความร่วมมือกับประเทศอาเซียนภายใต้กรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง ซึ่งเป็นความร่วมมือกับสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ได้ดำเนินงาน 2 โครงการ ได้แก่ (1) โครงการส่งเสริมระบบการจัดการที่ดินเพื่อพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนในภูมิภาคแม่โขง-ล้านช้าง ซึ่งได้ข้อมูลการประเมินความเสื่อมโทรมของดิน สำหรับให้แต่ละประเทศนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการดินอย่างยั่งยืน รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศสมาชิก และสร้างองค์ความรู้และแบ่งปันประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับระบบเกษตรกรรมแบบผสมผสานร่วมกัน และ (2) โครงการความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้างการพัฒนาและส่งเสริมเครือข่ายหมอดินเพื่อการจัดการที่ดินและเกษตรอย่างยั่งยืนในอนุภูมิภาคแม่โขง-ล้านช้าง เพื่อจัดทำฐานข้อมูลและสื่อการเรียนรู้สำหรับส่งเสริมการสร้างเครือข่ายหมอดินอาสาในประเทศสมาชิกอนุภูมิภาคแม่โขง-ล้านช้าง รวมถึงการขยายองค์ความรู้และผลการดำเนินการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนในแผนพัฒนาท้องถิ่นและระดับนานาชาติ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2565) โดยได้เสนอระบบทดแทนการปลูกพืชไร่เชิงเดี่ยวด้วยการปลูกไม้ยืนต้นแบบผสมผสานทดแทน ซึ่งเป็นการรักษาพื้นที่สีเขียวและป่าต้นน้ำ ช่วยลดมลพิษจากควันและฝุ่นจากการเผาป่า ลดสารเคมีตกค้างจากการลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ลดการระบาดของแมลงศัตรูพืช ลดการใช้สารเคมี (กรมวิชาการเกษตร, 2565)

2.8.2 ความเสื่อมโทรมของที่ดิน

จากรายงานการทบทวนศักยภาพและการประเมินระบบการดำเนินงานอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ปี 2566 ตามวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 1: เพื่อพัฒนาสภาพของระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบ ต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย/ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ส่งเสริมให้เกิดการจัดการที่ดินและสนับสนุนความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN) ตัวชี้วัด SO1-1: แนวโน้มสิ่งปกคลุมดิน รายละเอียดดังตาราง 2.4 และ 2.5

ตารางที่ 2.4 การคาดการณ์ความเสื่อมโทรมของที่ดินทั่วประเทศ (ตร.กม.) ในช่วงปีฐาน (2549 - 2553)

ประเภท	ขนาดพื้นที่	สัดส่วนต่อพื้นที่ทั้งหมด
พื้นที่ดินเสื่อมโทรม	968.66	0.16%
พื้นที่ดินที่ไม่เสื่อมโทรม	589,933.49	99.84%
พื้นที่ดินที่ไม่มีข้อมูลสิ่งปกคลุมดิน	0.00	0.00%

ประเภท	ขนาดพื้นที่	สัดส่วนต่อพื้นที่ทั้งหมด
พื้นที่ดินที่มีสภาพดีขึ้น	1,188.43	0.20%
พื้นที่ดินที่มีสภาพคงที่	588,745.06	99.63%
พื้นที่ดินที่มีสภาพเสื่อมโทรมลง	968.66	0.16%
พื้นที่ดินที่ไม่มีข้อมูลสิ่งปกคลุมดิน	0.00	0.00%

ที่มา: Trends.earth

ตารางที่ 2.5 การคาดการณ์ความเสื่อมโทรมของที่ดินทั่วประเทศ (ตร.กม.) ในช่วงรอบระยะเวลาการรายงาน (2559-2563)

ประเภท	ขนาดพื้นที่	สัดส่วนต่อพื้นที่ทั้งหมด
พื้นที่ดินที่มีสภาพดีขึ้น	2,933.47	0.50%
พื้นที่ดินที่มีสภาพคงที่	586,702.21	99.29%
พื้นที่ดินที่มีสภาพเสื่อมโทรมลง	1,266.47	0.21%
พื้นที่ดินที่ไม่มีข้อมูลสิ่งปกคลุมดิน	0.00	0.00%

ที่มา: Trends.earth (2020)

จากตารางข้างต้นทำให้เห็นสาเหตุของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินตามมาตรฐานตัวชี้วัด Land use/ Land cover change (LUC) เกิดจากการพัฒนาประเทศในช่วง ปีที่ผ่านมา นำไปสู่การขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้ความต้องการที่ดินเพิ่มขึ้น การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำการเกษตร และการขยายตัวของเขตเมืองเขตอุตสาหกรรมเข้าไปยังพื้นที่เกษตรกรรม การปรับเปลี่ยนแรงงานไปเป็นภาคอุตสาหกรรม แรงงานอพยพเข้าสู่เมืองใหญ่ๆ ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมถูกทิ้งร้าง ส่งผลให้ที่ดินเสื่อมโทรมอันเนื่องจากการวางแผนการใช้ที่ดินและการจัดการที่เหมาะสม ซึ่งปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินได้ส่งผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อเกษตรกร จังหวัด และประเทศ รวมถึงสิ่งแวดล้อมของโลกด้วย

นอกจากความเสื่อมโทรมของที่ดินจะเกิดจากความเสื่อมโทรมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว ความเสื่อมโทรมของที่ดินยังเกิดจากธรรมชาติ เช่น เกิดจากต้นกำเนิดของดินเอง และภัยธรรมชาติต่าง ๆ

กรมพัฒนาที่ดินได้มีการจัดทำโครงการจัดทำเป้าหมายตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ใน 13 จังหวัด ได้แก่ ภาคเหนือ (น่าน ตาก ลำปาง) ภาคใต้ (พัทลุง สุราษฎร์ธานี) ภาคกลาง (นครนายก กาญจนบุรี พิษณุโลก จันทบุรี) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา มหาสารคาม ร้อยเอ็ด บุรีรัมย์) ซึ่งเมื่อพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่า 12 จังหวัด จาก 13 จังหวัด (ยกเว้น มหาสารคาม) พบพื้นที่ดินที่มีสภาพเสื่อมโทรมลงมากกว่าพื้นที่ดินที่มีสภาพดีขึ้น โดย 5 จังหวัดแรกที่พบพื้นที่ดินที่มีสภาพเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้นมากกว่าพื้นที่ได้รับการปรับปรุงสูงสุด ได้แก่ น่าน ตาก ลำปาง นครราชสีมา และกาญจนบุรี ตามลำดับ

ความเสื่อมโทรมของผลผลิตภาพที่ดิน

จากรายงานการทบทวนศักยภาพและการประเมินระบบการดำเนินงานอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ปี 2566 ตามวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 1: เพื่อพัฒนาสภาพของระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบ ต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย/ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ส่งเสริมให้เกิดการจัดการที่ดินและสนับสนุนความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN) ตัวชี้วัด SO1-2: แนวโน้มของผลผลิตภาพที่ดินหรือสถานะของที่ดิน รายละเอียดดังตาราง 2.6 และ 2.7

ตารางที่ 2.6 การคาดการณ์ความเสื่อมโทรมของผลผลิตภาพที่ดิน ในปีฐาน (2549 - 2553)

ประเภท	ขนาดพื้นที่	สัดส่วนต่อพื้นที่ทั้งหมด
พื้นที่ที่มีผลผลิตภาพของที่ดินเสื่อมโทรมลง	138,157.58	23.38%
พื้นที่ที่ไม่มีการเสื่อมโทรมของผลผลิตภาพที่ดิน	413,408.99	69.96%
พื้นที่ที่ไม่มีข้อมูลผลผลิตภาพที่ดิน	39,335.59	6.66%

ประเภท	ขนาดพื้นที่	สัดส่วนต่อพื้นที่ทั้งหมด
พื้นที่ที่มีผลผลิตภาพของที่ดินดีขึ้น	34,810.43	5.89%
พื้นที่ที่มีผลผลิตภาพของที่ดินคงที่	378,598.56	64.07%
พื้นที่ที่มีผลผลิตภาพของที่ดินเสื่อมโทรมลง	138,157.58	23.38%
พื้นที่ที่ไม่มีข้อมูลผลผลิตภาพของที่ดิน	39,335.59	6.66%

ที่มา: Trends.earth (2020)

ตารางที่ 2.7 การคาดการณ์ ความเสื่อมโทรมของผลผลิตภาพที่ดิน ในระยะเวลาการรายงาน (2559-2563)

ประเภท	ขนาดพื้นที่	สัดส่วนต่อพื้นที่ทั้งหมด
พื้นที่ที่มีผลผลิตภาพของที่ดินดีขึ้น	23,523.07	3.98%
พื้นที่ที่มีผลผลิตภาพของที่ดินคงที่	400,449.51	67.77%
พื้นที่ที่มีผลผลิตภาพของที่ดินเสื่อมโทรมลง	127,579.96	21.59%
พื้นที่ที่ไม่มีข้อมูลผลผลิตภาพของที่ดิน	39,349.62	6.66%

ที่มา: Trends.earth (2020)

จากตารางข้างต้นสามารถอธิบายข้อมูลในระดับประเทศ เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่ป่าไม้เป็นพื้นที่เกษตรและทุ่งหญ้า และการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่ทุ่งหญ้าเป็นพื้นที่เกษตร มาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการที่ดินเพิ่มขึ้น จะทำให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำการเกษตร และเปลี่ยนพื้นที่ทุ่งหญ้าเป็นพื้นที่เกษตร ในระดับจังหวัดจากการจัดทำโครงการจัดทำเป้าหมายตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน) Land Degradation Neutrality: LDN) เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ใน 13 จังหวัด ได้แก่ ภาคเหนือ (น่าน ตาก ลำปาง) ภาคใต้ (พัทลุง สุราษฎร์ธานี) ภาคกลาง (นครนายก กาญจนบุรี พิษณุโลก จันทบุรี) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา มหาสารคาม ร้อยเอ็ด บุรีรัมย์) โดยกรมพัฒนาที่ดิน พบว่า โดยภาพรวมพื้นที่ที่มีผลผลิตภาพของที่ดินดีขึ้นแตกต่างกันไม่มากนักกับพื้นที่ที่มีผลผลิตภาพของที่ดินเสื่อมโทรมลง อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า จังหวัดลำปาง สุราษฎร์ธานี มหาสารคาม พัทลุง นครนายก และร้อยเอ็ด พบพื้นที่ที่มีผลผลิตภาพของที่ดินเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับพื้นที่ที่มีผลผลิตภาพของที่ดินดีขึ้น นอกจากนี้ ยังพบว่า มีการสูญเสียพื้นที่ที่มีผลผลิตขั้นปฐมภูมิสูง ตั้งแต่ 10.01 ตันคาร์บอน/ตารางเมตร ขึ้นไปเป็นจำนวนสูงถึง 1,315.38 ตารางกิโลเมตร แม้ว่าจะมีพื้นที่ที่มีผลผลิตขั้นปฐมภูมิในช่วง 7.51-10.00 ตันคาร์บอนต่อตารางเมตร เพิ่มขึ้น จำนวน 2,886.61 ตารางกิโลเมตร

ความเสื่อมโทรมของการกักเก็บปริมาณคาร์บอนในดิน

จากรายงานการทบทวนศักยภาพและการประเมินระบบการดำเนินงานอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ปี 2566 ตามวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 1: เพื่อพัฒนาสภาพของระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบ ต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย/ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ส่งเสริมให้เกิดการจัดการที่ดินและสนับสนุนความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN) ตัวชี้วัด SO1-3: แนวโน้มของปริมาณคาร์บอนบนดินและใต้พื้นดิน รายละเอียดดังตาราง 2.8 และ 2.9

ตารางที่ 2.8 ข้อมูลคาดการณ์ความเสี่ยงของการกักเก็บปริมาณคาร์บอนในดิน ในช่วงเวลาปีฐาน (2549 - 2553)

ประเภท	ขนาดพื้นที่ (ตร.กม.)	สัดส่วนต่อพื้นที่ ทั้งหมด
พื้นที่ที่มีความเสี่ยงของการกักเก็บปริมาณคาร์บอนในดิน	1,179.42	0.21%
พื้นที่ที่ไม่มีความเสี่ยงของการกักเก็บปริมาณคาร์บอนในดิน	548,445.30	99.65%
พื้นที่ที่ไม่มีข้อมูลการกักเก็บปริมาณคาร์บอนในดิน	746.48	0.14%

ประเภท	ขนาดพื้นที่ (ตร.กม.)	สัดส่วนต่อพื้นที่ ทั้งหมด
พื้นที่ที่มีปริมาณกักเก็บคาร์บอนในดินดีขึ้น	0	0.00%
พื้นที่ที่มีปริมาณกักเก็บคาร์บอนในดินคงที่	548,445.30	99.65%
พื้นที่ที่มีปริมาณกักเก็บคาร์บอนในดินแย่ลง	1,179.42	0.21%
พื้นที่ที่ไม่มีข้อมูลปริมาณกักเก็บคาร์บอนในดิน	746.48	0.14%

ที่มา: Trends.earth

ตารางที่ 2.9 ข้อมูลคาดการณ์ความเสี่ยงของการกักเก็บปริมาณคาร์บอนในดิน ในช่วงเวลารายงาน (2559-2563)

ประเภท	ขนาดพื้นที่ (ตร.กม.)	สัดส่วนต่อพื้นที่ ทั้งหมด
พื้นที่ที่มีปริมาณกักเก็บคาร์บอนในดินดีขึ้น	0.00	0.00%
พื้นที่ที่มีปริมาณกักเก็บคาร์บอนในดินคงที่	546,635.78	99.31%
พื้นที่ที่มีปริมาณกักเก็บคาร์บอนในดินแย่ลง	3,068.39	0.56%
พื้นที่ที่ไม่มีข้อมูลปริมาณกักเก็บคาร์บอนในดิน	714.52	0.13%

ที่มา: Trends.earth

จากตารางดังกล่าวข้างต้นเป็นข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในโครงการจัดทำเป้าหมายตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ใน 13 จังหวัด ได้แก่ ภาคเหนือ (น่าน ตาก ลำปาง) ภาคใต้ (พัทลุง สุราษฎร์ธานี) ภาคกลาง (นครนายก กาญจนบุรี พิษณุโลก จันทบุรี) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา มหาสารคาม ร้อยเอ็ด

บุรีรัมย์) โดยกรมพัฒนาที่ดิน พบว่า พื้นที่เสื่อมโทรมพบมากที่สุดที่ ลำปาง สุราษฎร์ธานี มหาสารคาม พิษณุโลก และตาก ตามลำดับ ขณะที่พื้นที่ได้รับการปรับปรุงพบมากที่สุดที่ นครราชสีมา น่าน พิษณุโลก บุรีรัมย์ และสุราษฎร์ธานีตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าพื้นที่การเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่พบในเนื้อที่ที่ปริมาณอินทรีย์สะสมในช่วง 0-8 ต้น/ไร่ โดยจังหวัดน่านสูญเสียพื้นที่ที่ปริมาณอินทรีย์คาร์บอนสะสมสูงมากที่สุด ขณะที่บุรีรัมย์มีพื้นที่ที่ปริมาณอินทรีย์คาร์บอนสะสมสูงเพิ่มขึ้นมากที่สุด เมื่อพิจารณาโดยใช้ตัวชี้วัดปริมาณอินทรีย์คาร์บอนในดิน (SOC) พบว่า โดยภาพรวมพื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงเพิ่มขึ้นมากกว่าพื้นที่เสื่อมโทรม โดยพื้นที่เสื่อมโทรมพบมากที่สุดที่ น่าน พิษณุโลก และจันทบุรี ตามลำดับ และพื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงพบมากที่สุดที่ สุราษฎร์ธานี บุรีรัมย์ และ พิษณุโลก ตามลำดับ

สัดส่วนของที่ดินที่เสื่อมโทรมจากพื้นที่ดินทั้งหมด (ตัวบ่งชี้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 15.3.1)

จากรายงานการทบทวนศักยภาพและการประเมินระบบการดำเนินงานอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ปี 2566 ตามวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 1: เพื่อพัฒนาสภาพของระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบ ต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย/ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ส่งเสริมให้เกิดการจัดการที่ดินและสนับสนุนความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN) ตัวชี้วัด SO1-4 สัดส่วนของที่ดินเสื่อมโทรมจากพื้นที่ดินทั้งหมด รายละเอียดดังตารางที่ 2.10

ตารางที่ 2.10 ข้อมูลคาดการณ์พื้นที่ดินเสื่อมโทรมและสัดส่วนของพื้นที่เสื่อมโทรมต่อพื้นที่ดินทั้งหมด

ประเภท	พื้นที่ดินเสื่อมโทรม (ตร.กม.)	สัดส่วนของพื้นที่ เสื่อมโทรม (%)
ปีฐาน 2549-2553	138,671.56	23.47%
ปีที่รายงานข้อมูล 2559-2563	130,123.51	22.02%
ขนาดความเสื่อมโทรมของที่ดินที่เปลี่ยนแปลงไประหว่าง ช่วงปีฐานและช่วงปีที่รายงาน	-8,548.05	-1.44%

ที่มา: Trends.earth

2.8.3 สถานการณ์ภัยแล้ง

ตัวบ่งชี้อันตรายที่มาจากภัยแล้ง

จากรายงานการทบทวนศักยภาพและการประเมินระบบการดำเนินงานอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ปี 2566 ตามวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 3: เพื่อลดผลกระทบ ปรับตัว และจัดการภัยแล้ง เพื่อพัฒนาการปรับตัวของประชากรและระบบนิเวศ ตัวชี้วัด SO3-1 แนวโน้มสัดส่วนพื้นที่ประสบภัยแล้งต่อพื้นที่ทั้งหมด รายละเอียดดังตารางที่ 2.11

ตารางที่ 2.11 การคาดการณ์การระดับประเทศของพื้นที่ดินในแต่ละระดับความรุนแรงของภัยแล้งตามที่กำหนดโดย Standardized Precipitation Index (SPI) หรือดัชนีภัยแล้งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศ

ปี	ขนาดพื้นที่ตามระดับความรุนแรงของภัยแล้ง (หน่วยตารางกิโลเมตร)				
	ภัยแล้งเล็กน้อย	ภัยแล้งปานกลาง	ภัยแล้งรุนแรง	ภัยแล้งรุนแรงมาก	ไม่มีปัญหาภัยแล้ง
2557		37,209.08	23,724.23	2,534.02	-
2558		7,122.83	4,356.29	1,578.79	-
2560		6,144.74	1,364.42	75.51	-
2561		6,512.10	258.40	3.78	-
2562		1,966.07	2.98	-	-
2563		31,625.17	10,435.12	35,894.44	-
2564		14,124.15	6,287.88	22,732.92	-

ที่มา กรมพัฒนาที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 3: เพื่อลดผลกระทบ ปรับตัว และจัดการภัยแล้ง เพื่อพัฒนาการปรับตัวของประชากรและระบบนิเวศให้เห็นแนวโน้มพื้นที่ดินที่มีปัญหาภัยแล้ง และสัดส่วนพื้นที่ดินที่มีปัญหาภัยแล้งในปี 2543 -2567 รายละเอียดดังตารางที่ 2.12

ตารางที่ 2.12 ตารางสรุปพื้นที่ดินที่มีปัญหาภัยแล้ง โดยไม่ได้จำแนกตามระดับความรุนแรงของปัญหา

ปี	รวมพื้นที่ดินที่มีปัญหาภัยแล้ง (ตร.กม.)	สัดส่วนพื้นที่ดินที่มีปัญหาภัยแล้ง
2543	756.32	0.15%
2544	2,740.31	0.53%
2545	3,314.50	0.65%
2546	774.70	0.15%
2547	2,368.33	0.46%
2548	21,978.66	4.28%
2549	926.00	0.18%
2550	2,160.19	0.42%
2551	840.00	0.16%

ปี	รวมพื้นที่ดินที่มีปัญหาภัยแล้ง (ตร.กม.)	สัดส่วนพื้นที่ดินที่มีปัญหาภัยแล้ง
2552	951.09	0.19%
2553	2,746.96	0.54%
2554	1,298.69	0.25%
2555	2,378.42	0.46%
2556	3,850.66	0.75%
2557	2,680.02	0.52%
2558	3,829.54	0.75%
2559	4,365.37	0.85%
2560	103.00	0.02%
2561	-	0.00%
2562	30,456.82	5.94%
2563	3,731.80	0.73%
2564	323.36	0.06%

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2.9 กิจกรรมสำคัญเนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก (Desertification & Drought Day)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดิน เป็นผู้รับผิดชอบหลักในฐานะหน่วยงานผู้ประสานงานระดับชาติ (National Focal Agency) ของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (United Nations Convention to Combat Desertification: UNCCD) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้ประเทศไทยภาคยานุวัติเข้าเป็นสมาชิกอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2543 และสหประชาชาติได้ประกาศให้วันที่ 17 มิถุนายนของทุกปี เป็นวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก (Desertification & Drought Day) เพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้ง รวมถึงการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยมีการจัดกิจกรรมสำคัญเนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก (Desertification & Drought Day) อย่างต่อเนื่อง รายละเอียดตามตารางที่ 2.13

ตารางที่ 2.13 กิจกรรมสำคัญเนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก (Desertification & Drought Day)

ปี	เรื่อง	สถานที่
2560	งานวันทะเลทรายและภัยแล้ง ปี 2560 (Desertification & Drought Day) 1.แนวทางการพัฒนาพื้นที่เสื่อมโทรมเพื่อสร้างความยั่งยืนในการผลิตอาหาร (โครงการทุ่งกุลาร้องไห้) 2.เศรษฐศาสตร์กับความเสื่อมโทรมของที่ดิน “Economic of Land Degradation” 3.เป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินอย่างยั่งยืน (Land Degradation neutrality : LDN) และการถ่ายทอดประสบการณ์การจัดการป่าไม้จากองค์กรภาคประชาสังคมการนำเสนอการดำเนินงานและนิทรรศการตัวอย่างความสำเร็จของการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรที่ดิน - พิธีมอบรางวัลการประกวดภาพถ่ายและนิทรรศการภาพถ่าย หัวข้อ “ดินดี น้ำอุดมป่าสมบูรณ์ เพื่อการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน” นิทรรศการ Agri-Map และนิทรรศการความสำเร็จของการจัดการทรัพยากรดินน้ำ ป่าไม้สู่ความยั่งยืนในการใช้ที่ดิน	ณ ห้องประชุมพีนิทซ์ 4-6 ศูนย์ประชุม อิมแพ็คเมืองทองธานี
2561	งานวันทะเลทรายและภัยแล้ง ปี 2561 (Desertification & Drought Day) กำหนดหัวข้อของการรณรงค์ในเรื่อง “Land has true value – invest in it” 1. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวันดินโลก (World Soil Day) และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรดินและการจัดการเพื่อแก้ปัญหาดินปนเปื้อนซึ่งเป็นหัวข้อการรณรงค์ในปี 2561 2. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวันแห่งการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายโลก ในปี 2561 (World Day to Combat Desertification) เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของที่ดินและประเด็นที่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายให้ความสำคัญ 3. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เข้าร่วมรับฟัง เข้าร่วมเสนอความคิดเห็น เข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัยด้านดินเค็ม องค์ความรู้ด้านดินเค็มในรูปแบบนิทรรศการ และรูปแบบการบรรยาย ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายนักวิชาการด้านดินเค็มและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ดินเค็มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	วันที่ 28-29 มิถุนายน 2561 โรงแรม พูลแมน ขอนแก่น ราชา ออคิต จังหวัดขอนแก่น

ปี	เรื่อง	สถานที่
	และกำหนดทิศทางการวิจัยและการพัฒนาพื้นที่ดินเค็ม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในอนาคต	
2562	งานวันทะเลทรายและภัยแล้ง ปี 2562 (Desertification & Drought Day) กำหนดหัวข้อของการรณรงค์ในเรื่อง “Let’s grow the future together” โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในการจัดการความเสื่อมโทรมของประเทศภาคีสมาชิกในช่วง 25 ปีที่ผ่านมาจากที่ก่อตั้งอนุสัญญาฯ ในปี 2537 ถึงปี 2562 เพื่อสนับสนุนการใช้ทรัพยากรที่ดินอย่างยั่งยืนสู่ความมั่นคงทางอาหาร 1. เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ในวันแห่งการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายโลก ในปี 2563 (World Day to Combat Desertification) 2. สร้างความตระหนักกับประชาชน เกษตรกร และเยาวชนเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาที่ดินที่จะช่วยลดความเสื่อมโทรมของที่ดิน และสนับสนุนในการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 3. ส่งเสริม และพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน เกษตรกร และเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรดินและที่ดิน	ณ ห้องประชุม 2 กรมพัฒนาที่ดิน ประชุมผ่าน VDO Conference และ Web Conference ไปยังส่วน ภูมิภาค
2563	งานวันทะเลทรายและภัยแล้ง ปี 2563 (Desertification & Drought Day) ภายใต้แนวคิด “Everyone can be a Land Hero” เพื่อสนับสนุนการใช้ทรัพยากรที่ดินอย่างยั่งยืนสู่ความมั่นคงทางอาหาร เนื่องในวันแห่งการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายโลก ปี 2563 (World Day to Combat Desertification) เพื่อสร้างความตระหนักกับประชาชน เกษตรกร และเยาวชนเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาที่ดินที่จะช่วยลดความเสื่อมโทรมของที่ดิน 1. เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ในวันแห่งการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายโลก ในปี 2563 (World Day to Combat Desertification) 2. สร้างความตระหนักกับประชาชน เกษตรกร และเยาวชนเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาที่ดินที่จะช่วยลดความเสื่อมโทรมของที่ดิน และสนับสนุนในการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 3. ส่งเสริม และพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน เกษตรกร และเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรดินและที่ดิน	วันที่ 17 มิถุนายน 2563 ณ ห้องประชุม 2 กรมพัฒนาที่ดิน ประชุม ผ่าน VDO Conference และ Web Conference ไปยังส่วนภูมิภาค

ปี	เรื่อง	สถานที่
2564	งานวันทะเลทรายและภัยแล้ง ปี 2564 (Desertification & Drought Day) ภายใต้แนวคิด “Restoration Land Recovery” ฟื้นฟูปฐพีพื้นชีวิให้มั่นคงเพื่อสนับสนุนการฟื้นตัวจากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและโรคระบาด COVID-19 1. เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก (Desertification & Drought Day) ประจำปี 2564 2. สร้างความตระหนักกับประชาชน เกษตรกร และเยาวชนเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาที่ดินที่จะช่วยลดความเสื่อมโทรมของที่ดิน และสนับสนุนการฟื้นตัวจากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและโรคระบาด COVID-19 3. ส่งเสริม และพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน เกษตรกร และเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรดินและที่ดิน กิจกรรมการสร้างการรับรู้และความตระหนัก เนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก ปี 2564 ประกอบด้วย - กิจกรรมสร้างการรับรู้และความตระหนักสื่อประชาสัมพันธ์ ภายใต้แนวคิด “Restoration Land Recovery” ฟื้นฟูปฐพีพื้นชีวิให้มั่นคง เพื่อสนับสนุนการฟื้นตัวจากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและโรคระบาด COVID-19 - กิจกรรมการประกวดคลิปวิดีโอ ภายใต้แนวคิด “Restoration Land Recovery” ฟื้นฟูปฐพีพื้นชีวิให้มั่นคง เพื่อสนับสนุนการฟื้นตัวจากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและโรคระบาด COVID-19 อาทิ การอนุรักษ์ดินและน้ำ การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ การทำเกษตรอินทรีย์และเกษตรกรรมยั่งยืน และการจัดการดินในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น	วันที่ 17 มิถุนายน ณ ห้องประชุมชั้น 2 กรมพัฒนาที่ดิน

ปี	เรื่อง	สถานที่
2565	งานวันทะเลทรายและภัยแล้ง ปี 2564 (Desertification & Drought Day) ภายใต้แนวคิด “สานพลัง ปันฟู ลูกขึ้นสู้ภัยแล้ง Rising up From Drought Together” ผ่านการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในการฟื้นฟูที่ดินและรักษาทรัพยากรที่ดิน ผ่านทางหนังสือและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเล่าเรื่องราวการใช้ทรัพยากรที่ดินและการจัดการฟื้นฟูที่ดินในระดับพื้นที่ของเกษตรกร เยาวชน ประชาชนทั่วไป และเพื่อเป็นต้นแบบในการขยายผลสู่แนวปฏิบัติที่ดีในพื้นที่อื่นต่อไป 1. เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์ในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก (Desertification & Drought Day) ประจำปี 2565 2. สร้างความตระหนักกับประชาชน เกษตรกร และเยาวชนเกี่ยวกับความสำคัญของการป้องกัน บรรเทาภัยแล้ง และการจัดการความเสี่ยงโหมของที่ดิน 3. ส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน เกษตรกร และเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรดินและที่ดิน กิจกรรมการสร้างการรับรู้และความตระหนัก เนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก ปี 2565 ประกอบด้วย - กิจกรรมสร้างการรับรู้และความตระหนักสื่อประชาสัมพันธ์ ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้แนวคิด “สานพลัง ปันฟู ลูกขึ้นสู้ภัยแล้ง Rising up From Drought Together” - กิจกรรมการสร้างการรับรู้และความตระหนัก โดยการจัดทำหนังสือเนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก ปี 2565 จำนวน 70 เล่ม	วันที่ 17 มิถุนายน ณ ห้องประชุมชั้น 2 กรมพัฒนาที่ดิน

ปี	เรื่อง	สถานที่
2566	งานวันทะเลทรายและภัยแล้ง ปี 2566 (Desertification & Drought Day) ภายใต้แนวคิด “Her Land, Her Rights” บทบาท สิทธิสตรีกับการจัดการที่ดินและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างการรับรู้และความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาที่ดินที่จะช่วยลดความเสื่อมโทรมของที่ดิน และส่งเสริมพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรดินและที่ดินให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) 1. เป็นกิจกรรมเพื่อรณรงค์ในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก (Desertification & Drought Day) ประจำปี 2566 2. เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 3 มิถุนายน 2566 3. เพื่อสร้างความตระหนักในการเพิ่มโอกาสและบทบาทของสตรีต่อการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนและสร้างการรับรู้ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เกี่ยวกับความสำคัญของการสร้างความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน 4. เพื่อส่งเสริม และพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน เกษตรกร สตรีและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรดินและที่ดิน กิจกรรมการสร้างการรับรู้และความตระหนัก เนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก ปี 2566 ประกอบด้วย - การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีจำนวน 450,000 ตัว - การเสวนาเนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก ภายใต้หัวข้อ “Her Land, Her Rights” บทบาท สิทธิสตรีกับการจัดการที่ดินและสิ่งแวดล้อม จากผู้นำสตรีระดับจังหวัดและชุมชน - การแสดงผลงานผ่านการจัดนิทรรศการ ภายใต้หัวข้อ “Her Land, Her Rights” บทบาท สิทธิสตรีกับการจัดการที่ดินและสิ่งแวดล้อม - จัดนิทรรศการหญ้าแฝก และสนับสนุนกล้าหญ้าแฝกให้เกษตรกรเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน 450,000 กล้า - การศึกษาดูงานต้นแบบในการบริหารจัดการที่ดินและขยายผลสู่แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)	วันที่ 1 มิถุนายน ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา

ปี	เรื่อง	สถานที่
2567	งานวันทะเลทรายและภัยแล้ง ปี 2567 (Desertification & Drought Day) ภายใต้แนวคิด “United for Land: Our Legacy Our Future” “ร่วมพลิกฟื้นผืนดิน: มรดกเรา อนาคตเรา” เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาที่เชื่อมโยงกับการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ภัยแล้ง เพื่อแสดงแนวทางการแก้ปัญหาโดยมนุษย์เพื่อป้องกันการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและการฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยแล้ง และเพื่อเสริมสร้างการดำเนินงานของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายให้กับประชาชน เกษตรกร 1. เป็นกิจกรรมเพื่อรณรงค์ในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก (Desertification & Drought Day) ประจำปี 2567 2. เพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาที่เชื่อมโยงกับการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้ง โดยสร้างการรับรู้ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม 3. เพื่อเสริมสร้าง และพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินงานของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย กิจกรรมการสร้างการรับรู้และความตระหนัก เนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก ปี 2567 ประกอบด้วย - การเสวนาวิชาการเนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก ภายใต้หัวข้อ “พลิกวิกฤตโลกเดือด มรดกเรา อนาคตเรา” - นิทรรศการโดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ภายใต้แนวคิด “United for Land: Our Legacy Our Future” ร่วมพลิกฟื้นผืนดิน : มรดกเรา อนาคตเรา	วันที่ 17 มิถุนายน ณ โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพฯ และ การถ่ายทอดสดผ่านทางเฟซบุ๊ก (Facebook live)

ปี	เรื่อง	สถานที่
2568	งานวันทะเลทรายและภัยแล้ง ปี 2568 (Desertification & Drought Day) ภายใต้แนวคิด “Restore the Land. Unlock the Opportunities.: พื้นฟูผืนดิน เปิดโอกาส สร้างอาชีพ” เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาที่เชื่อมโยงกับการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ภัยแล้ง เพื่อกำหนดมาตรการในการฟื้นฟูที่ดิน ให้เกิดโอกาสในการใช้ประโยชน์ที่ดินในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อป้องกันการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและการฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยแล้ง และเพื่อเสริมสร้างการดำเนินงานของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายให้กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา เกษตรกร เยาวชน สตรี และประชาชนทั่วไป 1. เป็นกิจกรรมเพื่อรณรงค์ในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก (Desertification & Drought Day) ประจำปี 2568 2. เพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการฟื้นฟูที่ดิน การป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่เชื่อมโยงกับการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ความเสื่อมโทรมของที่ดิน และภัยแล้ง โดยสร้างการรับรู้ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม 3. เพื่อเสริมสร้าง และพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินงานของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย กิจกรรมการสร้างการรับรู้และความตระหนัก เนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก ปี 2568 ประกอบด้วย - การเสวนาวิชาการเนื่องในวันทะเลทรายและภัยแล้งโลก ภายใต้หัวข้อ “ที่ดินเชื่อมโยงกับโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างไร” - การจัดนิทรรศการโดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ภายใต้แนวคิด “Restore the Land. Unlock the Opportunities.: พื้นฟูผืนดิน เปิดโอกาส สร้างอาชีพ”	วันที่ 17 มิถุนายน ณ โรงแรมแกรนด์ ริชมอนด์ สไตล์ลิช คอนเวนชัน โฮเทล กรุงเทพฯ และการถ่ายทอดสดผ่านทางเฟซบุ๊ก (Facebook Live)

บทที่ 3

การวิเคราะห์กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา

3.1 การวิเคราะห์กลยุทธ์ด้วย 6 C's Analysis

กำหนดกรอบแนวคิดและวิธีการดำเนินงาน จากกรอบยุทธศาสตร์ the UNCCD 2018 - 2030 Strategic Framework เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญา UNCCD และมติในการประชุมรัฐภาคี (COP) โดยเชื่อมโยงประเด็นสำคัญมาสู่ทิศทางการดำเนินงานในระดับประเทศ ที่มีทิศทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายสำคัญของรัฐบาล ผ่านกลไกการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

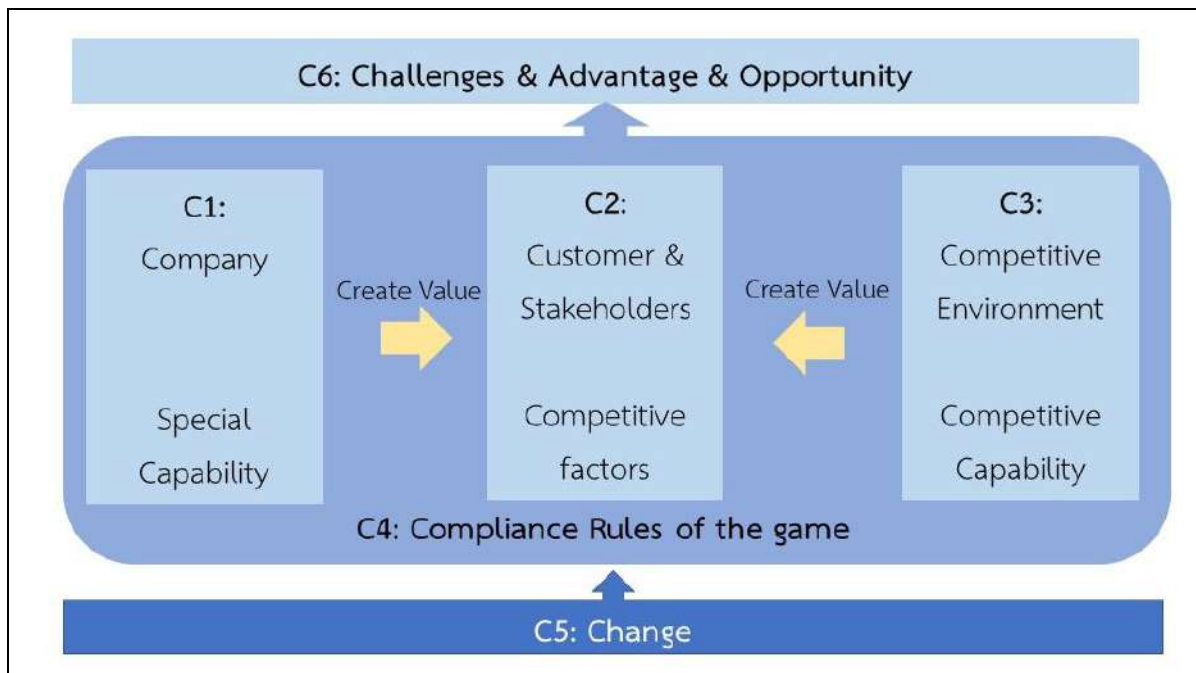
1) ศึกษา วิเคราะห์กรอบแนวทางการดำเนินงานตามพันธกรณีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย การวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กรอบยุทธศาสตร์ UNCCD 2018 - 2030 Strategic Framework มติในการประชุมรัฐภาคีของอนุสัญญาฯ ตั้งแต่ COP 12 - COP 15 และผลการประชุม คณะกรรมการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในประเด็นสำคัญที่ต้องนำมาใช้ขับเคลื่อนงานในระดับประเทศ พันธกรณีอนุสัญญา เป้าหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ และอนุสัญญาอื่นที่เกี่ยวข้องด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและรูปแบบการดำเนินงาน

2) วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของนโยบายและแผนของประเทศ อาทิ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทที่เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 นโยบายและแผนบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ แผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม แผนปฏิบัติการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2566 - 2570 แผนปฏิบัติการด้านความหลากหลายทางชีวภาพ แผนป้องกันและบรรเทาภัยแล้ง แผนปฏิบัติการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดิน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3) ศึกษา วิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในช่วงแผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญา ปี พ.ศ. 2562 - 2565 เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์การดำเนินงาน ด้วย CIPP Model ประกอบด้วย การวิเคราะห์บริบทสถานการณ์และนโยบายที่เกี่ยวข้อง (Context) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) การประเมินกระบวนการ (Process) และการประเมินผลผลิต (Product)

4) วิเคราะห์บริบท สถานการณ์ โอกาสและความท้าทาย การกำหนดทิศทางการ โดยใช้เครื่องมือ 6Cs Analysis ประกอบด้วย การวิเคราะห์องค์การ การระบุผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่แท้จริงขององค์การ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านการแข่งขันขององค์กร การวิเคราะห์กฎ ระเบียบ กติกา ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน การวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในอนาคตที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กร และการวิเคราะห์ความท้าทาย ข้อได้เปรียบ และโอกาสที่สำคัญ ดังภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมผ่านการระดมความคิดเห็น

จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงาน (คณะกรรมการ UNCCD และผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) เพื่อให้มั่นใจได้ว่าแผนปฏิบัติการแห่งชาติจะสามารถตอบโจทย์ความคาดหวังและความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างตรงจุด สอดคล้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน พันธกรณีข้อตกลงระหว่างประเทศ นโยบายและทิศทางการพัฒนาระดับประเทศ บริบทขององค์กร และการตอบสนองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหรือวิกฤตการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ภาพที่ 3.1 เครื่องมือ 6Cs Analysis

5) จัดทำบริบทสำคัญของการดำเนินงานอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ตามพันธกรณี บทบัญญัติของอนุสัญญาตามมาตรา ๑๐ เรื่อง National Action Programmes และความเชื่อมโยงของอนุสัญญาสิ่งแวดล้อมอื่น

6) จัดทำข้อมูลสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดจากองค์ประกอบของเป้าหมายตัวชี้วัดของกรอบยุทธศาสตร์ the UNCCD 2018 - 2030 Strategic Framework

7) วิเคราะห์ข้อมูลผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการอนุสัญญาฯ ประกอบด้วย การดำเนินงานสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDG 15.3.1 สัดส่วนของพื้นที่เสื่อมโทรมเมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด และการจัดทำเป้าหมายตัวชี้วัด LDN Baseline ปี พ.ศ. 2564 - 2565 และแผนการขับเคลื่อนตัวชี้วัด LDN Baseline ปี พ.ศ. 2566 - 2570

8) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาแผนปฏิบัติการแห่งชาติ ด้วยเทคนิค Stakeholders Analysis, Venn Diagram, Focus Group ผ่านช่องทางการสอบถามด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการระดมความคิดเห็นต่อร่างแผน (Public Hearings) มีรายละเอียดของแต่ละช่องทาง ดังนี้

8.1) การให้ข้อมูลสถานการณ์และผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาคเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับ กรอบการดำเนินงานของอนุสัญญาUNCCD โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaires) ปลายเปิดตามแบบฟอร์ม ที่กำหนด

8.2) การให้ข้อมูลมุมมองแนวคิดและทิศทางการกำหนดเป้าหมายของแผนปฏิบัติการ ผ่านการ สัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) จากระดับผู้บริหารของหน่วยงาน (Policy Makers) (คณะกรรมการ UNCCD และผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

8.3) การระดมความคิดเห็น (Focus Group) ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย กิจกรรมรับฟังการบรรยายผลการดำเนินงาน กรอบทิศทางและแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ การมีส่วนร่วม ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพ เป็นทะเลทราย พ.ศ. 2566 - 2570 จำนวน 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 เพื่อการทบทวน ประเมินผลการดำเนินงานและการระดม ความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ ครั้งที่ 2 การประชาสัมพันธ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อ (ร่าง) แผนปฏิบัติการ แห่งชาติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย พ.ศ. 2566 - 2570

9) จัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาฯระยะกลาง (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อใช้ ประกอบการดำเนินงานของอนุสัญญาฯ และใช้ประกอบการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

10) จัดประชุมรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อ“ร่าง” แผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาฯ ระยะกลาง (พ.ศ. 2566 - 2570) ผ่านกลไกของคณะกรรมการ UNCCD

11) รวบรวมข้อเสนอแนะต่อร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติจากหน่วยงานคณะอนุกรรมการอนุสัญญาฯ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

12) จัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็น ทะเลทราย พ.ศ. 2566 - 2570 เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ และ สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDG 15

13) เผยแพร่ผลการดำเนินงานและถ่ายทอดแผนปฏิบัติการแห่งชาติสู่การปฏิบัติ และบูรณาการ เครือข่ายเพื่อขยายผลการพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการดำเนินงานของอนุสัญญา UNCCD

3.2 ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัด ความต้องการและแนวทางการพัฒนา

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัด ความต้องการและแนวทางการพัฒนา ด้วยการใช้ เครื่องมือแบบสอบถามจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 33 หน่วยงาน ได้แก่ กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูป

ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมชลประทาน กรมฝนหลวงและการบินเกษตร กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมประชาสัมพันธ์ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กรมองค์การระหว่างประเทศ กรมทรัพยากรน้ำ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมอุตุนิยมวิทยา กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สภาเกษตรกรแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหาร (Policy Makers) ของหน่วยงานภาคีเครือข่ายสามารถสรุปประเด็นสำคัญเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาและการกำหนดเป้าหมายภายใต้แผนปฏิบัติการแห่งชาติ (รายละเอียดดังภาคผนวก) และจากการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (ครั้งที่ 1) เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2566 ณ กรมพัฒนาที่ดิน ทำให้ได้ข้อมูลจากผลการระดมความคิดเห็น (Workshop) ของผู้แทนหน่วยงานภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สรุปประเด็นสำคัญได้ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 การสรุปผลการระดมความคิดเห็น

ประเด็น การ วิเคราะห์	หน่วยงาน	ปัญหาและข้อจำกัด	ความต้องการ/ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา
1. ด้าน ที่ดิน และ การเกษตร	- กรมพัฒนาที่ดิน - กรมการข้าว - กรมชลประทาน - กรมประมง - กรมปศุสัตว์ - กรมวิชาการเกษตร - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - สภาเกษตรกร	- พื้นที่ทำการเกษตรประสบปัญหาภัยแล้ง และขาดแคลนน้ำในช่วงเพาะปลูก - การสนับสนุนการปลูกพืชหลังนาในช่วงฤดูแล้งยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากพืชหลังนามีราคาต่ำกว่าพืชหลัก อีกทั้งยังไม่มีตลาดรองรับ ทำให้เกษตรกรยังขาดการรองรับ - ภาพถ่ายทางดาวเทียมมีความละเอียดต่ำทำให้ข้อมูลในการประเมินสถานการณ์ทรัพยากรที่ดิน	- กำหนดพื้นที่เป้าหมายและขยายพื้นที่ดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะพื้นที่ คทช. - การสร้างการตระหนักรู้ให้กับเกษตรกรและผู้บริโภคถึงประโยชน์จากการทำเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ - ควรใช้กลไกการทำงานตั้งแต่ระดับนโยบาย จนถึงระดับจังหวัด ในการขับเคลื่อนการป้องกันความเสื่อมโทรม

ประเด็น การ วิเคราะห์	หน่วยงาน	ปัญหาและข้อจำกัด	ความต้องการ/ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา
	แห่งชาติ - สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร - สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ยังขาดความแม่นยำ - ความไม่เป็นเอกภาพของการจัดการที่ดิน การจัดเก็บข้อมูลกลางของประเทศเรื่องดิน และที่ดิน - ปัญหาคนบุกรุกที่ดินและบุกรุกป่า - ขาดการติดตามประเมินผลการใช้ฐานข้อมูลทรัพยากรดินและที่ดินของประเทศ - การถือครองที่ดินเกษตรกรรมส่วนใหญ่ยังขาดกรรมสิทธิ์ที่ดิน ทำให้ขาดความตระหนักในการปรับปรุงที่ดินและฟื้นฟูทรัพยากรที่ดิน - เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของโครงการเท่าที่ควร - เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับรายได้และความเป็นอยู่ - ไม่สามารถดำเนินการได้ในบางพื้นที่ เนื่องจากปัญหาด้านกฎหมาย - ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน บางโครงการเป็นระยะสั้นส่งผลให้แก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกรขาดความต่อเนื่องและได้รับผลกระทบในระยะยาว - ปัญหาการพิสูจน์สิทธิ์ในที่ดิน หากนโยบาย one map ดำเนินการแล้วเสร็จ อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ใช้ที่ดินในบางพื้นที่	ของที่ดินและภัยแล้ง - จัดทำระบบฐานข้อมูลการใช้ที่ดิน (present land use) ให้ตรงกันและเป็นปัจจุบันในทุกๆ ปี เพื่อให้สามารถประเมินความเสี่ยงของที่ดินด้วยแนวคิด LDN ที่เป็นฐานเดียวกัน - ขับเคลื่อนการนำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเพื่อใช้สำหรับจัดสรรที่ดินให้กับเกษตรกรในพื้นที่ คทช. หรือ ส.ป.ก. - สำรวจความเหมาะสมของที่ดินจัดสรรให้กับเกษตรกรในพื้นที่ คทช. หรือ ส.ป.ก. - เพิ่มมาตรการพิสูจน์สิทธิ์และไกล่เกลี่ยข้อพิพาทการใช้ที่ดินให้กับเกษตรกรและประชาชนเพื่อลดปัญหาการขัดแย้งการใช้ที่ดิน

ประเด็น การ วิเคราะห์	หน่วยงาน	ปัญหาและข้อจำกัด	ความต้องการ/ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา
2. ด้านป่า ไม้และ ระบบนิเวศ	- กรมป่าไม้ - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช - สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	- การกำหนดเป้าหมายการเพิ่มสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ ของแผนปฏิบัติการยังไม่สอดคล้องกับเป้าหมายตัวชี้วัดของนโยบายป่าไม้แห่งชาติ และแผนปฏิบัติการราชการของกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช - เกษตรกรและประชาชนในบางพื้นที่ยังขาดความตระหนักในการใช้ที่ดิน ยังคงมีการบุกรุกป่าเพื่อทำเกษตร และเผาป่าเพื่อใช้ที่ดินทำการเกษตรในบางพื้นที่ - ยังขาดแรงจูงใจในการรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม - เป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกและความเป็นกลางทางคาร์บอน ต้องกำหนดเป้าหมายจากการเพิ่มสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่สีเขียว แต่การขับเคลื่อนเป้าหมายยังขาดกลไกการถ่ายทอดเป้าหมายสู่การปฏิบัติไปยังหลายหน่วยงาน	- สร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรประชาชนในการรับการรู้ซื้อเรื่องการซื้อขายคาร์บอนเครดิต - กำหนดเป้าหมายการพัฒนาในเชิงพื้นที่ร่วมกัน - สร้างกลไกในการขับเคลื่อนในระดับเพื่อเชื่อมโยงนโยบายสู่ระดับจังหวัด ตำบล หมู่บ้าน - จัดทำระบบฐานข้อมูลการใช้ที่ดิน (present land use) ให้ตรงกันและเป็นปัจจุบันในทุกๆ ปี เพื่อให้สามารถประเมินความเสื่อมโทรมของที่ดินด้วยแนวคิด LDN ที่เป็นฐานเดียวกัน - กำหนดมาตรการจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ แก้ปัญหาล้างแ้ง - เชื่อมโยงเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกและความเป็นกลางทางคาร์บอน กับแผนปฏิบัติการแห่งชาติUNCCD ด้านการเพิ่มสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่สีเขียว
3. ด้าน ทรัพยากร น้ำ	- กรมทรัพยากรน้ำ - กรมอุตุนิยมวิทยา - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมชลประทาน - สำนักงานทรัพยากรน้ำ	- ขาดเป้าหมายเชิงพื้นที่และเชิงเวลาร่วมกัน ทำให้การบริหารจัดการน้ำยังไม่เป็นระบบ - ขาดความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการระดับประเทศ เนื่องจากการบริหารจัดการน้ำมี	- ควรมีพื้นที่ต้นแบบในการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนเพื่อป้องกันภัยแล้งและความเสื่อมโทรมของที่ดิน - ควรนำโมเดลการบริหารจัดการพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้มาเป็นต้นแบบในการดำเนินงานด้านการป้องกันภัยแล้งและ

ประเด็น การ วิเคราะห์	หน่วยงาน	ปัญหาและข้อจำกัด	ความต้องการ/ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา
	แห่งชาติ - กรมฝนหลวงและ การบินเกษตร - มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	หลายหน่วยงานดำเนินการแต่ยังไม่ มีความเชื่อมโยงกัน - ปัญหากฎหมายการใช้พื้นที่ในเขต ป่า เพื่อสร้างระบบกระจายน้ำ บริเวณพื้นที่ลาดชัน - มีข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่ ระหว่างพื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่เกษตร ลาดชัน และพื้นที่ราบเชิงเขา เนื่องจากบทบาทภารกิจของ หน่วยงานยังไม่สามารถเข้าไป ดำเนินการได้ - ข้อมูลสถานการณ์ทรัพยากรน้ำ และพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง ยังใช้ข้อมูล อ้างอิงจากหลายหน่วยงาน ทำให้ การเตือนภัยหรือการกำหนด มาตรการจัดการยังไม่สอดคล้องกับ สถานการณ์ภัยแล้งจริง	ทะเลทราย - มาตรการในการจัดการพื้นที่ต้อง คำนึงถึงการจัดการพื้นที่ป่าและพื้นที่ เกษตรไปพร้อมกัน - กำหนดพื้นที่เป้าหมายในอนาคต ควร จัดลำดับความสำคัญและพิจารณา พื้นที่วิกฤตหรือพื้นที่เสี่ยงเป็นอันดับ แรก โดยกำหนดพื้นที่นำร่อง ที่ สามารถร่วมมือกันทำงานได้ตรง เป้าประสงค์หลายๆ หน่วยงาน - ให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่เกษตรกร หรือชุมชนร้องขอ - วางแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมไปถึงการสำรองน้ำไว้ใช้ในช่วงเกิด ภัยแล้ง - ควรมีการประสานความร่วมมือ ให้ คำปรึกษา และถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหาร จัดการน้ำอย่างเป็นระบบ - พัฒนาแหล่งเก็บน้ำให้เพียงพอต่อ ความต้องการนำไปสู่ความสามารถใน การปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศในช่วงที่ มีปริมาณน้ำฝนน้อย - ควรให้มีการกำหนดค่าเป้าหมายและ พื้นที่ดำเนินการให้สอดคล้องกัน ระหว่างพื้นที่ต้นน้ำ พื้นที่เกษตรลาด ชัน และพื้นที่ราบเชิงเขา โดยการบูรณ

ประเด็น การ วิเคราะห์	หน่วยงาน	ปัญหาและข้อจำกัด	ความต้องการ/ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา
			การร่วมกันระหว่างกรมพัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เพื่อให้เกิดการ ขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยมีสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เป็นหน่วยบูรณาการหลัก
4. ด้าน ภาคประชา สังคม ชุมชนและ ท้องถิ่น	- กรมประชาสัมพันธ์ - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - สภาเกษตรกรแห่งชาติ - มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	- ปัญหาสิทธิที่ดินทำกิน เช่น พื้นที่ป่าถูกบุกรุก เกษตรกรถือครองเกินเกณฑ์ ส่งผลถึงการบรรลุเป้าหมาย SDG - ความรู้เอเลนิญเญเกษตรกรขาดความเข้าใจที่แท้จริง ขาดการรับรู้วิธีแก้ไขปัญหา - มุมมองของการสื่อสารและลักษณะการใช้ประโยชน์ในพื้นที่แตกต่างกัน - แหล่งข้อมูลหลากหลายแต่ไม่สอดคล้องกัน - ไม่มีข้อมูลของเกษตรกรที่เกิดภัยสมบูรณ์ - เกษตรกรยังไม่เข้าถึงความช่วยเหลือของรัฐ - กลไกในการเมืองท้องถิ่นในการให้ความช่วยเหลือการเกิดภัยพิบัติ - การใช้เทคโนโลยีของเกษตรกรล่าช้า - การเก็บข้อมูลของภาครัฐไม่	- สร้างการรับรู้ด้านภัยพิบัติให้กับชุมชนท้องถิ่นโดยจัดประเภทเกษตรกรแยกช่วงวัย เพื่อง่ายต่อการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม - ควรมีพื้นที่นารองในการป้องกันและลดผลกระทบภัยแล้ง เพื่อให้หน่วยงานต่างๆเข้ามาร่วมบูรณาการเชิงพื้นที่มากขึ้น - หน่วยงานควรใช้ข้อมูลกลางร่วมกัน (ย้อนหลัง 10 ปี) เพื่อให้ทราบข้อมูลและสถานการณ์พื้นที่เกิดภัยพิบัติและพื้นที่เสี่ยงภัยที่ตรงกันทั้งประเทศ - สร้างการสื่อสารแบบฉบับไว สร้างบทเรียนให้เกษตรกรรับรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้จากภาครัฐ - การจัดทำฐานข้อมูลกลาง และสื่อสารการรับรู้ให้เห็นเป้าหมายร่วมกัน - กำหนดเป้าหมายของพื้นที่บริหารจัดการน้ำ ร่วมกันเพื่อจัดลำดับความสำคัญการแก้ไขปัญหาดตามระดับความรุนแรงและความจำเป็นเร่งด่วน

ประเด็น การ วิเคราะห์	หน่วยงาน	ปัญหาและข้อจำกัด	ความต้องการ/ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา
		ต่อเนื่องในบางจังหวัด - ความถี่ของภัยแต่ละประเภทมีความสำคัญ - การบูรณาการข้อมูลร่วมกันของหน่วยงาน - พื้นที่เป้าหมายไม่ชัดเจน - ฐานข้อมูลไม่ชัดเจน ข้อมูลยังไม่ครบถ้วน ความละเอียดของข้อมูลไม่พอ - การบูรณาการของแต่ละหน่วยงานยังไม่ชัดเจน - งบประมาณไม่เพียงพอ - ขาดการจัดเก็บข้อมูลเพื่อตอบสนองเป้าหมายความเท่าเทียมทางเพศ (gender) ที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง	- สร้างความรับรู้ของการช่วยเหลือผู้ประสบภัย และการเกิดภัย - การเพิ่มประสิทธิภาพของข้อมูลให้มีความแม่นยำและเป็นปัจจุบัน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริงและสามารถสื่อสารให้ประชาชนรับรู้ได้ตรงกัน - ใช้กลไกของคณะกรรมการ ในแต่ละด้าน เพื่อแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนให้ชุมชนเกษตรกร มีส่วนร่วม เห็นคุณค่าของเทคโนโลยีที่หน่วยงานภาครัฐเข้าไปถ่ายทอดและส่งเสริม - สร้างพื้นที่ต้นแบบหรือพื้นที่นำร่อง ที่มีหลายปัญหาในพื้นที่เดียวกัน (multi-criteria) เช่น พื้นที่ที่มีทั้งปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง ที่ดินทำกิน ความเสื่อมโทรม โดยมีการเก็บข้อมูลองค์ประกอบในทุกปัญหา เพื่อบูรณาการในทุกหน่วยงานร่วมกัน - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ประโยชน์ในพื้นที่อย่างยั่งยืนของแต่ละชุมชน โดยสร้างแรงจูงใจในการให้รางวัล การอยู่ดีกินดีในชุมชน ชุมชนได้ประโยชน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน - การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ ข้อมูลการรับรู้ให้เกษตรกรสามารถรับรู้ข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น เช่น ปราชญ์

ประเด็น การ วิเคราะห์	หน่วยงาน	ปัญหาและข้อจำกัด	ความต้องการ/ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา
			เกษตรกรในพื้นที่ หมอหินอาสา ที่เป็น ต้นแบบ ทำสื่อให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย ครบทุกด้าน รูปแบบน่าสนใจ แยกตาม วัย ช่วงอายุและเพศของเกษตรกร
5. ด้าน วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	- กรมอุตุนิยมวิทยา - กรมพัฒนาที่ดิน - GISTDA - หอการค้าไทย - สำนักงานพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ - มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	- หน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่ทราบภารกิจของ UNCCD ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทภารกิจหน่วยงาน ทำให้ยากต่อการขับเคลื่อนงานด้านนี้โดยตรง - มาตรฐานการวิเคราะห์ในแต่ละตัวชี้วัดยังไม่มีการจัดทำความสอดคล้อง (harmonization of indicator testing method) ขาดข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลที่มีความสอดคล้องกัน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก - ยังไม่มีการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินการด้านการป้องกันความเสี่ยงโทรมของที่ดินและการแปรสภาพเป็นทะเลทราย	- กำหนดเป้าหมาย UNCCD ให้ชัดเจน และกำหนดบทบาท/หน้าที่แต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน - ภายใต้อาณัติปฏิบัติการแห่งชาติ - จัดทำมาตรฐานการวิเคราะห์ในแต่ละตัวชี้วัดการจัดเก็บข้อมูลให้มีความสอดคล้องและมีการประกันคุณภาพข้อมูลในแนวทางมาตรฐานสากล การเก็บข้อมูล พื้นที่เป้าหมาย - ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถนำผลสำเร็จของงานวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปต่อยอดได้ - เพิ่มการพัฒนางานวิจัยโดยใช้ฐานข้อมูลความเสี่ยงโทรมของที่ดินในการพัฒนาต่อยอดเพื่อกำหนดมาตรการจัดการอย่างเหมาะสม - เพิ่มการประสานความร่วมมือ ให้คำปรึกษา และถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - เชื่อมโยงกับคลังข้อมูลขนาดใหญ่ ทางด้านข้อมูลเชิงพื้นที่ ข้อมูลภาคโรค

ประเด็น การ วิเคราะห์	หน่วยงาน	ปัญหาและข้อจำกัด	ความต้องการ/ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา
			พืช ข้อมูลเฉพาะทางในด้านต่างๆ - เพิ่มบทบาทให้หน่วยงานของรัฐ มหาวิทยาลัย เข้ามามีส่วนร่วมนำเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นมาไปส่งเสริมให้เกษตรกรมีความเข้าใจถึงประโยชน์ และเรียนรู้การใช้งาน เพื่อติดตามวางแผนการปลูกพืช ลดความเสี่ยงการปลูกพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม
6. ด้าน แผนงาน งบประมาณ และการ ต่างประเทศ	- สำนักงานประมาณ - กรมองค์การระหว่างประเทศ - กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย - สำนักงานการเกษตรต่างประเทศ - กรมพัฒนาที่ดิน - สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	- ขาดการบูรณาการอย่างเป็นระบบระหว่างหน่วยงาน อีกทั้งการขออนุมัติงบประมาณบูรณาการในประเทศมีข้อจำกัด - ภารกิจที่ UNCCD ได้รับ ไม่สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน - ขาดหน่วยงานกลางในการทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานขอแหล่งเงินทุนสนับสนุนจากต่างประเทศ โดยตรงสำหรับงานในระดับประเทศซึ่งต้องมีการบูรณาการหลายหน่วยงานรวมทั้งขั้นตอนไม่กระชับ ทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศได้ทันเวลาที่กำหนดจากแหล่งทุน - บุคลากรยังขาดประสบการณ์ในการเขียนขอทุนต่างประเทศ - ขาดการสร้างความรู้ถึง	- เพิ่มบทบาทของสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการเพื่อขอแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ - จัดทำคู่มือการเขียนข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับทุนสนับสนุนจากต่างประเทศ เช่น กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) - จัดตั้งศูนย์แปลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลง และความร่วมมือระหว่างประเทศ - ปรับปรุงหลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่จะต้องเสนอต่อ ครม. เพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการ - พัฒนา Baseline ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีความน่าเชื่อถือรวมทั้งประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกัน - พัฒนาระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ประเด็น การ วิเคราะห์	หน่วยงาน	ปัญหาและข้อจำกัด	ความต้องการ/ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา
		ความสำคัญของทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ และระบบนิเวศที่เกี่ยวข้อง ผ่านการจัดการทรัพยากร รวมทั้ง การตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ การแปรสภาพ เป็นทะเลทราย ความหลากหลาย ทางชีวภาพ ภัยแล้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทั่วโลกสนใจและให้ความสำคัญ - ประเทศไทยยังคงติดอยู่กับกับดัก รายได้ปานกลางทำให้ขาดโอกาส ในการขอรับงบประมาณสนับสนุน จากต่างประเทศ ได้อย่างเต็มที่	-เพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรใน การเขียนขอทุนต่างประเทศ โดยการ จัดอบรมให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 4

แผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Programme: NAP) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย พ.ศ. 2566 – 2570

4.1 วิสัยทัศน์ (Vision)

“ป้องกันการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ด้วยการลดผลกระทบความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้ง
สู่การบรรลุเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2570”

4.2 พันธกิจตามพันธกรณี (International Obligations)

1) กำหนดบทบาทสำคัญของประเทศในการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย การลดความเสื่อมโทรม
ของที่ดิน การบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้ง และจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอตามสถานการณ์และ
ความสามารถของประเทศ

2) จัดทำยุทธศาสตร์ แผนงานโครงการในการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย การลดความเสื่อม
โทรมของที่ดิน และการบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้ง ภายใต้กรอบของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
(Sustainable Development Goals: SDGs)

3) ศึกษาและวิเคราะห์ถึงสาเหตุปัจจัยต่อความเสื่อมโทรมของที่ดินที่ทำให้เกิดการแปรสภาพเป็น
ทะเลทราย และให้ความสำคัญกับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการแปรสภาพเป็น
ทะเลทราย

4) สร้างความตระหนักและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นโดยเฉพาะบทบาทของสตรี
สตรีและเยาวชนด้วยการสนับสนุนของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย
และการบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้ง

5) เพิ่มขีดความสามารถตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนปฏิบัติการระยะยาว
(UNCCD 2018-2030 Strategic Framework)

4.3 เป้าหมายสำคัญ (Ultimate Goals) :

- 1) บรรลุเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN)
- 2) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) “สัดส่วนพื้นที่ดินเสื่อมโทรมเมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด”

4.4 ตัวชี้วัดระดับประเทศ (National Key Indicators)

- 1) ประเทศไทยมีความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน ภายในปี 2570 (คิดจากฐานปี 2561 ร้อยละ 21)
- 2) สัดส่วนพื้นที่ดินเสื่อมโทรมเมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด ลดลง ร้อยละ 10 ภายในปี 2570

4.5 วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Objectives)

- 1) เพื่อปรับปรุงสถานะระบบนิเวศของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย/ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ส่งเสริมการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนและสนับสนุนต่อความสำเร็จของความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN)
- 2) เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของประชากรในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของที่ดินและความแห้งแล้ง
- 3) เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้ง และสร้างศักยภาพในการปรับตัวของประชากรและระบบนิเวศ
- 4) เพื่อสร้างผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมทั่วโลก ผ่านการดำเนินการของอนุสัญญา UNCCD ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) เพื่อระดมทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานจากการสร้างความเป็นหุ้นส่วน (Partnerships) ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับโลกและระดับประเทศ

4.6 ประเด็นการพัฒนา (Strategies)

ด้านที่ 1 ขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN)

เป้าหมาย (goals)

- 1.1 ผลผลิตภาพของที่ดินและระบบนิเวศของพื้นที่ได้รับการฟื้นฟูให้สามารถคงสภาพได้
- 1.2 มีการกำหนดเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินและกำหนดมาตรการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดินด้วยความสมัครใจในระดับประเทศ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาฐานข้อมูลความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN Baseline) ให้เป็นเส้นฐานความเสื่อมโทรมของที่ดินของประเทศ

กลยุทธ์ที่ 2 บริหารจัดการพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่สีเขียว สร้างระบบนิเวศให้ยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 3 อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรที่ดินเสื่อมโทรม

กลยุทธ์ที่ 4 รักษาผลผลิตภาพของที่ดินด้วยเทคโนโลยีการจัดการที่ดินและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 5 ติดตามและประเมินสถานการณ์ความเสื่อมโทรมของที่ดินให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ด้านที่ 2 ส่งเสริมการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของที่ดินและความแห้งแล้ง

เป้าหมาย (goals)

2.1 มาตรการการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและความเสื่อมโทรมของที่ดินได้รับการส่งเสริมและนำไปปฏิบัติในระดับพื้นที่

2.2 ลดความเปราะบางของระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบและเพิ่มการปรับตัวให้กับระบบนิเวศ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 สร้างแนวปฏิบัติการจัดการทรัพยากรดินและน้ำอย่างยั่งยืนของประเทศ

กลยุทธ์ที่ 2 กำหนดมาตรการในการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และระดับความรุนแรงของปัญหาด้วยแนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN)

กลยุทธ์ที่ 3 ป้องกัน ลดผลกระทบความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้ง

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการน้ำและป่าไม้ระดับลุ่มน้ำ

ด้านที่ 3 สร้างศักยภาพในการปรับตัวของประชากรและระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง

เป้าหมาย (goals)

3.1 ประชากรที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งสามารถเข้าถึงทรัพยากรน้ำและอาหารอย่างเพียงพอ

3.3 ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น

3.3 ประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยเฉพาะเยาวชนและสตรีได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้ง

3.4 การอพยพของประชากรที่มีสาเหตุจากภัยแล้งและความเสื่อมโทรมของที่ดินมีแนวโน้มลดลง

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำต้นทุนและแหล่งเก็บน้ำโดยกำหนดสัดส่วนผู้ใช้น้ำที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง

กลยุทธ์ที่ 2 สร้างความพร้อมในการรับมือและการจัดการความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในการจัดการน้ำ

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาระบบการพยากรณ์สถานการณ์น้ำและเตือนภัยล่วงหน้า (early warning system)

กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มบทบาทสิทธิสตรีและเยาวชนในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้งในระดับพื้นที่

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาระบบการช่วยเหลือ ชดเชย หรือระบบประกันภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำและการใช้ที่ดิน

ด้านที่ 4 สร้างผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมของโลกด้วยการบูรณาการงานอนุสัญญาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมาย (goals)

4.1 การจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและการฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน มีความเชื่อมโยงกับการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.2 การบูรณาการกับความตกลงทางสิ่งแวดล้อมของโลกด้านอื่น ๆ ได้รับการยกระดับ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 บูรณาการการดำเนินงานเพื่อบรรเทาผลกระทบของภัยแล้งและฟื้นคืนความเสื่อมโทรมของที่ดินในทุกกระดับ

กลยุทธ์ที่ 2 เชื่อมโยงกับเป้าหมายการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับประเทศและระดับโลกผ่านกลไกของแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (NAP) 3 อนุสัญญาริโอ

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนากล้องข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (Rio Knowledge Hub) ของประเทศสำหรับติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงได้ทันที่

กลยุทธ์ที่ 4 สร้างความตระหนักเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและเพิ่มขีดความสามารถให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยใช้หลักการปรับตัวของระบบนิเวศ (Ecosystem-based Adaptation หรือ EbA)

ด้านที่ 5 สร้างความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ (Partnerships) ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ

เป้าหมาย (goals)

5.1 การระดมทรัพยากรทางการเงิน (ที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่งาน) ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศให้เพียงพอและทันเวลาต่อความต้องการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

5.2 เพิ่มศักยภาพบทบาทหน่วยงานภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานของอนุสัญญาทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือจากภาคเอกชนและภาคประชาชนในการสงวนรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านแนวทางการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR)

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมเครือข่ายประชาชน องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บริเวณพื้นที่เสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง

กลยุทธ์ที่ 4 สนับสนุนให้เกิดช่องทางจัดสรรงบประมาณการดำเนินงานด้านการปรับตัวต่อผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้กับหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนากลไกทางการเงินสำหรับสนับสนุนการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดิน และการป้องกันบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้งทั้งในและต่างประเทศ

4.7 แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map)

แผนยุทธศาสตร์ของอนุสัญญา (the UNCCD 2018-2030 Strategic Framework) ปี พ.ศ. 2561-2573

1.ปรับปรุงสถานะระบบนิเวศของพื้นที่ได้รับผลกระทบ การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย/ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ส่งเสริมการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน

2. พัฒนาความเป็นอยู่ของประชากรในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของที่ดินและความแห้งแล้ง

3.ป้องกันและลดผลกระทบจากภัยแล้ง และสร้างศักยภาพในการปรับตัวของประชากรและระบบนิเวศ

4.สร้างผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมทั่วโลก ผ่านการดำเนินการของอนุสัญญา UNCCD ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.ระดมทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานจากการสร้างความเป็นหุ้นส่วน

แผนปฏิบัติการแห่งชาติ (National Action Programme) ของอนุสัญญา UNCCD ประเทศไทย

ด้านที่ 1 ขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN)

ด้านที่ 2 ส่งเสริมการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของที่ดินและความแห้งแล้ง

ด้านที่ 3 สร้างศักยภาพในการปรับตัวของประชากรและระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง

ด้านที่ 4 สร้างผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมของโลกด้วยการบูรณาการงานอนุสัญญาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความหลากหลายทางชีวภาพ

ด้านที่ 5 สร้างความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ (Partnerships) ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับโลกและระดับประเทศ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์

1 พัฒนาฐานข้อมูลความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN Baseline) ให้เป็นเส้นฐานความเสื่อมโทรมของที่ดินของประเทศ
2 บริหารจัดการพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่สีเขียว สร้างระบบนิเวศให้ยั่งยืน
3 อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรที่ดินเสื่อมโทรม
4 รักษาผลผลิตของที่ดินด้วยเทคโนโลยีการจัดการที่ดินและสิ่งแวดล้อม
5 ติดตามและประเมินสถานการณ์ความเสื่อมโทรมของที่ดินให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

1 สร้างแนวปฏิบัติการจัดการทรัพยากรดินและน้ำอย่างยั่งยืนของประเทศ
2 กำหนดมาตรการในการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และระดับความรุนแรงของปัญหาด้วยแนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN)
3 ป้องกัน ลดผลกระทบความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้ง
4 ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการน้ำและป่าไม้ระดับลุ่มน้ำ

1 สร้างแนวปฏิบัติการจัดการทรัพยากรดินและน้ำอย่างยั่งยืนของประเทศ
2 กำหนดมาตรการในการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และระดับความรุนแรงของปัญหาด้วยแนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN)
3 ป้องกัน ลดผลกระทบความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้ง
4 ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการน้ำและป่าไม้ระดับลุ่มน้ำ

1 สร้างแนวปฏิบัติการจัดการทรัพยากรดินและน้ำอย่างยั่งยืนของประเทศ
2 กำหนดมาตรการในการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และระดับความรุนแรงของปัญหาด้วยแนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN)
3 ป้องกัน ลดผลกระทบความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้ง
4 ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการน้ำและป่าไม้ระดับลุ่มน้ำ

1 สร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม
2 ส่งเสริมความร่วมมือจากภาคเอกชนและภาคประชาชนในการสงวนรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านแนวทางการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR)
3 ส่งเสริมเครือข่ายประชาชน องค์กรชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บริเวณพื้นที่เสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง
4 สนับสนุนให้เกิดช่องทางจัดสรรงบประมาณดำเนินงานด้านการปรับตัวต่อผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. พัฒนากลไกทางการเงินสำหรับสนับสนุนการลดการสูญเสียของทรัพยากรที่ดินและการป้องกัน

4.8 แผนปฏิบัติการแห่งชาติ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

4.8.1 ประเด็นการพัฒนาด้านที่ 1 ขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN)

เป้าหมาย (goals)

1.1 ผลผลิตภาพของที่ดินและระบบนิเวศของพื้นที่ที่ได้รับการฟื้นฟูให้สามารถคงสภาพได้

1.2 มีการกำหนดเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินและกำหนดมาตรการจัดการความเสี่ยงของที่ดินด้วยความสมัครใจใน

ระดับประเทศ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนารฐานข้อมูลความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN Baseline) ให้เป็นเส้นฐานความเสี่ยงของที่ดินของประเทศ	ฐานข้อมูลความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN Baseline) ครอบคลุมทั้งประเทศ 77 จังหวัด	- พัฒนารฐานข้อมูลตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN Baseline) ในระดับพื้นที่ ให้ครอบคลุมสภาพปัญหาและศักยภาพการใช้ที่ดินของประเทศ - จัดทำแนวปฏิบัติในการประเมินความเสี่ยงของที่ดินตามตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN) ให้สามารถสะท้อนแนวทางการจัดการความเสี่ยงของที่ดินระดับประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ - จัดทำระบบฐานข้อมูลการใช้ที่ดิน (Present Land Use) ให้ตรงกันและเป็นปัจจุบันในทุก ๆ ปี ให้สามารถประเมินความเสี่ยงของที่ดินด้วยแนวคิด LDN ที่เป็นฐานเดียวกัน - บริหารจัดการข้อมูลทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Datasets) ให้เกิดความแม่นยำ - ขยายผลการจัดทำ LDN Baseline ในการประเมินความเสี่ยงของที่ดินให้ครอบคลุมทั้งประเทศ เพื่อเป็นกรอบในการวางนโยบายกำหนดพื้นที่	- กรมพัฒนาที่ดิน - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมป่าไม้ - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
		เป้าหมายในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินของประเทศ ให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 15.3.1) - พัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร (Decision Support System) สำหรับติดตามสถานการณ์ทรัพยากรดินและที่ดินของประเทศไทยในรูปแบบ Dashboard โดยเชื่อมโยง (Open & Connect) ฐานข้อมูล LDN Baseline กับหน่วยงานด้านนโยบายที่ดินและทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการเชิงระบบ	
กลยุทธ์ที่ 2 บริหารจัดการพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่สีเขียว สร้างระบบนิเวศให้ยั่งยืน	-เพิ่มสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ (ร้อยละ 40) -เพิ่มพื้นที่สีเขียว และสร้างระบบนิเวศให้ยั่งยืน	- ทบทวนและดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินทางการเกษตรให้สอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ระดับชาติ - เชื่อมโยงเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกและความเป็นกลางทางคาร์บอนกับแผนปฏิบัติการแห่งชาติของ UNCCD ด้านการเพิ่มสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่สีเขียว - ส่งเสริมการปลูกป่าและปลูกต้นไม้ที่เติบโตเร็วในระดับครัวเรือนและชุมชนภายใต้แนวคิดและกลไกที่เหมาะสม - จัดทำธนาคารต้นไม้เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพและปริมาณกักเก็บคาร์บอนในดิน - ส่งเสริมการพัฒนากฎระเบียบของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าไม้ การปลูกป่าในพื้นที่ป่าที่เชื่อมต่อกับแนวที่ดินที่รัฐเป็นเจ้าของโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน - ส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนงานอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรดิน น้ำ	- กรมพัฒนาที่ดิน - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - กรมป่าไม้ - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
		ป่าไม้ และระบบนิเวศ แบบบูรณาการ - ส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้บำรุงไม้เศรษฐกิจในที่ดินที่มีสิทธิ์ตามกฎหมาย - พัฒนาระบบบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวของประเทศ	- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
กลยุทธ์ที่ 3 อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรที่ดินเสื่อมโทรม ด้วยแนวคิด LDN	ผลิตภาพของที่ดินและระบบนิเวศของพื้นที่สามารถคงสภาพหรือได้รับการฟื้นฟู	- การปรับปรุงคุณภาพดินให้สอดคล้องกับระดับความรุนแรงของปัญหา - การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดินให้สอดคล้องกับระดับความรุนแรงของปัญหา - การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินให้เหมาะสมด้วยระบบบริหารจัดการเชิงรุก - วิจัย พัฒนา และสร้างนวัตกรรมด้านการพัฒนาที่ดิน การจัดการน้ำ การจัดการป่าไม้และระบบนิเวศ - การแก้ไขปัญหาความทับซ้อนเกี่ยวกับแนวเขตที่ดินของรัฐ - การป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ - การอนุรักษ์ ดูแลรักษาและฟื้นฟูพื้นที่ป่าเพื่อรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม - การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐและเอกชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด - การปรับปรุง ฟื้นฟู และพัฒนาคุณภาพดินให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม - การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินรายสาขาอย่างเหมาะสม ตามศักยภาพ - ประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการเกษตร การพัฒนาที่ดินที่ยั่งยืน การทำเกษตรที่ดี การทำเกษตรอินทรีย์ การทำเกษตรผสมผสาน และการ	- กรมพัฒนาที่ดิน - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - สำนักงาน - กรมการข้าว - กรมวิชาการเกษตร - กรมส่งเสริมการเกษตร - สำนักงาน - คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมป่าไม้ - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
		ส่งเสริมระบบเกษตรที่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น - สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้และการจัดการที่ดินเพื่อความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน - เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำสำหรับพื้นที่เกษตร	สิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 4 รักษาผลิตภาพของที่ดินด้วยเทคโนโลยีการจัดการที่ดินและสิ่งแวดล้อม	ลดการสูญเสียคาร์บอนและเพิ่มการสะสมคาร์บอนในดิน	- ลดการสูญเสียคาร์บอนในดินและเพิ่มการสะสมคาร์บอนในดินด้วยการอนุรักษ์ดินและน้ำ - ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการที่ดิน - ส่งเสริมมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยใช้มาตรการทางกลและพืช - การปรับปรุงดินที่เหมาะสมในพื้นที่เกษตรในบริเวณที่สูงและที่ลุ่ม - ส่งเสริมการรณรงค์เพื่อลดการเผาตอซัง การควบคุมการเผาป่า และการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร - พัฒนาระบบข้อมูลระดับประเทศเกี่ยวกับผลิตภาพของที่ดินและคาร์บอนในดิน - พัฒนาระบบการประเมินปริมาณคาร์บอนบนดินและใต้พื้นดิน ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน (ระหว่างกรมพัฒนาที่ดินและกรมป่าไม้) - ตรวจสอบข้อมูลภาคสนามควบคู่กับการใช้ข้อมูลระยะไกล (Remote Sensing) ในการพัฒนาระบบข้อมูล - การลดการเผาเพื่อเก็บเกี่ยวและจัดการแปลงด้วยการใช้ประโยชน์จากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร - สร้างผู้ประกอบการภายในชุมชนที่สามารถนำเทคโนโลยีมาช่วยในการผลิตที่	- กรมพัฒนาที่ดิน - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - กรมชลประทาน - กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - กรมการข้าว - กรมวิชาการเกษตร - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมประมง - กรมปศุสัตว์ - สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร - สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
		มีประสิทธิภาพ มีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีการแปรรูปเพิ่มมูลค่าผลผลิต - ยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร มีการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด - ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสมตามค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืช (SSNM) เพื่อเพิ่มผลิตภาพของดินและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม - เพิ่มเศรษฐกิจหมุนเวียนในภาคเกษตร โดยการส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้าน Zero waste ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม - การพัฒนาตลาดคาร์บอนเครดิตสำหรับสินค้าเกษตร เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกร - การศึกษาศักยภาพการกักเก็บคาร์บอนในพื้นที่ป่าไม้ และพื้นที่การเกษตร	- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมป่าไม้ - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 5 ติดตามและประเมินสถานการณ์ความเสื่อมโทรมของที่ดินให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	ประเทศมีฐานข้อมูลเพื่อจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดในรายงานผลการดำเนินงานอนุสัญญา UNCCD (National Report)	- พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดในรายงานผลการดำเนินงานอนุสัญญา UNCCD ให้สอดคล้องกับรูปแบบ (Template) ระดับสากล - จัดทำ Catalog ที่ระบุแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานอนุสัญญาฯ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานแห่งชาติ (National Report) - จัดทำมาตรฐานข้อมูลกลางจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่ใช้สำหรับรายงานเพื่อให้สามารถนำมารวมกัน หรือเปรียบเทียบกันได้ - ส่งเสริมการนำฐานข้อมูลสำหรับรายงานผลการดำเนินงานอนุสัญญา	- กรมพัฒนาที่ดิน - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - กรมชลประทาน - กรมป่าไม้ - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช - สำนักนโยบายและแผน

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
		(National Report) ไปใช้ประโยชน์ในวงกว้าง ผ่าน Application Programming Interface (API) - บูรณาการการมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานอนุญาตให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมควบคุมมลพิษ - กรมอนามัย - สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม

4.8.2 ประเด็นการพัฒนาด้านที่ 2 ส่งเสริมการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของที่ดินและความแห้งแล้ง

เป้าหมาย (goals)

2.1 มาตรการการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและความเสื่อมโทรมของที่ดินได้รับการส่งเสริมและนำไปปฏิบัติในระดับพื้นที่

2.2 ลดความเปราะบางของระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบและเพิ่มการปรับตัวให้กับระบบนิเวศ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
------------------------	----------	----------------------------------	-------------------

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
กลยุทธ์ที่ 1 สร้างแนว ปฏิบัติการจัดการทรัพยากร ดินและน้ำอย่างยั่งยืนของ ประเทศ	- แนวปฏิบัติการ จัดการทรัพยากรดิน สามารถนำไปใช้ในการ กำหนดมาตรการการ จัดการความเสื่อม โทรมของที่ดินและ พื้นที่แห้งแล้ง (ครอบคลุมพื้นที่เสื่อม โทรมและพื้นที่เสี่ยงภัย แล้ง) -แนวปฏิบัติการจัดการ ทรัพยากรดินอย่าง ยั่งยืนสามารถนำไปใช้ ในการกำหนด มาตรการการจัดการ ความเสื่อมโทรมของ ที่ดินและพื้นที่แห้งแล้ง	- สร้างมาตรฐานการจัดการจัดการทรัพยากรดินและน้ำอย่างยั่งยืนระดับประเทศ ด้วยความสมัครใจ - การพัฒนากลไกการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินให้มีประสิทธิภาพ - การพัฒนาเครื่องมือเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินให้เกิด ประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม - การพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการบริหารจัดการที่ดินและ ทรัพยากรดิน - ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถนำผลสำเร็จของงานวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีไปต่อยอดได้ - พัฒนางานวิจัย นวัตกรรมโดยใช้ฐานข้อมูลความเสื่อมโทรมของที่ดินในการพัฒนา ต่อยอดเพื่อกำหนดมาตรการจัดการอย่างเหมาะสม - ประสานความร่วมมือ ให้คำปรึกษา และถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีด ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - เพิ่มบทบาทให้หน่วยงานของรัฐ มหาวิทยาลัย เข้ามามีส่วนร่วมนำเทคโนโลยีที่ พัฒนาขึ้นมาไปส่งเสริมให้เกษตรกรมีความเข้าใจถึงประโยชน์และเรียนรู้การใช้งาน เพื่อติดตามวางแผนการปลูกพืช ลดความเสี่ยงการปลูกพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม	- กรมพัฒนาที่ดิน - กรมชลประทาน - กรมฝนหลวงและการ บินเกษตร - สำนักงานการปฏิรูป ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - กรมทรัพยากรน้ำ - สำนักงาน คณะกรรมการนโยบาย ที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ - กรมอุตุนิยมวิทยา - กรมป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย - กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น - กรมการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศและ สิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
	(ครอบคลุมพื้นที่เสื่อมโทรมและพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง)		
กลยุทธ์ที่ 2 กำหนดมาตรการในการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และระดับความรุนแรงของปัญหาด้วยแนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN)	ผลิตภาพของที่ดินและระบบนิเวศของพื้นที่สามารถคงสภาพหรือได้รับการฟื้นฟู	- กำหนดมาตรการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดินต้องใช้หลักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ที่เน้นการบริหารจัดการจากสภาพปัญหาและสาเหตุที่แท้จริงทั้งสภาพทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน - บูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลสภาพปัญหาจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชนหรือประชาสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผนงานโครงการลงสู่ระดับพื้นที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและผู้ใช้ที่ดิน - ส่งเสริมและสนับสนุนการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของมาตรการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ และระบบนิเวศ - ปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินการ และจัดลำดับความสำคัญของมาตรการ/นโยบาย - ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนาหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกมาตรการที่จะนำมาใช้ในแต่ละพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาการเสื่อมโทรมของดิน - ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการปลูกพืชแซมในพื้นที่ปลูก เพื่อสร้างรายได้ให้เกษตรกรหรือผู้ปลูกในช่วงรอไม้ยืนต้นเติบโต - ประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของมาตรการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการการอนุรักษ์	- กรมพัฒนาที่ดิน - กรมชลประทาน - กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - กรมทรัพยากรน้ำ - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมอุตุนิยมวิทยา - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมส่งเสริมการ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
		และพื้นที่พุทธรักษาที่ดิน น้ำ ป่าไม้ และระบบนิเวศ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินการ - การบริหารจัดการพื้นที่ด้วยแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ - ขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรมในการเพิ่มพื้นที่การทำเกษตรกรรมยั่งยืน - การพัฒนาพื้นที่ให้กับเกษตรกรในพื้นที่เสื่อมโทรมและแห้งแล้ง (ทุ่งกุลาร้องไห้ทุ่งสัมฤทธิ์ ทุ่งหมาเหว และพื้นที่เฉพาะ)	ปกครองท้องถิ่น - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 3 ป้องกัน ลดผลกระทบความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้ง	พื้นที่เสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งได้รับการอนุรักษ์และพื้นที่พุทธรักษาที่ดิน น้ำ ป่าไม้ และระบบนิเวศ แบบบูรณาการ	- พัฒนาด้านแบบการบริหารจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืนเพื่อป้องกันความเสื่อมโทรมของที่ดิน ภัยแล้งและทะเลทราย - ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาด้านแบบเพื่อการฟื้นฟูและอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ และระบบนิเวศ ในระดับพื้นที่ จากการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น และถอดบทเรียนเพื่อนำไปสู่การขยายผลในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย - ส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนงานอนุรักษ์และพื้นที่พุทธรักษาที่ดิน น้ำ ป่าไม้ และระบบนิเวศ แบบบูรณาการ - สร้างคณะทำงานระหว่างรัฐบาลต่อประเด็นภัยแล้ง เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการจัดการภัยแล้งจากเดิมที่เป็นการจัดการแบบตั้งรับ (reactive) ไปสู่การจัดการแบบเชิงรุก (proactive) มากขึ้น	- กรมพัฒนาที่ดิน - กรมชลประทาน - กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - กรมทรัพยากรน้ำ - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมอุตุนิยมวิทยา

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการน้ำและป่าไม้ระดับลุ่มน้ำ	ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันความเสื่อมโทรมของที่ดินและลดผลกระทบจากภัยแล้งระดับพื้นที่	- กำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเพื่อยับยั้งการเสื่อมโทรมของที่ดินและการแปรสภาพเป็นทะเลทรายแบบมีส่วนร่วมของชุมชน - ยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ และระบบนิเวศ - สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างภาคประชาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อยกระดับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ และระบบนิเวศ - บูรณาการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการน้ำและป่าไม้ ระดับลุ่มน้ำ - พัฒนาโครงการสำคัญ (Flagship) จากเป้าหมายเชิงพื้นที่ในพื้นที่วิกฤติและพื้นที่เสี่ยงภัยรุนแรง	- กรมพัฒนาที่ดิน - กรมชลประทาน - กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - กรมทรัพยากรน้ำ - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมอุตุนิยมวิทยา

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม

4.8.3 ประเด็นการพัฒนาด้านที่ 3 สร้างศักยภาพในการปรับตัวของประชากรและระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง

เป้าหมาย (goals)

- 3.1 ประชากรที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งสามารถเข้าถึงทรัพยากรน้ำและอาหารอย่างเพียงพอ
- 3.3 ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น
- 3.3 ประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยเฉพาะเยาวชนและสตรีได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้ง
- 3.4 การอพยพของประชากรที่มีสาเหตุจากภัยแล้งและความเสื่อมโทรมของที่ดินมีแนวโน้มลดลง

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
กลยุทธ์ที่ 1 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำต้นทุนและแหล่ง	- ผู้ใช้น้ำที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง สามารถใช้น้ำเพื่อการเกษตรได้อย่าง	- พัฒนาและปรับปรุงการจัดการน้ำของพื้นที่เกษตรกรรมในเขตชลประทานที่มีความเสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบภัยแล้งให้มีประสิทธิภาพ - จัดทำ Water footprint และระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำ	- กรมพัฒนาที่ดิน - กรมชลประทาน - กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
เก็บน้ำโดยกำหนดสัดส่วนผู้ใช้ น้ำที่ได้รับผลกระทบจากภัย แล้ง	เพียงพอ - ประชาชนที่ได้รับ ผลกระทบจากภัยแล้ง สามารถเข้าถึงทรัพยากร น้ำทั้งในเขตและนอกเขต ชลประทาน	ต้นทุนและความต้องการใช้น้ำในภาคส่วนต่าง ๆ - พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับสำรองน้ำฝน และจัดสรรน้ำในพื้นที่ ประสบภัยแล้งซ้ำซาก พื้นที่นอกเขตชลประทานและพื้นที่ที่ยังใช้น้ำ บาดาล - การพัฒนาที่ดินเพื่อรองรับภัยพิบัติทางการเกษตรและการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง - การอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำและระบบกระจายน้ำในพื้นที่ประสบภัยแล้ง และน้ำส่งไปไม่ถึง - การพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร	เกษตรกรรม - กรมทรัพยากรน้ำ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมอุตุนิยมวิทยา - กรมป้องกันและบรรเทาสา ธารณภัย - กรมป้องกันและบรรเทาสา ธารณภัย - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 2 สร้างความพร้อม ในการรับมือและการจัดการ ความเสี่ยงจากการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในการจัดการน้ำ	- ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับ ผลกระทบได้รับการพัฒนา ความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น - การเคลื่อนย้ายแรงงาน ภาคการเกษตรที่ได้รับ ผลกระทบจากภัยแล้งและ	- สร้างความตระหนักต่อเกษตรกร ชุมชน ถึงผลกระทบความเสื่อมโทรม ของที่ดินและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - พัฒนาระบบประกันภัยและความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศต่อผลผลิต ทางการเกษตร - ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยแล้ง - ส่งเสริมให้เกิดการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับการจัดการน้ำด้วยนวั ตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น	- กรมพัฒนาที่ดิน - กรมชลประทาน - กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม - กรมทรัพยากรน้ำ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมอุตุนิยมวิทยา

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
	ความเสี่ยงโทรมของที่ดิน มีแนวโน้มลดลง	- เสริมสร้างความเท่าเทียมกันด้านการเข้าถึงรับรู้ข้อมูลด้านสภาพอากาศและสภาวะแวดล้อม - สร้างระบบการเตือนภัยล่วงหน้าในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการแปรสภาพเป็นทะเลทราย - จัดทำแผนปฏิบัติการระดับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการแห่งชาติ ผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น - การเสริมสร้างความเข้าใจและการตระหนักรู้ของประชาชนด้านการสร้างระบบนิเวศที่ต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย	- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาระบบการพยากรณ์สถานการณ์น้ำและเตือนภัยล่วงหน้า	ระบบการพยากรณ์สถานการณ์น้ำและเตือนภัยล่วงหน้าสามารถใช้เป็นข้อมูลในการรับรู้ให้กับเกษตรกรได้อย่างแม่นยำ	- พัฒนาระบบข้อมูลกลาง (Big data) ด้านการจัดเก็บข้อมูล การติดตาม และการรายงานผลสถานการณ์น้ำและเตือนภัยล่วงหน้าแบบ Real Time - พัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้า (early warning) ในการคาดการณ์สถานการณ์น้ำและภัยแล้งระดับประเทศและระดับพื้นที่ - การประเมินสถานการณ์และผลกระทบภัยแล้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อประกอบการตัดสินใจในการป้องกันและกำหนดมาตรการอย่างเหมาะสมเชิงรุก - จัดทำแผนที่เสี่ยงภัยและคาดการณ์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยแล้งให้เกษตรกร ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างแม่นยำ	- กรมพัฒนาที่ดิน - กรมชลประทาน - กรมฝนหลวงและการบินเกษตรกร - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - กรมทรัพยากรน้ำ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมอุตุนิยมวิทยา - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
		- สร้างชุดปฏิบัติการและเครือข่ายการเฝ้าระวังภัยพิบัติในพื้นที่เสี่ยงภัยระดับพื้นที่ - การวิจัยและพัฒนาระบบพยากรณ์และจำลองเหตุการณ์เพื่อการบริหารจัดการปัญหาการรุกรานน้ำเค็ม สำหรับแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง	- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มบทบาทสิทธิสตรีและเยาวชนในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้งในระดับพื้นที่	เยาวชนและสตรีได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้งเพิ่มขึ้น	- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมสตรีและเยาวชนในการกำหนดนโยบายและวางแผนการใช้ที่ดิน การจัดการน้ำและป่าไม้ ระดับพื้นที่และลุ่มน้ำ - พัฒนาศักยภาพเยาวชนให้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำท้องถิ่นเพื่อป้องกันและลดผลกระทบความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้งในระดับพื้นที่ - สร้างการรับรู้และเพิ่มบทบาทสิทธิสตรีในการตัดสินใจระดับนโยบายและพื้นที่ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้งในระดับพื้นที่	- กรมพัฒนาที่ดิน - กรมชลประทาน - กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - กรมทรัพยากรน้ำ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมอุตุนิยมวิทยา - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาระบบการช่วยเหลือ ชดเชย หรือระบบ	ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมีความเป็นอยู่ดี	- พัฒนานโยบายช่วยเหลือ ชดเชย หรือระบบประกันภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำและการใช้ที่ดิน	- กรมพัฒนาที่ดิน - กรมชลประทาน

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
ประกันภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำและการใช้ที่ดิน	ขึ้นและลดการอพยพย้ายถิ่นฐาน	- การประเมินความเสี่ยงทางเศรษฐกิจจากผลกระทบของความเสื่อมโทรมของที่ดินและภัยแล้ง - ประสานความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และประชาสังคม ในการสนับสนุนระบบประกันภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำและการใช้ที่ดิน	- กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - กรมทรัพยากรน้ำ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - กรมอุตุนิยมวิทยา - กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - สภาเกษตรกรแห่งชาติ - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม

4.8.4 ประเด็นการพัฒนาด้านที่ 4 สร้างผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมของโลกด้วยการบูรณาการงานอนุสัญญาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความ

หลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมาย (goals)

4.1 การจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและการฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน มีความเชื่อมโยงกับการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.2 การบูรณาการกับความตกลงทางสิ่งแวดล้อมของโลกด้านอื่น ๆ ได้รับการยกระดับ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
กลยุทธ์ที่ 1 บูรณาการการดำเนินงานเพื่อบรรเทาผลกระทบของภัยแล้งและฟื้นคืนความเสื่อมโทรมของที่ดินในทุกกระดับ	การดำเนินงานภายใต้ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศตอบสนองต่อเป้าหมายบรรเทาผลกระทบของภัยแล้งและฟื้นคืนความเสื่อมโทรมของที่ดินในทุกกระดับ	- ขับเคลื่อนเป้าหมายจากมติประชุมรัฐภาคีอนุสัญญาด้านสิ่งแวดล้อม (UNFCCC UNCBD UNCCD) ในระดับประเทศเชิงบูรณาการ - การส่งเสริมระบบการจัดการที่ดินเพื่อพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนในภูมิภาคแม่โขงล้านช้าง - การพัฒนาและส่งเสริมเครือข่ายหมอดินเพื่อการจัดการที่ดินและเกษตรอย่างยั่งยืนในอนุภูมิภาคแม่โขง-ล้านช้าง - การพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสดอย่างยั่งยืน ภายใต้กรอบความร่วมมือแม่โขงล้านช้าง - ความร่วมมือภายใต้สมัชชาความร่วมมือทรัพยากรดินโลก Global Soil Partnership (GSP) - ความร่วมมือระหว่างกรมพัฒนาที่ดิน และสถาบัน IRD ประเทศฝรั่งเศส	- กรมพัฒนาที่ดิน - กรมชลประทาน - กรมฝนหลวงและการบินเกษตร - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - กรมทรัพยากรน้ำ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - สำนักงาน - คณะกรรมการนโยบายที่ดิน

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
		- ความร่วมมือพัฒนาการเกษตรแบบมีสัญญาภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอินทรี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) - ดำเนินโครงการที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) ภายใต้กรอบความเชื่อมโยงของที่ดิน - การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการขับเคลื่อนและขยายผลการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน (DS-SLM) - การพัฒนาระบบการตรวจวัด ติดตามสุขภาพดิน (Soil health monitoring programme) ในบริบทของการจัดการดินอย่างยั่งยืน (Sustainable Soil Management, SSM) เพื่อฟื้นคืนความเชื่อมโยงของที่ดิน	แห่งชาติ - สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 2 เชื่อมโยงกับเป้าหมายการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับประเทศและระดับโลกผ่านกลไกของแผนปฏิบัติการแห่งชาติ (NAP) 3 อนุสัญญารีโอ	มีการการบูรณาการเป้าหมายกับความตกลงทางสิ่งแวดล้อมของโลก	- ยกระดับการบูรณาการกับหน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรด้าน Climate Change ที่ทันสมัย มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน - พัฒนากลไกการยกระดับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการตรวจวัด รายงานผล และทวนสอบการปล่อย GHG (MRV) - ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - ยกระดับการบูรณาการกับหน่วยงานนอกสังกัด กษ. และภาคเอกชนในกิจกรรมส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ และการสนับสนุนทางการเงิน	- กรมพัฒนาที่ดิน - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			- กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาค้นข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (Rio Knowledge Hub) ของประเทศสำหรับติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงได้ทันทั่วทั้ง	คลังข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมสามารถนำไปใช้ในการติดตามสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศได้	- จัดทำระบบข้อมูลและเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Rio Knowledge Hub) ของประเทศเพื่อติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงได้ทันทั่วทั้ง - การพัฒนาระบบติดตามประเมินปริมาณน้ำในแหล่งน้ำขนาดเล็กทั่วประเทศ - การประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - การพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการเครื่องมือ/เครื่องจักรในพื้นที่เสี่ยงภัย - การส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - พัฒนาระบบบริหารจัดการพื้นที่สีเขียวของประเทศ	- กรมพัฒนาที่ดิน - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม - สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)
กลยุทธ์ที่ 4 สร้างความตระหนักเกี่ยวกับผลกระทบ	เกษตรกรและชุมชนมีความตระหนักรู้ในการ	- ส่งเสริมให้เกษตรกรตระหนักรู้ และใช้แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการอนุรักษ์และฟื้นฟู เพื่อให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ	- กรมพัฒนาที่ดิน - สำนักงานทรัพยากรน้ำ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและเพิ่มขีดความสามารถให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยใช้หลักการปรับตัวของระบบนิเวศ (Ecosystem-based Adaptation หรือ EbA)	การอนุรักษ์และฟื้นฟูให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ	- การสร้างแรงจูงใจจากภาครัฐ เช่น การลดภาษี หรือ มีการส่งเสริม BOI ตลอดห่วงโซ่การปลูกจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ - การสร้างความตระหนักในการรักษาทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อม ผ่าน กิจกรรมวันดินโลก วันทะเลทรายและภัยแล้งโลก วันน้ำโลก วันสิ่งแวดล้อมโลก เป็นต้น - เพิ่มการประชาสัมพันธ์เรื่องการดำเนินงานของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย และอนุสัญญาสิ่งแวดล้อมอื่นที่เกี่ยวข้อง - บูรณาการและเชื่อมโยงข้อมูลสภาพปัญหาจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชนหรือประชาสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผนงานโครงการลงสู่ระดับพื้นที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและผู้ใช้ที่ดิน	แห่งชาติ - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม - กรมประชาสัมพันธ์

ประเด็นการพัฒนาที่ 5 สร้างความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ (Partnerships) ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับโลกและระดับประเทศ

เป้าหมาย (goals)

5.1 การระดมทรัพยากรทางการเงิน (ที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้เงิน) ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศให้เพียงพอและทันเวลาต่อความต้องการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

5.2 เพิ่มศักยภาพบทบาทหน่วยงานภาคีเครือข่ายให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานของอนุสัญญาทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
------------------------	----------	----------------------------------	-------------------

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม	มีแผนงานโครงการสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม	- บูรณาการและเชื่อมโยงเป้าหมายของแผนปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อมให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนระดับต่าง ๆ - ผลักดันกรอบแผนงานโครงการ ในการจัดทำคำของบประมาณประจำปี ให้บรรลุเป้าหมายของแผนปฏิบัติการแห่งชาติครอบคลุมทุกประเด็นยุทธศาสตร์ - บูรณาการการดำเนินงานภายใต้กรอบ UNCCD ร่วมกับ UNFCCC และ UNCBD ด้านภัยแล้ง การปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - การพัฒนาที่มีภูมิคุ้มกันทั้ง 3 อนุสัญญาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันและประหยัดงบประมาณของประเทศ	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - สำนักงบประมาณ - กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม - สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม - สภาพการการค้าแห่งประเทศไทย
กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือจากภาคเอกชนและภาค	มีเครือข่ายความร่วมมือจากภาคเอกชนและภาค	- กำหนดเป้าหมายการสร้างตระหนักให้มีความชัดเจนและสามารถจับต้องได้กับบุคคลในทุกระดับ ยึดหลัก Zero waste	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
ประชาชนในการสงวนรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านแนวทางการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR)	ประชาชนในการสงวนรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	และ Green Economy	สิ่งแวดล้อม - สำนักงบประมาณ - กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม - สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม - สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - สภาเกษตรกรแห่งชาติ
กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมเครือข่ายประชาชน องค์กรชุมชน และ	เครือข่ายประชาชน องค์กรชุมชน และองค์กรปกครอง	- การส่งเสริมตามแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ การส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้นในพื้นที่เกษตรกรรม	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บริเวณพื้นที่เสื่อมโทรมของ ที่ดินและพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง	ส่วนท้องถิ่น มีบทบาท สำคัญในการป้องกันและลด ผลกระทบจากพื้นที่เสื่อม โทรมของที่ดินและพื้นที่ เสี่ยงภัยแล้ง	- การรณรงค์ให้เกษตรกรหยุดเผาในพื้นที่การเกษตรเพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานเกษตรให้เหมาะสมโดยยึดหลัก Zero Waste และ Green Economy - ส่งเสริมแนวทางการพัฒนาเกษตรกรในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการดินและปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และการจัดการทรัพยากรดินอย่างยั่งยืน	สิ่งแวดล้อม - กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม - สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม - สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย - กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น - สภาเกษตรกรแห่งชาติ
กลยุทธ์ที่ 4 สนับสนุนให้เกิด ช่องทางจัดสรรงบประมาณการ	- มีการระดมทรัพยากรทางการเงินในส่วนของภาครัฐ	- เพิ่มบทบาทของสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการเพื่อขอแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
ดำเนินงานด้านการปรับตัวต่อผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้กับหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง	และเอกชนสำหรับประเทศ - มีช่องทางการสนับสนุนเงินทุนระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาตามอนุสัญญามีประสิทธิภาพมากขึ้น	- พัฒนาแผนงานในพื้นที่เป้าหมายเชิงบูรณาการร่วมกับอนุสัญญา UNFCCC UNCBD - เพิ่มโอกาสเข้าร่วมโครงการสนับสนุนการดำเนินการโครงการด้านการป้องกันและลดความเสี่ยงภัยธรรมชาติ และรับความช่วยเหลือเงิน วิชาการ เทคโนโลยี เพื่อนำมาพัฒนาการดำเนินงานตามหลักการและพัฒนาทักษะความสามารถของบุคลากร ด้านวิชาการ ความรู้ เทคโนโลยีและการปฏิบัติการพัฒนาโอกาสการเข้าถึงแหล่งงบประมาณใหม่ ๆ - จัดทำโครงการแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน เพื่อจัดการความเสี่ยงภัยธรรมชาติอย่างยั่งยืนในทุกมิติ - เชื่อมโยงการดำเนินงานภายใต้กรอบ UNCCD ร่วมกับ UNFCCC และ UNCBD ด้านภัยแล้ง การปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการพัฒนาที่มีภูมิคุ้มกันทั้ง 3 อนุสัญญา เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันและประหยังบประมาณของประเทศ - กำหนดมาตรการ และสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เกษตรกรที่จะได้รับผลกระทบความเสี่ยงภัยของที่ดินและภัยแล้ง โดยเฉพาะเกษตรกรที่ยากจนและเป็นกลุ่มเปราะบาง เช่น เกษตรกรในพื้นที่คหช. เป็นต้น - ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือแบบพหุภาคีกับต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดการสนับสนุนทางการเงิน	สิ่งแวดล้อม - กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม - สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ - สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม - สภาพการการค้าแห่งประเทศไทย

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
		การถ่ายทอดเทคโนโลยี และส่งเสริมขีดความสามารถของบุคลากรในประเทศ ในการป้องกันและรับมือกับ DLDD - ศึกษาและจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับ Need Assessment ของประเทศไทยที่ต้องการได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศ และทำการสื่อสารข้อมูลในช่องทางต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศ	
กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนากลไกทางการเงินสำหรับสนับสนุนการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดินและการป้องกันบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้งทั้งในและต่างประเทศ	ภาคีที่ได้รับผลกระทบทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศได้รับการสนับสนุนทรัพยากรเพียงพอและทันเวลา	- จัดทำคู่มือการเขียนข้อเสนอโครงการเพื่อขอรับทุนสนับสนุนจากต่างประเทศ เช่น กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) ด้านการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดิน ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - จัดตั้งศูนย์แปลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลง และความร่วมมือระหว่างประเทศ - ปรับปรุงหลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่จะต้องเสนอต่อ ครม. เพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการ - กำหนดบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน ภายใต้แผนปฏิบัติการแห่งชาติ ผ่านกลไกของคณะกรรมการ UNCCD ประเทศไทย	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กระทรวงการต่างประเทศ - กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม - กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม - สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ - สำนักงานคณะกรรมการนโยบาย

แนวทางการพัฒนา/กลยุทธ์	เป้าหมาย	มาตรการ แผนงาน และโครงการริเริ่ม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			ที่ดินแห่งชาติ - สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

บทที่ 5

กลไกการขับเคลื่อนและการติดตามประเมินผล

5.1 กลไกการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ

การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการแห่งชาติอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ปี 2568-2573 ไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแผนปฏิบัติการฯ เพื่อดำเนินการให้เกิดการบูรณาการและดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันตามวัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการฯ โดยมีแนวทางในการขับเคลื่อนดังนี้

1. หลังจากที่ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย จะนำแผนปฏิบัติการเสนอคณะรัฐมนตรีทราบและขอให้หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในแผนปฏิบัติการฯ ให้การสนับสนุนและดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งการเสนอคณะรัฐมนตรีจะทำให้เกิดการรับทราบแผนปฏิบัติการและขับเคลื่อนให้แผนปฏิบัติการฯ สู่การปฏิบัติโดยมีมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งจะทำให้หน่วยงานใช้แผนปฏิบัติการแห่งชาติฯ และมติคณะรัฐมนตรีเป็นข้ออ้างอิงในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณประจำปีสำหรับการดำเนินงาน

2. สร้างความเข้าใจในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ปี 2568-2573 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดการยอมรับ ตระหนักถึงความสำคัญของแผนปฏิบัติการฯ และพร้อมเข้าร่วมในการผลักดันแผนปฏิบัติการฯ ไปสู่การปฏิบัติ โดยการนำแนวทางการปฏิบัติไปกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการ บรรจุไว้ในแผนงานตามภารกิจ อำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน

3. ประสานงาน ชี้แจง และสร้างความเข้าใจแก่หน่วยงานที่เป็นแหล่งเงินงบประมาณ เพื่อให้เห็นความสำคัญของแผนปฏิบัติการแห่งชาติของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ปี 2568-2573 และให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งผลักดันการสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนปฏิบัติการฯ ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ การสร้างความเข้าใจดังกล่าวยังครอบคลุมไปถึงแหล่งเงินงบประมาณจากต่างประเทศ หรือจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก ซึ่งแผนปฏิบัติแห่งชาติฯ จะเป็นกรอบกิจกรรมในการพัฒนาโครงการที่จะดำเนินงานร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาการสร้างความตระหนัก นโยบายเทคนิควิชาการ หรือการพัฒนาศักยภาพเพื่อการต่อต้านความเสื่อมโทรมของที่ดิน

4. พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ผ่านกลไกของคณะกรรมการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติเป็นกลไกในการกำกับ ติดตาม และเสนอผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการป้องกัน ลดผลกระทบ และฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดินต่อคณะกรรมการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย รวมทั้งจะนำผลการดำเนินงานไปเชื่อมโยงกับการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานของอนุสัญญาฯ ซึ่งมีกำหนดให้รายงานผลการดำเนินงานทุกปี ซึ่งจะให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการ

กำหนดแผน ไปสู่การปฏิบัติการ และการรายงานผลชัดเจนครอบคลุมองค์ประกอบของการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแห่งชาติของอนุสัญญา UNCCD และการรายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) 15.3.1 : สัดส่วนของพื้นที่เสื่อมโทรมเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด

5. กลไกการขับเคลื่อน โดย 1.กรรมการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย 2.กรรมการติดตามผลการดำเนินงานแห่งชาติ (National Report) ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) 3.คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) 4.คณะทำงานจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ ปีงบประมาณ 2566 5.คณะทำงานจัดทำมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดความเสื่อมโทรมของที่ดิน ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดิน (Land Use Change: LUC) และด้านการเปลี่ยนแปลงผลิตภาพของที่ดิน (Net Primary Productivity: NPP) 6.คณะทำงานจัดทำมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดความเสื่อมโทรมของที่ดิน ด้านการสะสมอินทรีย์คาร์บอนในดิน (Soil Organic Carbon Stock: SOC Stock)

5.2 แนวทางการประเมินความเสื่อมโทรมของที่ดินด้วยแนวคิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN)

แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ด้านการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดิน และการแปรสภาพเป็นทะเลทราย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการสูญเสียที่เกิดจากความเสื่อมโทรมของที่ดินกับการพัฒนา หรือความอุดมสมบูรณ์ที่เกิดจากการฟื้นคืนความเสื่อมโทรม หรือดำเนินมาตรการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน โดยเน้นการผสมผสานมาตรการ ซึ่งประกอบด้วย การหลีกเลี่ยง หรือป้องกัน (Avoid) การลดความรุนแรง (Reduce) และหรือการฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน (Rehabilitation) นอกจากนี้ความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การลดความยากจน ความมั่นคงทางอาหาร การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

การจัดทำเป้าหมาย และตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ ทั้งประเทศ เป็นการประเมินตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN) ในระดับพื้นที่ เพื่อประเมินตัวชี้วัดตามกรอบของ UNCCD (progress indicators) ในระดับพื้นที่ ได้แก่ (1) พืชปกคลุมดินและการเปลี่ยนแปลงพืชปกคลุมดิน (Land cover/Land use change: LUC) (2) ผลิตภาพของที่ดิน (Land productivity: LP) (3) การกักเก็บคาร์บอนในดิน (Soil Organic Carbon Stock: SOC Stock) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาฐานข้อมูล LDN ในระดับพื้นที่ สำหรับจัดทำแนวทางการจัดการด้านความสมดุลของการใช้ที่ดิน และกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมที่เหมาะสมในระดับพื้นที่ของประเทศไทย

สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการรายงานตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

นอกจากนี้ ต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และกลไกในการดำเนินงานต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีข้อเสนอกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน และการติดตามและประเมินผล ดังนี้

การสร้างความรู้ความเข้าใจ

1) สร้างความรู้ความเข้าใจในเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของโครงการการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ด้านการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดิน และการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

2) จัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ด้านการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดิน และการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

เพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้กับหน่วยงานระดับนโยบาย และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งด้านการวางแผน และกำกับการติดตาม ด้านวิชาการ และด้านการปฏิบัติงานเชิงพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อมูล และออกแบบกระบวนการ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ไปในทิศทางเดียวกัน

พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

ในกระบวนการทำงานที่มีองค์ประกอบการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน จึงได้กำหนดรูปแบบการปฏิบัติงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำแบบฟอร์มการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ด้านการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดินและการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

กลไกการขับเคลื่อนในรูปแบบของคณะทำงาน

- ระดับนโยบาย เป็นกลไกการบริหารงานจากผู้บริหาร (อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน) กำหนดกรอบทิศทางการดำเนินงานและกำกับดูแล และมอบอำนาจ กำกับดูแลและรองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน ในการบริหารงานด้านวางแผน ติดตามผลการดำเนินงาน และด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาวิจัย งานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับโครงการการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ด้านการจัดการความเสื่อมโทรมของที่ดินและการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

- ระดับหน่วยงานและผู้ปฏิบัติ เป็นกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงาน ในรูปแบบของคณะทำงาน ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค แบ่งแยกตามกระบวนการหลัก 4 ด้าน คือ

1. คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN)

2. คณะทำงานจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ ปีงบประมาณ 2566

3. คณะทำงานจัดทำมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดความเสื่อมโทรมของที่ดิน ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดิน (Land Use Change: LUC) และด้านการเปลี่ยนแปลงผลิตภาพของที่ดิน (Land Productivity: LP)

4. คณะทำงานจัดทำมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดความเสื่อมโทรมของที่ดิน ด้านการสะสมอินทรีย์คาร์บอนในดิน (Soil Organic Carbon Stock: SOC Stock)

กลไกการติดตาม และประเมินผล

1) การรายงานผลการปฏิบัติงานจากผู้รับผิดชอบของแต่ละจังหวัด ในการจัดทำฐานข้อมูล LDN Baseline โดยรายงานผลเป็นรายเดือน ตามแบบฟอร์มการติดตามและประเมินผล

2) การรายงานผลการคำนวณตามเป้าหมายตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) 15.3.1 : สัดส่วนของพื้นที่เสื่อมโทรมเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด โดยกลุ่มงานอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD) เป็นผู้รับผิดชอบการรายงานให้กับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และสำนักงานเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (UNCCD)

ตารางที่ 5.1 แนวทางการกำหนดเป้าหมายและมาตรการดำเนินการ พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN)

เป้าหมาย	มาตรการ	หน่วยงานภาคี เครือข่าย
เพิ่มสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ ของประเทศให้เพิ่มขึ้น ด้วยการปลูกป่าและฟื้นฟู สภาพ ป่าต้นน้ำ	- ศึกษา วางแผนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินเพื่อ การเกษตรให้สอดคล้องกับผังประเทศ และเป้าหมายเพื่อ การพัฒนาตามยุทธศาสตร์ประเทศ	- กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
เสื่อมสภาพบนพื้นที่ สูงชัน รวมถึงป่าชายเลนและป่า โกงกางโดยมีส่วนร่วม ร่วมของชุมชน	- ส่งเสริมการปลูกป่า หรือไม้โตเร็วอย่างจริงจัง ตั้งแต่ระดับ ครัวเรือนจนถึงชุมชน ภายใต้แนวคิดและกลไกที่เหมาะสม เช่น ธนาкарต้นไม้ เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ - ส่งเสริม พัฒนา กฎกติกาของชุมชนในการอนุรักษ์ พื้นที่ พื้นที่ป่าไม้ การปลูกป่าในรูปแบบวนเกษตร การจัดการพื้นที่ป่าที่มีลักษณะเป็นกลุ่มป่าหรือผืนป่า โดยให้ ความสำคัญกับพื้นที่ต้นน้ำที่เป็นพื้นที่รอยต่อตามแนวเขต อนุรักษ์กับพื้นที่เกษตร โดยกระบวนการ มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	- สำนักงานนโยบาย และแผน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม - กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช - กรมป่าไม้

เป้าหมาย	มาตรการ	หน่วยงานภาคี เครือข่าย
ปรับปรุงและฟื้นฟู ทรัพยากรดินที่ เสื่อมโทรมให้กลับมา มีศักยภาพในการให้ผล ผลิตที่ดี โดยเน้น การเกษตรแบบยั่งยืน	- ส่งเสริมการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการที่ดินแบบยั่งยืน การปฏิบัติด้านเกษตรกรรมที่ดี การใช้ระบบเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน ระบบการเกษตรกรรมที่สามารถปรับตัวรองรับกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในระดับชุมชน - สนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการทรัพยากรที่ดินให้เกิดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน - กำหนดกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการสำหรับการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม - เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำเพื่อจัดการพื้นที่เกษตร	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมวิชาการเกษตร - กรมชลประทาน - กรมทรัพยากรน้ำ - กรมทรัพยากรน้ำบาดาล - กรมฝนหลวงและการบินเกษตร
ลดการสูญเสียคาร์บอน ในดิน และเพิ่มปริมาณ การกักเก็บคาร์บอน ด้วยการอนุรักษ์ดินและ น้ำ โดยสร้างการรับรู้ และการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการที่ดิน	- ส่งเสริมมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำวิธีกลและวิธีพืช การปรับปรุงบำรุงดินที่ถูกต้อง และเหมาะสมในพื้นที่เกษตรกรรมแบบพื้นที่ลาดชัน และที่ราบลุ่ม - ส่งเสริมการลดการเผาตอซังพืช ควบคุมการเผาป่า และการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร - ศึกษา พัฒนาฐานข้อมูลผลผลิตของดิน และปริมาณคาร์บอนในดินระดับประเทศ ภายในปี 2565	- กรมพัฒนาที่ดิน - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช - กรมป่าไม้

5.3 กลไกการสนับสนุนของอนุสัญญา

5.3.1 กลไกการเงินโลก (Global Mechanism)

เป็นองค์กรสนับสนุนทางการเงินภายใต้การดูแลสนับสนุนโดยกองทุนพัฒนาการเกษตรนานาชาติ (International Fund for Agricultural Development: IFAD) ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี กลไกการเงินโลกมีหน้าที่สนับสนุนด้านการระดมทรัพยากรเพื่อดำเนินการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ทั้งด้านการให้ข้อมูลแหล่งเงินช่วยเหลือ รายละเอียดการดำเนินการตามข้อกำหนดของแหล่งเงินช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือตามการร้องขอของประเทศสมาชิก และการดำเนินการเพื่อระดมเงินช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ เพื่อให้เพียงพอต่อการดำเนินงานของประเทศที่ได้รับผลกระทบ

5.3.2 กลไกทางการเงินสนับสนุนของกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF)

กองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global Environment Facility: GEF) เป็นกลไกทางการเงินระหว่างประเทศที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ประเทศหรือผู้ที่ขอรับการสนับสนุน เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตทางสิ่งแวดล้อมในหลายสาขา ได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change Mitigation: CCM)
2. ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity: BD)
3. ความเสื่อมโทรมของที่ดิน (Land Degradation: LD)
4. การจัดการน่านน้ำสากล (International Waters: IW)
5. การจัดการสารเคมีและของเสีย (Chemicals and Waste: CW)

GEF เป็นกลไกสำคัญซึ่งตั้งอยู่บนหลักการของความเป็นหุ้นส่วน (partnership) เพื่อให้ประเทศที่กำลังพัฒนาสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาระหว่างประเทศได้ การดำเนินงานหรือโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจาก GEF จะต้องสอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และต้องเป็นไปตามข้อกำหนดในการใช้เงินของ GEF โดยการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงานจะแบ่งเป็นรอบรอบละ 4 ปี

การดำเนินงานของกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก

1. เป็นแหล่งการเงินใหม่และเพิ่มเติม (New and additional financial resources) ที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงินในลักษณะให้เปล่า (grants) หรือเงินกู้ที่มีเงื่อนไขผ่อนปรน
2. ดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยใช้จ่ายอย่างประหยัดและคุ้มค่าเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อสิ่งแวดล้อมโลก
3. ให้ทุนสนับสนุนแก่โครงการที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และเป็นโครงการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีความสำคัญลำดับต้นๆของประเทศ และเป็นโครงการที่ระบุไว้แล้วในแผนงานของประเทศ (National Programmes)
4. มีลักษณะยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งตอบสนองต่อแนวนโยบายของที่ประชุมสมัชชาภาคีของอนุสัญญาที่เกี่ยวข้อง และตอบสนองต่อประสบการณ์ที่ได้รับจากการติดตามตรวจสอบและการประเมินผลโครงการและกิจกรรมต่างๆ
5. เปิดเผยข้อมูลโครงการในส่วนที่ไม่เป็นความลับทั้งหมด
6. เปิดโอกาสให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการและให้คำชี้แนะที่เหมาะสม
7. โครงการต่างๆของ GEF จะดำเนินการตามเงื่อนไขการขอรับทุนตามที่ได้ระบุไว้อย่างเคร่งครัด
8. ดำรงบทบาทในการกระตุ้น (catalytic role) ให้เกิดการปฏิบัติงาน รวมทั้งการระดมเงินทุนจากแหล่งเงินอื่นๆ เพื่อสมทบให้กับโครงการ

9. ให้ความมั่นใจว่าจะมีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลแผนงานและโครงการต่างๆ ที่ให้การสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ

โดยสนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศและพิธีสารต่างๆ ดังนี้

- อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD)
- อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC)
- อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (United Nations Convention to Combat Desertification: UNCCD)
- อนุสัญญาสตอกโฮล์มว่าด้วยสารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน (Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants: POPs)
- อนุสัญญามินามาตะว่าด้วยปรอท (Minamata Convention on Mercury)
- พิธีสารนาโงยาว่าด้วยการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม (Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising from their Utilization to the Convention on Biological Diversity)
- พิธีสารมอนทรีออลว่าด้วยสารทำลายชั้นบรรยากาศโอโซน (Montreal Protocol on Substances that Deplete the Ozone Layer)

การดำเนินงานของประเทศไทย

ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิก GEF เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2537 ซึ่งปัจจุบันมีประเทศสมาชิกทั้งหมด 184 ประเทศ ทั้งนี้ GEF กำหนดให้แต่ละประเทศสมาชิกแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการเข้ามารับผิดชอบในฐานะหน่วยงานกลางประสานการดำเนินงานเชิงปฏิบัติการ (Operational Focal Point: OFP) เพื่อปฏิบัติหน้าที่พิจารณากำหนดนโยบาย แผนการดำเนินงาน และงบประมาณตลอดจนประสานและกลั่นกรองข้อเสนอโครงการตามหลักเกณฑ์เพื่อขอรับการสนับสนุนจาก GEF

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2549 มีมติเห็นชอบให้ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปฏิบัติหน้าที่ OFP มีอำนาจในการพิจารณาให้การรับรองโครงการ (Endorsement) ที่ขอรับการสนับสนุนจาก GEF และเห็นชอบให้หน่วยงานเจ้าของโครงการนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบก่อนการลงนามในข้อตกลงทางการเงิน สำหรับกรณีที่โครงการได้รับอนุมัติสนับสนุนทางการเงินจาก GEF และมีข้อผูกพันทางการเงินที่เป็นตัวเงิน (In Cash) ร่วมสนับสนุนในการดำเนินโครงการ

ขั้นตอนการเสนอและพิจารณาโครงการ

เมื่อประเทศไทยได้รับทราบกรอบงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจาก GEF ในแต่ละรอบแล้ว กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในฐานะ OFP ของประเทศไทยจะเริ่มดำเนินการพิจารณาจัดสรรวงเงินงบประมาณให้กับโครงการต่างๆที่ประสงค์ขอรับการสนับสนุนจาก GEF โดยใช้กรอบยุทธศาสตร์และแผนการจัดสรรเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (National Portfolio Formulation Document: NPFD) เป็นเครื่องมือในการจัดสรรงบประมาณโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาระดับโลกของประเทศไทยอย่างแท้จริงในแต่ละรอบการสนับสนุนของ GEF ซึ่งใน NPFD จะมีการบรรจุรายการโครงการทั้งโครงการที่อยู่ในลำดับความสำคัญของประเทศไทย (priority project) และโครงการสำรองที่เสนอขอรับการสนับสนุนจาก GEF ทั้งในรอบและนอกกรอบ STAR ทั้งนี้ โดยหน่วยงานเจ้าของโครงการที่อยู่ในลำดับความสำคัญ (priority project) จะต้องพัฒนาเอกสารข้อเสนอโครงการ (PIF) ร่วมกับ GEF Agencies และจัดส่งให้สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะเลขานุการ OFP เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาโครงการของคณะทำงานและคณะกรรมการ

หลักเกณฑ์การพิจารณาโครงการ

คณะกรรมการพิจารณาโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลกได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาเอกสารข้อเสนอโครงการ (Project Identification Form: PIF) ซึ่งครอบคลุมหลักเกณฑ์การพิจารณาเอกสารโครงการของ GEF ไว้ดังนี้

1. ศักยภาพหน่วยงาน
 - 1.1 สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน
 - 1.2 ผู้บริหารให้การสนับสนุนและมีนโยบายรองรับ
2. ความเชี่ยวชาญของ GEF Agency
 - 2.1 ความสอดคล้องในความชำนาญของ GEF Agency
3. รายละเอียดโครงการ (ภาพรวม)
 - 3.1 วัตถุประสงค์สอดคล้องกับกรอบการสนับสนุนของ GEF
 - 3.2 กิจกรรมโครงการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ
 - 3.3 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์โครงการฯ (NPFD)
 - 3.4 สอดคล้องกับแผนการอนุวัติตามอนุสัญญา UNFCCC CBD UNCCD POPs และ Minamata
 - 3.5 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - 3.6 มีความสำคัญลำดับต้นๆ หรือเป็นความจำเป็นเร่งด่วนของประเทศ
 - 3.7 ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมโครงการ
 - 3.8 ไม่ซ้ำซ้อนกับการดำเนินโครงการอื่น

- 3.9 เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ
- 3.10 ไม่มีข้อขัดแย้งจากภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งประชาสังคมที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 3.11 สร้างความมั่นคงทางทรัพยากรและรายได้ของชุมชนท้องถิ่น
- 3.12 ไม่เป็นโครงการที่ส่งผลกระทบทางลบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3.13 ลักษณะโครงการมีศักยภาพในการนำไปเผยแพร่ต่อพื้นที่อื่น
- 3.14 แนวโน้มความยั่งยืนของโครงการเมื่อสิ้นสุดงบประมาณจาก GEF
- 3.15 มีความชัดเจนของโครงสร้างการดำเนินโครงการที่บ่งชี้ว่าโครงการมีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานทั้งในเชิงเทคนิคและการบริหารจัดการ
- 4. งบประมาณ (ความเหมาะสมของงบประมาณกับกิจกรรมที่จะดำเนินการ)
 - 4.1 มีงบประมาณสมทบ (co-financing) 5 เท่าของงบประมาณที่ขอรับการสนับสนุนจาก GEF (โดยรวมทั้งในรูปแบบ in-kind และ in-cash)
 - 4.2 มีคำรับรองเกี่ยวกับ co-financing จากผู้บริหารของหน่วยงานผู้เสนอโครงการว่าจะสามารถสมทบงบประมาณในการดำเนินโครงการได้ตามที่ระบุไว้ใน PIF
 - 4.3 หน่วยงานอื่น นอกเหนือจากผู้เสนอโครงการร่วมสนับสนุน Co-financing (หากมี)
- 5. ติดตามและประเมินผล
 - 5.1 มีกลไก/เครื่องมือติดตามความสำเร็จโครงการ
 - 5.2 โครงการกำหนดงบประมาณสำหรับติดตาม/ประเมินผล

ผู้มีสิทธิ์ขอรับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก

ผู้มีสิทธิ์ขอรับการสนับสนุนจาก GEF คือ หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศอันได้แก่ หน่วยงานราชการ ร่วมกับหน่วยงานภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และองค์กรภาคประชาสังคม โดยโครงการที่เสนอจะต้องเป็นโครงการที่เป็นไปตามความต้องการของประเทศและเป็นไปตามหลักเกณฑ์การขอรับการสนับสนุนในแต่ละสาขา (Focal Areas) หรือเป็นการดำเนินตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่ให้ GEF เป็นกลไกทางการเงิน

กระบวนการติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการ

กระบวนการติดตามและประเมินผลเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพ ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรค รวมถึงทำให้ทราบว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เพราะเหตุใด และหามาตรการแก้ไขต่อไป การประเมินผล (Evaluation) ของ GEF แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะเริ่มโครงการ ระยะการดำเนินโครงการ และระยะสิ้นสุดการดำเนินโครงการ และสำหรับประเทศไทย OFP จะติดตามโครงการเพื่อประเมินความก้าวหน้าปีละ 1 ครั้ง

5.4 การติดตามและประเมินผล

5.4.1 รายงานผลการดำเนินงานแห่งชาติ

รายงานผลการดำเนินงานอนุสัญญาUNCCD ตามแบบฟอร์มองค์ประกอบของการจัดทำ รายงานผลการดำเนินงานแห่งชาติ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ 5 ด้าน มีหัวข้อต่างๆดังนี้

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 1: เพื่อพัฒนาสภาพของระบบนิเวศที่ได้รับผลกระทบ ต่อต้าน การแปรสภาพเป็นทะเลทราย/ความเสื่อมโทรมของที่ดิน ส่งเสริมให้เกิดการจัดการที่ดินและสนับสนุนความ สมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN)

ตัวชี้วัด SO1-1: แนวโน้มสิ่งปกคลุมดิน

ตัวชี้วัด SO1-2: แนวโน้มของผลิตภาพที่ดินหรือสถานะของที่ดิน

ตัวชี้วัด SO1-3: แนวโน้มของปริมาณคาร์บอนบนดินและใต้พื้นดิน

ตัวชี้วัด SO1-4: สัดส่วนของที่ดินเสื่อมโทรมต่อพื้นที่ดินทั้งหมด

SO1 เป้าหมายตามความสมัครใจ ตามวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 1

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 2: เพื่อพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชากรที่ได้รับผลกระทบ

ตัวชี้วัด SO2-1: แนวโน้มของประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจน และหรือ ความไม่เท่าเทียมของ รายได้ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

ตัวชี้วัด SO2-2: แนวโน้มในการเข้าถึงน้ำดื่มที่สะอาดในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

ตัวชี้วัด SO2-3: แนวโน้มสัดส่วนของประชากรที่เผชิญกับความเสื่อมโทรมของที่ดิน จำแนกตามเพศ

SO2 เป้าหมายตามความสมัครใจตามวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 2

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 3: เพื่อลดผลกระทบ ปรับตัว และจัดการภัยแล้ง เพื่อ พัฒนาการปรับตัวของประชากรและระบบนิเวศ

ตัวชี้วัด SO3-1: แนวโน้มสัดส่วนพื้นที่ประสบภัยแล้งต่อพื้นที่ทั้งหมด

ตัวชี้วัด SO3-2: แนวโน้มสัดส่วนประชากรที่ประสบภัยแล้ง

ตัวชี้วัด SO3-3: แนวโน้มระดับความเปราะบางของภัยแล้ง

SO3 เป้าหมายตามความสมัครใจตามวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 3

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 4: เพื่อสร้างผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมทั่วโลกผ่านการ ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพของอนุสัญญาฯ

ตัวชี้วัด SO4-1: แนวโน้มปริมาณคาร์บอนบนดินและใต้พื้นดิน

ตัวชี้วัด SO4-2: แนวโน้มความหลากหลายและการกระจายตัวของสิ่งมีชีวิตที่เลือก

ตัวชี้วัด SO4-3: สัดส่วนของแหล่งที่มีความสำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพบนบกและน้ำ จืดซึ่งครอบคลุมพื้นที่คุ้มครอง จำแนกตามประเภทระบบนิเวศ

SO4 เป้าหมายตามความสมัครใจตามวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 4

วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 5: เพื่อสร้างหุ้นส่วนการดำเนินงานในระดับโลกและระดับประเทศ ที่มีประสิทธิภาพสำหรับขับเคลื่อนทรัพยากรหลักและทรัพยากรเสริมที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของอนุสัญญาฯ

ตัวชี้วัด SO5-1: ทรัพยากรสาธารณะในการพัฒนาที่มาจากความร่วมมือทั้งด้านทวิภาคีและพหุภาคี

ตัวชี้วัด SO5-2: ทรัพยากรสาธารณะในการพัฒนาที่มาจากภายในประเทศ

ตัวชี้วัด SO5-3: ทรัพยากรจากหน่วยงานเอกชนทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ

ตัวชี้วัด SO5-4: การถ่ายทอดเทคโนโลยี

ตัวชี้วัด SO5-5: การสนับสนุนในอนาคตสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตาม

อนุสัญญาฯ

5.4.2 รายงานผลการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนเป้าหมาย SDG 15.3.1

การรายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) 15.3.1 : สัดส่วนของพื้นที่เสื่อมโทรมเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด โดยกรมพัฒนาที่ดินในฐานะหน่วยงานผู้ประสานงานหลัก (กลุ่มงานอนุรักษ์ว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย กองแผนงาน) เป็นผู้รับผิดชอบการรายงานผลการดำเนินงานให้กับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บตัวชี้วัดตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 15 ตามแบบฟอร์มการรายงานผล

รูปแบบการรายงานผลการดำเนินงานแห่งชาติ และรายงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 5.2 รูปแบบแสดงรายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG)

15.3.1

ผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 15 ปี 2565			
เป้าหมายที่ 15	ปกป้อง ป่าไม้ และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ		
หน่วยงาน/กรม		กระทรวง	
ผู้ประสานงาน		โทร./อีเมล	
เป้าหมายย่อย (Target)	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ และผลการดำเนินงานตามเป้าหมายและตัวชี้วัด	ปัญหาอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ
SDG1503 ต่อต้านการกลายสภาพเป็นทะเลทราย ป่าไม้ ที่ดินและดินที่เสื่อมโทรม รวมถึงที่ดินที่ได้รับผลกระทบจากการกลายสภาพเป็นทะเลทราย ภัยแล้ง และอุทกภัย และพยายามที่จะบรรลุถึงความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน ภายในปี พ.ศ. 2573	SDG150301 สัดส่วนของที่ดินที่ถูกทำให้เสื่อมโทรมต่อพื้นที่ดินทั้งหมด		

บรรณานุกรม

กรมควบคุมมลพิษ. 2565. อนุสัญญา การดำเนินงาน และความร่วมมือกับต่างประเทศและประเทศอาเซียน.

อ้างถึงใน รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมชลประทาน. 2565. สถานการณ์น้ำและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2564-2565. อ้างถึงใน

รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมทรัพยากรน้ำ. 2565. สถานการณ์ ปัญหา และการดำเนินงานด้านทรัพยากรน้ำในภาพรวมของประเทศ

พ.ศ. 2564-2565. อ้างถึงใน รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงาน
นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2565. สถานการณ์น้ำบาดาลและการดำเนินงาน พ.ศ. 2564-2565. อ้างถึงใน

รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. 2565. สถิติความเสียหายจากสถานการณ์อุทกภัยและภัยแล้ง พ.ศ. 2564.

อ้างถึงใน รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. 2566. สถานการณ์และการดำเนินงานด้านภัยพิบัติ พ.ศ. 2564-2565.

อ้างถึงใน รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมป่าไม้. 2566. ข้อมูลสภาพที่ป่าไม้และสถิติป่าไม้ พ.ศ. 2564. อ้างถึงใน รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพ

สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2561. รายงานข้อมูลประเทศไทย (National Report) พ.ศ. 2561. การทบทวนศักยภาพและการประเมินระบบการดำเนินงานอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย. กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. รายงานโครงการจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินเพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ กรณีศึกษา : พื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ปีงบประมาณ 2564. กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. รายงานสถานการณ์ทรัพยากรดินของประเทศไทย. กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์..

กรมพัฒนาที่ดิน. 2565. ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดินของประเทศไทย. อ้างถึงใน รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2565. แผนปฏิบัติการ กรมพัฒนาที่ดิน ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570. กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2565. รายงานโครงการจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดินเพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ ปีงบประมาณ 2565. กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2565. สถานการณ์การใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2564. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2565. อนุสัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. อ้างถึงใน รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2566. รายงานข้อมูลประเทศไทย (National Report) พ.ศ. 2566. การทบทวนศักยภาพและการประเมินระบบการดำเนินงานอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย. กองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าพันธุ์พืช. 2565. การดำเนินงานที่สอดคล้องตามแผนปฏิบัติการอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs). อ้างถึงใน รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2565. ปริมาณฝนรายเดือนและรายปีของประเทศไทย พ.ศ. 2564 เปรียบเทียบกับค่าปกติ (พ.ศ. 2524-2553). สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2565 จาก <https://climate.tmd.go.th/gge/R-dev21.pdf>.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2565. แนวทางการขับเคลื่อนภาคการเกษตรด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG Model ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2564. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2565. แผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566 - 2570. สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2565. แผนปฏิบัติราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2566 - 2570. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560. ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579). สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2565 จาก <http://www.mnre.go.th/nakhonratchasima/thabout/content/1584>.

สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน). 2565. **โครงการพัฒนาด้านทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2564-2565.**

อ้างถึงใน รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ. 2564. **นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและ
ทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2566 – 2580.** สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ. 2564. **แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการที่ดินและ
ทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2566 – 2570.** สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ. 2565. **การบริหารจัดการที่ดินและการใช้ที่ดินระหว่าง พ.ศ.
2564-2565. อ้างถึงใน** รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงานนโยบาย
และแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. 2560. **แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี
(พ.ศ. 2561 – 2580).** สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ .2565. **แผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ พ.ศ. 2564-2565.**
อ้างถึงใน รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560. **แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.
2560-2564.** สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2565,
จาก <https://www.onep.go.th/ebook/spd/environment-plan-2560-2564.pdf>

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560. **แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลาย
ทางชีวภาพ พ.ศ. 2560-2565.** สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2565
จาก [https://plan_monitor.onep.go.th/assets/themes/default/file/แผนปฏิบัติการจัดการความ
หลากหลายทางชีวภาพ](https://plan_monitor.onep.go.th/assets/themes/default/file/แผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ).

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2562. **นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**.สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2565. จาก <https://www.onep.go.th/ebook/spd/environment-policy-2560-2579.pdf>.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2565. **รายงานคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565**. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. 2565. **ข้อมูลโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ปีงบประมาณ 2564-2565**. อ้างถึงใน รายงานรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565, สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560. **แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี**. สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13**. สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565. **ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี**. สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพมหานคร.

G.W.J. van Lynden and L.R. Oldeman .1997. *The p Assessment of the Status of Human-Induced Soil Degradation in South and Southeast Asia*, ISRIC.

ISRIC. 2018. **Soil Degradation in South and South East Asia**. Available from <https://www.isric.online/projects/assessment-soil-degradation-south-and-southeast-asia-assod>.

P.Moncharoen, T.Vearasilp and H.Esrawan .1999. *Desertification in Thailand*. Presented in The Second International Conference on Land Degradation, January 25-29, 1999, Khon Kaen, Thailand.

Peter Lang. 2011. The Economics of Land Degradation Toward an Integrated Global Assessment. Development **Economics and Policy Vol. 66**.

Sunan kunaporn, Pichai Wichaidit, Taweesak Vearasilp, Kanitasri Hoontakul, Hari Eswaran 1999. *An Assessment of Land Degradation in Thailand*. The second International Conference on Land Degradation, Khon Kaen, Thailand, 25-29 January 1999.

Trends.Earth. 2020. **Conservation International**. Available online at: <http://trends.earth>. 2020.

UNCCD .2012. **UNCCD News Issue 4.1**. *United Nations Convention to Combat Desertification*.

UNCCD. 2017. **Decision7/COP13 the Future Strategic Framework of the Convention**. Available from <https://www.unccd.int/official-documents/cop-13-ordos-china-2017>.

UNCCD. 2018. **Convention text**. Available from https://www2.unccd.int/sites/default/files/relevant-links/2017-01/UNCCD_Convention_ENG_o.pdf.

UNCCD. 2017. **Decision7/COP13 the Future Strategic Framework of the Convention**. Available from <https://www.unccd.int/official-documents/cop-13-ordos-china-2017>

UNCCD. 2022. **ISSD Earth Negotiation Bulletin**. 15th Session of the Conference of the Parties of the UNCCD (COP 15). Available from <https://enb.iisd.org/convention-combat-desertification-unccd-cop15>.

Upatham Potisuwan .1994. *Collection and Analysis of Land Degradation Data in Thailand, The Collection and Analysis of Land Degradation Data*. Regional Office for Asia and the Pacific, FAO page: 227.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก

ภาคผนวก ข คำสั่งคณะกรรมการและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการแห่งชาติ

คำสั่งคณะกรรมการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการ
แปรสภาพเป็นทะเลทราย

คำสั่งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัด
ความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation
Neutrality: LDN)

คณะทำงานจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการ
ทรัพยากรที่ดิน (Land Degradation Neutrality: LDN) เพื่อกำหนด
มาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ ปีงบประมาณ 2566

คณะทำงานจัดทำมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดความเสื่อมโทรมของที่ดิน
ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดิน (Land Use Change: LUC) และด้าน
การเปลี่ยนแปลงผลิตภาพของที่ดิน (Net Primary Productivity: NPP)

คณะทำงานจัดทำมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดความเสื่อมโทรมของที่ดิน
ด้านการสะสมอินทรีย์คาร์บอนในดิน (Soil Organic Carbon Stock: SOC
Stock)

ภาคผนวก ค รายงานผลการดำเนินงานโครงการจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของการจัดการ
ทรัพยากรที่ดิน (LDN) เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่ ปี 2564 และปี 2565

รายงานผลการดำเนินงานโครงการจัดทำเป้าหมายและตัวชี้วัดความสมดุลของ
การจัดการทรัพยากรที่ดิน (LDN) เพื่อกำหนดมาตรการการจัดการ
ดินเสื่อมโทรมในระดับพื้นที่

ภาคผนวก ง รายงานผลการดำเนินงานแห่งชาติ (National Report) ปี 2561 และ ปี 2566

รายงานข้อมูลประเทศไทย (National Report)

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ 10900